

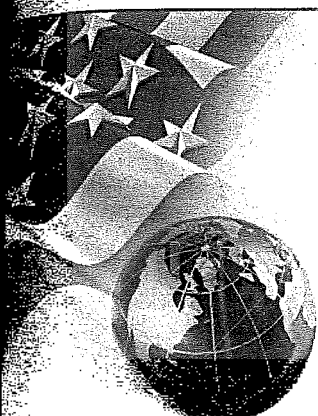
**ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

146

ΜΠΜΕ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

**ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ, ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΖΑΚΟΣ

ΑΜ: 1207 Μ 026

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΜΑΡΙΟΣ ΕΥΡΥΒΙΑΔΗΣ**

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2009

ΤΕΛΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 15 Σεπ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α	8
ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ.....	8
ΤΜΗΜΑ 2 - ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ.....	8
ΤΜΗΜΑ 3 - Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ.....	10
ΤΜΗΜΑ 4 - ΝΕΟΡΕΑΛΙΣΜΟΣ.....	11
ΤΜΗΜΑ 5 - ΚΥΡΙΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΛΕΜΟΥ.....	11
ΤΜΗΜΑ 6 - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β	17
ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ.....	17
ΤΜΗΜΑ 2 - ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ.....	17
ΤΜΗΜΑ 3 - ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.....	20
Α. Η Ουίλσονική Παράδοση.....	20
Β. Η Χαμίλτονική Παράδοση.....	22
Γ. Η Τζακσονική Παράδοση.....	24
Δ. Η Τζεφερσονική Παράδοση.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ	30
ΤΜΗΜΑ 1 - ΝΟΜΟΣ GOLDWATER-NICHOLS.....	30
ΤΜΗΜΑ 2 - ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ	33
ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΕΣΑ)- [NATIONAL SECURITY STRATEGY (NSS)].....	33
ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ.....	33
ΤΜΗΜΑ 2 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 1998.....	38
ΤΜΗΜΑ 3 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 2002.....	43
ΤΜΗΜΑ 4 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 2006.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε	49
ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (ΕΑΣ) - [NATIONAL DEFENSE STRATEGY (NDS)].....	49
ΤΜΗΜΑ 1- ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2005.....	49
ΤΜΗΜΑ 2 - ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2008.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ	56
ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (ΕΣΣ) - [NATIONAL MILITARY STRATEGY (NMS)].....	56
ΤΜΗΜΑ 1- ΓΕΝΙΚΑ.....	56
ΤΜΗΜΑ 2 - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	56
ΤΜΗΜΑ 3 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 1995 ΚΑΙ 1997.....	62
ΤΜΗΜΑ 4 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2004.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ	69
ΤΜΗΜΑ 1- ΓΕΝΙΚΑ.....	69
ΤΜΗΜΑ 2 - BOTTOM UP REVIEW (BUR).....	69
ΤΜΗΜΑ 3 - QUADRENNIAL DEFENSE REVIEW (QDR).....	71
ΤΜΗΜΑ 4 - QDR 1997.....	72
ΤΜΗΜΑ 5 - QDR 2001.....	75
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τον τρόπο που διαμορφώνεται η Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ, το πώς καθορίζονται οι στόχοι της στρατηγικής, τι θεωρείται ως εθνικό συμφέρον στις ΗΠΑ και το πώς σχεδιάζεται η χρήση της στρατιωτικής ισχύος των ΗΠΑ για την εκπλήρωση αυτών των στόχων, μέσα από τη μελέτη και ανάλυση των θεσμικών κειμένων που εκδίδει η Εκτελεστική Εξουσία.

Στο πρώτο Κεφάλαιο της μελέτης αναφέρεται το θεωρητικό υπόβαθρο με βάση το οποίο θα εξεταστούν τα θεσμικά αυτά κείμενα, αναφέρονται λίγα στοιχεία για το πώς ορίζονται τα εθνικά συμφέροντα στη διεθνή πολιτική σκηνή, περιγράφονται τα αίτια του πολέμου και τέλος, δίδονται στοιχεία για την έννοια της Υψηλής Στρατηγικής.

Στο δεύτερο Κεφάλαιο εξετάζονται το πώς βλέπουν οι Αμερικανοί τον εαυτό τους και οι τάσεις της αμερικανικής κοινωνίας η οποία και νομιμοποιεί την Υψηλή Στρατηγική.

Στο τρίτο Κεφάλαιο αναφέρονται οι νόμοι από τους οποίους απορρέουν τα θεσμικά κείμενα ασφαλείας και περιγράφεται με ποιο τρόπο συνδέονται μεταξύ τους.

Στο τέταρτο Κεφάλαιο περιγράφεται η Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ με έμφαση στην Defense Planning Guidance που έδωσε το έναυσμα για τον προσανατολισμό της Στρατηγικής μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το 1992 και, τις Στρατηγικές των ετών 1998, 2002 και 2006.

Στο πέμπτο Κεφάλαιο περιγράφεται η Αμυντική Στρατηγική, η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2005.

Στο έκτο Κεφάλαιο περιγράφεται η Στρατιωτική Στρατηγική αρχίζοντας από την Περιφερειακή Στρατηγική που είχε στόχο τις δυο Μείζονες Περιφερειακές Συγκρούσεις το 1993, εξετάζοντας τη Στρατηγική των ετών 1995 και 1997, το Κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την ανάλυση της Στρατηγικής του 2004.

Το έβδομο Κεφάλαιο πραγματεύεται τα θεσμικά κείμενα που εξετάζουν τη δομή των αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων συνεπεία των αλλαγών που επέρχονται στις Στρατηγικές, την Bottom Up Review δηλαδή και τις Quadrennial Defense Reviews των ετών 1997, 2001 και 2006.

Τέλος εξάγονται συμπεράσματα από την ανάλυση των θεσμικών κειμένων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μετά το Β' ΠΠ και τη νίκη των συμμάχων επί των δυνάμεων του άξονα, η Αμερική βρέθηκε με στρατιωτικές δυνάμεις στο έδαφος της ευρωπαϊκής ηπείρου, από το οποίο δεν αποχώρησε έκτοτε. Η νίκη αυτή την ανέδειξε ως στρατιωτική υπερδύναμη και επικεφαλής του ενός εκ των δυο πόλων του διεθνούς συστήματος μέχρι και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Μετά τη νίκη της σε υλικό και ιδεολογικό επίπεδο επί του ανατολικού συνασπισμού κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, βρέθηκε μόνη υπερδύναμη να διαχειρίζεται την παγκόσμια διεθνή τάξη.

Από τη διακυβέρνηση Truman και μετά, η εκτελεστική εξουσία στις ΗΠΑ έχει διευρυμένο ρόλο στη χρήση της στρατιωτικής ισχύος για την εκπλήρωση των στόχων της υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ, μεγαλύτερο από αυτόν που προέβλεπε το Σύνταγμα. Η Πολιτική Ασφαλείας των ΗΠΑ, από την οποία πηγάζουν όλα τα άλλα σχετικά με αυτήν θεσμικά κείμενα, καθορίζεται στην Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας (National Security Strategy), που εκδίδεται από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η μελέτη των σημαντικότερων κειμένων που εκδίδονται από την εκτελεστική εξουσία των ΗΠΑ όπως:

Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας.

Η Εθνική Αμυντική Στρατηγική.

Η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική.

Η Quadrennial Defense Review και άλλα συναφή έγγραφα,

προκειμένου να ερευνηθεί ο τρόπος που διαμορφώνονται οι στόχοι και η Πολιτική Ασφαλείας των ΗΠΑ, από το 1992 και μέχρι τις ημέρες μας, καθώς και η μελέτη της συνέχειας των στόχων της αμερικανικής πολιτικής ασφαλείας, με βάση την αμερικανική ιδεολογία και τις παραδόσεις της αμερικανικής κοινωνίας. Η μελέτη αυτών των παραδόσεων είναι αναγκαία γιατί το παρόν δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκομμένο από το παρελθόν.

Η Αμερική είναι ένα ιδιαίτερο έθνος όπως θα εξηγηθεί και στην εισαγωγή της εργασίας και για το λόγο αυτό, έχει σημασία να αναφερθούν ορισμένα στοιχεία για τις παραδόσεις της αμερικανικής κοινωνίας, προκειμένου να κατανοήσουμε τον τρόπο σκέψης που οδηγεί σε συγκεκριμένες επιλογές στόχων στα θέματα που άπτονται της εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ, που πιθανόν σε άλλα κράτη, οι επιλογές αυτές να φαίνονται παράλογες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τις αρχές της υπάρξεως της Αμερικής, λόγω της γεωγραφικής της θέσης και του τρόπου με τον οποίον αναπτύχθηκε αυτή η χώρα, η αμερικανική κοινωνία έμεινε μακριά από των ανταγωνισμό των παραδοσιακών ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων. Η έλλειψη φεουδαρχικού παρελθόντος στις ΗΠΑ οδήγησε στην έλλειψη όχι μόνο ενός αντιδραστικού ιδεολογικού ρεύματος στα δεξιά του φιλελευθερισμού, αλλά και ενός αντίρροπου σοσιαλιστικού στα αριστερά του φιλελευθερισμού. Έτσι στις ΗΠΑ επεκράτησε ο φιλελευθερισμός του Τζόν Λόκ¹. Το αμερικανικό πολιτικό σύστημα παρήγαγε τέσσερις παραδόσεις τις οποίες ακολουθεί η αμερικανική κοινωνία, βάσει των οποίων νομιμοποιείται η Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ: Το χαμιλτονισμό, τον ουίλσονισμό, τον τζακσονισμό και τον τζεφερσονισμό. Και οι τέσσερις αυτές τάσεις της αμερικανικής κοινωνίας αναλύονται στο Κεφάλαιο Β. Ο χαμιλτονισμός έδινε έμφαση στην παγκοσμιοποίηση ως παράγοντα εδραίωσης της αμερικανικής επιρροής παγκοσμίως. Το άνοιγμα των αγορών στα αμερικανικά προϊόντα και το ελεύθερο διεθνές εμπόριο, θα προσέδενε τα συναλλασσόμενα με τις ΗΠΑ κράτη, στο άρμα της Αμερικής. Η Αμερική ήταν προορισμένη σύμφωνα με την αμερικανική σκέψη, να ηγηθεί του κόσμου. Η κυβέρνηση Τρούμαν προώθησε το ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα και μια ικανοποιητική για τα αμερικανικά συμφέροντα, εξισορρόπηση ισχύος.

Τα χρόνια που μεσουρανούσε η ΕΣΣΔ, η αμερικανική διοίκηση φρόντισε να μην επεκταθεί εδαφικώς αλλά και ιδεολογικώς ο κομμουνισμός, ενισχύοντας οικονομικά τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης και την Ιαπωνία. Η μη εμφάνιση μιας δύναμης που θα κατέλαμβανε την ευρωπαϊκή ήπειρο και μαζί τα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα της Δυτικής Ευρώπης και θα έφθανε μέχρι τις ακτές του Ατλαντικού, υπήρξε στόχος της αμερικανικής πολιτικής ασφαλείας αφ' ης στιγμής η σκέψη για την εθνική ασφάλεια, επηρεάστηκε από την αυξημένη συζήτηση για τη γεωπολιτική στο τέλος της δεκαετίας του 30 και αρχές της δεκαετίας του 40². Διότι εάν αυτό συνέβαινε, τότε θα ετίθετο σε κίνδυνο όχι μόνο η εδαφική ακεραιότητα των ΗΠΑ, αλλά και η πρωτοκαθεδρία τους στον κόσμο³. Και ο μόνος τρόπος για να μη γίνει αυτό, ήταν η αλληλεξάρτηση ΗΠΑ και "ελευθέρου κόσμου", μέσω του διεθνούς εμπορίου. Έτσι η ισχύς, συνδέθηκε με τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών περιοχών του πλανήτη, τη βιομηχανική υποδομή και την ύπαρξη υπερατλαντικών στρατιωτικών βάσεων και, αυτές οι σκέψεις άρχισαν να απεικονίζονται στα έγγραφα του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας [National Security Council (NSC)]. Ο βασικός στόχος της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής δεν μπορούσε να είναι άλλος από την πρωτοκαθεδρία έλεγε ο Acheson στους επιτελείς του Τμήματος Σχεδιάσεως Πολιτικής του Υπουργείου Εξωτερικών⁴. Αξίζει όμως να σημειωθεί, ότι αυτή η άποψη κυριαρχούσε στο ΥΠΕΞ από το 1952 όπως φαίνεται και σ' ένα

¹ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική*, 1945-2002, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2002, σελ. 35.

² McKinder, *Round World and the Winning of Peace*

³ M. Leffler, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press, Preface, page xi.

⁴ Leffler Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press, page 19.

Απόρρητο έγγραφο του Υπουργείου⁵, ότι δηλαδή οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ, είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν την ισχύ τους για να επηρεάζουν τις παγκόσμιες εξελίξεις, με απώτερο στόχο την ηγεμονία (Ακριβής μετάφραση "πρωτοκαθεδρία", *preponderance* αγγλικά).

Σχεδόν 400.000 Αμερικανοί έχασαν τη ζωή τους στον Β' ΠΠ και 1.000.000 τραυματίστηκαν, η Αμερική όμως παρά τις ανθρώπινες απώλειες βγήκε από τον πόλεμο πλουσιότερη και δυνατότερη από ότι ήταν πριν την είσοδο της σ' αυτόν. Με το τέλος του πολέμου, οι ΗΠΑ διέθεταν τα 2/3 των παγκοσμίων αποθεμάτων χρυσού και τα 3/4 των παγκοσμίων αμέσων επενδύσεων. Περισσότερο από το μισό της παγκόσμιας βιομηχανικής παραγωγής είχε έδρα στο έδαφος των ΗΠΑ, οι δε ΗΠΑ παρήγαγαν περισσότερο από το 1/3 των προϊόντων που καταναλίσκονταν παγκοσμίως. Οι τεράστιες δυνατότητες της βιομηχανίας των ΗΠΑ ανεπτύχθησαν κατά τη διάρκεια του πολέμου, αφού παρήγαγαν 100.000 αεροπλάνα ετησίως και πάνω από 30.000 άρματα μάχης. Το 1943, τα εργοστάσια της παρήγαγαν πολεμικό υλικό αξίας 37,5 εκατ \$, έναντι 13,9 εκατ \$ της ΕΣΣΔ, 11,1 εκατ \$ της Βρετανίας και 13,8 εκατ \$ της Γερμανίας. Τα αεροπλανοφόρα και τα υποβρύχια πρόβαλαν την αμερικανική στρατιωτική ισχύ σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Οι ΗΠΑ είχαν το μονοπώλιο της πυρηνικής βόμβας. Η Αμερική από εκείνη την εποχή και μετά, είχε εδραιώσει την πρωτοκαθεδρία της στον πλανήτη. Η πρωτοκαθεδρία αυτή στηριζόταν στην απaráμιλλη οικονομική δύναμη, την τεράστια στρατιωτική ισχύ και την τεχνολογική υπεροχή⁶. Όλα τα στελέχη της Εκτελεστικής Εξουσίας ήξεραν ότι η υπέρτερη δύναμη των ΗΠΑ πήγαζε από την πρόσβαση σε περιοχές με πρώτες ύλες, τη βιομηχανική υποδομή, την εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού και τη διατήρηση στρατιωτικών βάσεων ανά την υφήλιο. Η πρωτοκαθεδρία πλέον δεν σήμαινε κυριαρχία με την έννοια της κατακτήσεως εδαφών, αλλά τη δημιουργία ενός διεθνούς συστήματος ευνοϊκώς διακειμένου προς τις προτιμήσεις και τα συμφέροντα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής⁷.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, βρήκε την Αμερική μόνη υπερδύναμη με μια συγκεντρωτική και κυρίαρχη εκτελεστική εξουσία. Για να μπορέσει ο Πρόεδρος των ΗΠΑ και η εκτελεστική εξουσία γενικότερα, να ανταποκριθούν στην προετοιμασία των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) των ΗΠΑ από πλευράς δομής, εξοπλισμού, οργανώσεως και καθορισμού στρατηγικών αποστολών, υιοθετήθηκε μια σειρά από θεσμικά κείμενα, τα αναφερόμενα στην Εισαγωγή, τα οποία καθορίζουν την Πολιτική Ασφαλείας των ΗΠΑ σε στρατηγικό επίπεδο, ενώ παράλληλα ενημερώνουν το Κογκρέσο για το πώς αξιοποιούνται οι πόροι που διαθέτει το έθνος για τις ΕΔ του και για την επίτευξη των σκοπών της στρατηγικής. Η κυριαρχία της εκτελεστικής εξουσίας στο πολιτικό σύστημα είναι και η πρώτη προϋπόθεση για τη δημιουργία αυτοκρατορίας, χωρίς αυτοκράτορα⁸, ώστε να μπορεί χωρίς το στενό έλεγχο

⁵ Foreign Relations of the US, 1952-1954, Volume II, page 64.

⁶ P. Kennedy, *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, New York, Random House, 1987, page 357-369.

⁷ Leffler Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press, page 20.

⁸ Garrett Garet, *"The American Empire"*, page 40.

του Κογκρέσου, να διαχειρίζεται αποτελεσματικά την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ στο κόσμο.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 70, η αμερικανική αμυντική στρατηγική άρχισε να ασχολείται και με περιοχές εκτός Ευρώπης. Σ' αυτό συνέβαλαν τα γεγονότα στη Νοτιοδυτική Ασία με την πτώση του Σάχη στο Ιράν και τη Σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν, που έθεσαν σε αμφιβολία την ασφάλεια των πετρελαιοπηγών του Κόλπου. Πάντως από τη δεκαετία του 1980 και μετά, η αμερικανική στρατηγική μπορεί να χαρακτηριστεί ως πραγματικά παγκόσμιας εμβέλειας, όταν εκτιμήθηκε από το Υπουργείο Άμυνας⁹ ότι οι δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας θα μπορούσαν να εξαπολύσουν επίθεση ταυτόχρονα σε Ευρώπη και Περσικό Κόλπο, παράλληλα με στρατιωτική πίεση σε Ιαπωνία και Κορέα. Το Πεντάγωνο επίσης εκείνη την εποχή, φοβόταν τη δυνατότητα που είχε το Σοβιετικό ναυτικό να αποκόψει τις ζωτικές για τη Δύση θαλάσσιες γραμμές συγκοινωνιών. Ο αντίπαλος εκείνη την εποχή ήταν, ο ανατολικός συνασπισμός και κυρίως η ΕΣΣΔ, με συγκεκριμένα και μετρήσιμα χαρακτηριστικά για τους στρατιωτικούς επιτελείς. Έτσι η στρατηγική για τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος των ΗΠΑ για την αντιμετώπιση μιας στρατιωτικά μετρήσιμης απειλής ήταν εύκολο να αναπαράγεται στα διάφορα έγγραφα, αλλά κυρίως στη νοοτροπία και τρόπο σκέψης των επιτελών και συμβούλων. Αυτό είχε καθησυχάσει τους επιτελείς του Πενταγώνου, οι οποίοι βρέθηκαν προ εκπλήξεως την 11 Σεπτεμβρίου του 2001, από τον τρόπο που χρησιμοποίησαν τρομοκράτες για να προσβάλλουν αμερικανικό έδαφος και να προκαλέσουν απώλειες σε πολίτες¹⁰.

Από εκείνη τη στιγμή και μετά, νέες απροσδιόριστες και μη μετρήσιμες απειλές έκαναν την εμφάνισή τους στα κείμενα της στρατηγικής ασφαλείας των ΗΠΑ. Οι επιτελείς έπρεπε πλέον να σχεδιάζουν τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος και κατά ασυμμέτρων απειλών. Η εμφάνιση ενός απροσδιόριστου αντίπαλου, του οποίου οι δυνατότητες δεν ήταν δυνατόν να εκτιμηθούν με τις κλασσικές στρατιωτικές μεθόδους εκτίμησης καταστάσεων, ήταν πλέον γεγονός. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, η πρόληψη τρομοκρατικών κτυπημάτων και η διαχείριση των συνεπειών που αυτά προκαλούν, οδηγούν την επιτελική σκέψη που εισηγείται θέσεις και στόχους της αμερικανικής πολιτικής ασφαλείας.

⁹ Secretary of Defense Caspar Weinberger's Annual Department of Defense Reports for 1982-87.

¹⁰ Barnett Thomas, The Pentagon's New Map: War and Peace in the 21st Century, Penguin Group, New York, 2004, page 8-12.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ

Θα προσπαθήσω να εξηγήσω τις διάφορες πτυχές της αμερικανικής στρατηγικής, είτε στρατιωτικής, είτε αμυντικής, είτε ασφαλείας, κατά βάση με τις προβλέψεις της θεωρίας του ρεαλισμού. Στοιχεία αντλώ από όλους του κλασσικούς ξένους και Έλληνες ρεαλιστές. Έχω την άποψη ότι η θεωρία αυτή, εξηγεί τα περισσότερα σημεία της στρατηγικής των ΗΠΑ, καλύτερα από κάθε άλλη θεωρία. Ο ρεαλισμός με διευκολύνει στην αποκωδικοποίηση των αιτιών της συμπεριφοράς των ΗΠΑ, στην κατανόηση σε μεγάλο βαθμό του τι θεωρούν ως εθνικό συμφέρον οι ΗΠΑ και στην ανάλυση της λογικής της "επιτυχίας" και της "αποτυχίας" στη διεθνή πολιτική. Όμως σε μερικά σημεία θα χρησιμοποιήσω και προβλέψεις από τη θεωρία των Διεθνών Καθεστώτων του Keohane, ενώ ιδιαίτερη μνεία θα γίνει και στις προβλέψεις της θεωρίας της Διεθνούς Κοινωνίας του Bull. Χρησιμοποιώ τις προβλέψεις των δυο τελευταίων θεωριών για τη συμπλήρωση της θεωρίας του ρεαλισμού, κάνοντας ένα παίγνιο "θετικού" και όχι αρνητικού αθροίσματος.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Σημείο εκκίνησης του πολιτικού ρεαλισμού είναι το γεγονός ότι στο διεθνές σύστημα επικρατεί αναρχία, αφού δεν υπάρχει μια κεντρική εξουσία να επιβάλλει νόμους, σε αντίθεση με το πρότυπο της εσωτερικής διακυβέρνησης των κρατών. Σ' ένα τέτοιο αναρχούμενο σύστημα, κυριαρχεί ο ανταγωνισμός των κρατών, τόσο σε πολιτικοστρατιωτικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Συνέπεια της έλλειψης ρυθμιστικής εξουσίας στο διεθνές σύστημα (δηλαδή της ύπαρξης ουσιαστικά μιας διεθνούς αναρχίας), είναι ότι στόχος κάθε κράτους είναι η μεγιστοποίηση της ασφάλειας του και της ανεξαρτησίας του. Όπως επισημαίνει ο Robert Gilpin, "η ασφάλεια ενός κράτους είναι αναγκαία προϋπόθεση της οικονομικής και πολιτικής ευημερίας μέσα σε ένα άναρχο και ανταγωνιστικό κρατικό σύστημα". Το εθνικό συμφέρον κάθε κράτους δεν περιορίζεται μόνο στην κατοχύρωση της ασφάλειας του (επιβίωση, εδαφική κυριαρχία, εθνική ανεξαρτησία). Τα κράτη σ' ένα ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα πέρα από την επιβίωση επιζητούν:

Να αποφύγουν την περιθωριοποίηση.

Να διατηρήσουν τη σχετική τους θέση (relative power)

Να βελτιώσουν, αν είναι δυνατόν, τη σχετική τους θέση στο διεθνές σύστημα αυξάνοντας την ισχύ τους (relative gain).

Η διαδικασία με την οποία ορίζεται τελικά κάθε φορά το εθνικό συμφέρον ποικίλλει από κράτος σε κράτος ανάλογα με τις εκάστοτε εσωτερικές δομές. Όμως, όλα τα κράτη δίνουν πρώτα από όλα έμφαση στην επιβίωση τους, δηλαδή στην ασφάλειά τους.

Για να εξυπηρετήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα, τα κράτη είναι αναγκασμένα να αναζητούν δύναμη και πλούτο. Η αναζήτηση δύναμης και πλούτου είναι μέσο και όχι αυτοσκοπός. Η σχέση ισχύος και πλούτου στον

πολιτικό ρεαλισμό δεν είναι διαζευκτική όπως στις φιλελεύθερες προσεγγίσεις, δηλαδή ισχύς ή πλούτος, αλλά συμπληρωματική, δηλαδή ισχύς και πλούτος. Όπως επισημαίνει ο Gilpin¹¹ "τα κράτη επιδιώκουν ταυτόχρονα πλούτο και εθνική ισχύ", και εφόσον "οι οικονομικοί πόροι είναι αναγκαίοι για την εθνική ισχύ, κάθε σύγκρουση είναι ταυτόχρονα οικονομική και πολιτική". Ο γεωοικονομικός ανταγωνισμός λοιπόν, είναι η άλλη πλευρά του νομίσματος του γεωπολιτικού ανταγωνισμού. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό στο διεθνές σύστημα είναι συνεπώς, ο ανταγωνισμός των κρατών.

Ο πολιτικός ρεαλισμός δίνει έμφαση στο ρόλο του κράτους - ιδίως των μεγάλων δυνάμεων - ως κύριου "παίκτη" στο "παιχνίδι" της διεθνούς πολιτικής.

Ο Gilpin¹² επισημαίνει ότι "μολονότι πολλοί έχουν υποστηρίξει ότι οι σύγχρονες οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις έχουν καταστήσει το εθνικό κράτος έναν αναχρονισμό, φθάσαμε στο τέλος του εικοστού αιώνα και το σύστημα του έθνους - κράτους συνεχίζει να επεκτείνεται". Οι πολιτικοί ρεαλιστές δεν αρνούνται, βέβαια, ότι υπάρχουν σήμερα και άλλοι δρώντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διεθνή πολιτική όπως πολυεθνικές εταιρείες, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, υπερεθνικές ομάδες και διεθνείς οργανισμοί, αλλά επιμένουν ότι όλες αυτές οι ομάδες ή οι οργανισμοί βρίσκονται σε άμεση ή έμμεση συνάρτηση με τα εθνικά κράτη που αποτελούν τους κύριους "παίκτες" στη διεθνή πολιτική. Οι μη κρατικοί παράγοντες, αντλούν τη συμπεριφορά τους από τα κράτη ή το βαθμό στον οποίο επηρεάζουν τη πολιτική και τη συμπεριφορά των κρατών. Σύμφωνα με τους πολιτικούς ρεαλιστές, το άναρχο διεθνές σύστημα «τιμωρεί» όσα κράτη δεν κατορθώνουν να υπερασπιστούν τα ζωτικά τους συμφέροντα ή όσα κράτη επιδιώκουν στόχους που ξεπερνούν τα μέσα που διαθέτουν. Συνεπώς, τα κράτη είναι αναγκασμένα να συμπεριφέρονται με ορθολογικό τρόπο. Αυτό σημαίνει, ότι στα σημαντικά για την ασφάλεια τους θέματα, τα κράτη είναι σε θέση να υπολογίσουν τη σχέση κόστους / οφέλους και, όταν αντιμετωπίζουν εναλλακτικές επιλογές, είναι σε θέση να διαλέγουν την επιλογή εκείνη που μεγιστοποιεί το όφελος τους. Μέσα, λοιπόν, σε ένα τέτοιο άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, όπου τα κράτη προσπαθούν να κατοχυρώσουν τα συμφέροντα τους, είναι λογικό να προκαλούνται συγκρούσεις. Καθώς απουσιάζει η υπερκρατική εξουσία, η οποία ρυθμίζει τον ανταγωνισμό, οι σχέσεις των κρατών είναι κατά βάση ανταγωνιστικές και συγκρουσιακές.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κοινά συμφέροντα και ότι η συνεργασία είναι ανέφικτη. Δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζεται, ότι σ' ένα κατά βάση ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα η διατήρηση της ειρήνης δεν είναι εύκολη. Σύμφωνα με τους ρεαλιστές, η ειρήνη δεν κατοχυρώνεται από τους διεθνείς οργανισμούς και τα υπάρχοντα υβριδικά καθεστώτα ασφαλείας, αλλά από ένα σύστημα ισορροπίας δυνάμεων. Σε ένα τέτοιο διεθνές σύστημα, η διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων αποτελεί μέριμνα των κρατών, δηλαδή αυτά πρέπει

¹¹ Gilpin Robert, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004, σελ 124.

¹² Gilpin Robert, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004, Κεφάλαιο 11.

από μόνα τους να μεριμνήσουν για την ασφάλεια τους (self - help) και την εξισορρόπηση των αντιπάλων τους. Αυτό μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: την εσωτερική εξισορρόπηση, με την κινητοποίηση των πόρων ενός κράτους για αύξηση της αμυντικής προετοιμασίας και, την εξωτερική εξισορρόπηση δηλαδή τη σύναψη συμμαχιών, εκτέλεση εξισορροπητικών ελιγμών, κλπ. Με βάση την πιο πάνω ανάλυση, οι ρεαλιστές σκιαγραφούν μία σχετικά απαισιόδοξη εικόνα για το μεταψυχροπολεμικό διεθνές σύστημα. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι οι δραματικές, οικονομικές, πολιτικές και στρατιωτικές ανακατατάξεις συνέλαβαν στην αύξηση της στρατηγικής αστάθειας στο νέο διεθνές σύστημα. Ως κύριες πηγές αστάθειας επισημαίνονται: η μετεξέλιξη του διεθνούς συστήματος από διπολικό σε πολυπολικό, η διασπορά των όπλων μαζικής καταστροφής, η κατάρρευση της σοβιετικής αυτοκρατορίας, η αύξηση του (υπερ)εθνικισμού, η αντιπαράθεση Βορρά - Νότου και ο γεωοικονομικός ανταγωνισμός.

Από τον Bull θα χρησιμοποιήσω τις επισημάνσεις του για τις αξίες της τάξεως και της δικαιοσύνης στη διεθνή πολιτική, καθώς και για το ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων στη διατήρηση της τάξεως.

ΤΜΗΜΑ 3 - Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Ο όρος του "εθνικού συμφέροντος" ως αναλυτικού εργαλείου, χρησιμοποιήθηκε κυρίως μετά τους δυο Παγκοσμίους Πολέμους, για να περιγράψει, να αναλύσει και αξιολογήσει την εξωτερική πολιτική ενός έθνους-κράτους¹³. Ο όρος "εθνικό συμφέρον" αποτελεί για την εξωτερική πολιτική και τις διεθνείς σχέσεις, ότι αποτελεί το "δημόσιο συμφέρον" για την πολιτική επιστήμη. Κατά τον Morgenthau¹⁴, το εθνικό συμφέρον πρέπει να καθορίζεται με βάση την ισχύ ενός κράτους και συνεπώς οι στόχοι ενός κράτους δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις δυνατότητες του. Η καταγραφή των εφικτών στόχων ενός έθνους, αποτελεί το συνολικό εθνικό συμφέρον.

Για τους ρεαλιστές, το εθνικό συμφέρον δεν αποτελεί μια συγκεχυμένη και ασαφή έννοια, αλλά τη σώφρονα και ορθολογική διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους¹⁵. Υπάρχουν ορισμένες αρχές και αξίες και μια γενική αίσθηση και αντίληψη σε κάθε χώρα για το τι είναι συμφέρον γι' αυτήν. Αυτή η αντίληψη προσδιορίζει τη διεθνή συμπεριφορά αυτής της χώρας. Οι αξίες αυτές, διαμορφωμένες από την ιστορική εμπειρία ενός έθνους, μαζί με τις αντιλήψεις της πολιτικής ηγεσίας για την αντικειμενική πραγματικότητα, αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία διαμορφώνεται το εθνικό συμφέρον και η εξωτερική πολιτική ενός κράτους. Εξ' αυτού συνάγεται ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παραδόσεις της αμερικανικής κοινωνίας και το πώς οι Αμερικανοί βλέπουν τον εαυτό τους, διότι μέσα από αυτή τη νοοτροπία διαπλάθονται όχι μόνο οι ηγέτες των ΗΠΑ, οι οποίοι και είναι οι λαμβάνοντες τις αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής, αλλά και οι διάφοροι σύμβουλοι ασφαλείας της εκτελεστικής εξουσίας.

¹³ Κώστας Δημήτριος-Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, Διεθνείς Σχέσεις και Μεταβολή, Τόμος Α', Εκδόσεις Σιδέρης, 2002, σελ 233-238.

¹⁴ Morgenthau Hans, *Politics among Nations*, Chapter 2, page 14.

¹⁵ Morgenthau Hans, *In Defense of the National Interest*, page 117.

ΤΜΗΜΑ 4 - ΝΕΟΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Επειδή οι ΗΠΑ έχουν ηγετικό ρόλο όχι μόνο στο ΝΑΤΟ αλλά και σε διάφορες ανά τον κόσμο συμμαχίες, θα πρέπει να αναφέρω και στοιχεία από το νεορεαλισμό του Kenneth Waltz¹⁶. Ο Waltz, ο πατέρας του νεορεαλισμού, στη θεωρία του λέει ότι η φύση της διεθνούς πολιτικής σ' ένα συγκεκριμένο διεθνές σύστημα απορρέει από την ιεραρχία του συστήματος. Επίσης πιστεύει ότι υφίστανται δυο μορφές διεθνών συστημάτων: το ιεραρχικό και το άναρχο.

Τα κράτη εντός του άναρχου διεθνούς συστήματος, είναι οι κύριοι δρώντες και επιζητώντας την επιβίωσή τους κατ' αρχάς, συμπεριφέρονται ορθολογικά. Σύμφωνα με τον αμυντικό ρεαλισμό (Waltz), τα κράτη επιδιώκουν να αυξήσουν την ισχύ τους, μόνο για να έχουν ασφάλεια, ενώ ο επιθετικός ρεαλισμός¹⁷ πρεσβεύει ότι πρέπει συνεχώς να αναζητείται η ισχύς μέχρι την ηγεμονία. Η συνεχής αναζήτηση της είναι αυτοσκοπός.

Η ισχύς μετατρέπεται εύκολα σε επιρροή, οπότε δια της ισχύος, επιτυγχάνονται οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους χωρίς προσφυγή στη στρατιωτική ισχύ.

Τα κράτη προτιμούν να εξισορροπούν ανερχόμενες ή υπάρχουσες μεγάλες δυνάμεις αντί να συμπορεύονται μαζί τους επειδή φοβούνται ότι μια μέρα, ο ισχυρός σύμμαχος σήμερα, μπορεί να μετατραπεί σε ανταγωνιστή αύριο.

Ο νεορεαλισμός πιστεύει ότι η συνεργασία είναι δύσκολη στο διεθνές σύστημα και μπορεί να επιτευχθεί όταν ο ηγεμόνας επιβάλλει τους κανόνες της συνεργασίας και μετριάξει τους φόβους για τα σχετικά κέρδη.

Οι διεθνείς θεσμοί μικρό ρόλο παίζουν στη συνεργασία και τη διατήρηση της ειρήνης καθόσον, τα κράτη θα προσπαθήσουν να διαμορφώσουν τους θεσμούς σύμφωνα με τα εθνικά τους συμφέροντα. Αντλώ λοιπόν στοιχεία και από τον Waltz, γιατί όπως θα δούμε και στη συνέχεια, η δημιουργία συμμαχιών, παίζει σημαντικό ρόλο στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.

ΤΜΗΜΑ 5 - ΚΥΡΙΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

Στο τμήμα αυτό θα αναφέρω τα κυριότερα αίτια του πολέμου, διότι κάθε ηγεμόνας του διεθνούς συστήματος, προσπαθεί να τα εξαλείψει.

Η άνιση ανάπτυξη σ' όλες τις πιθανές διακρατικές και διαπεριφερειακές εκδοχές: οικονομικές, ιδεολογικές, στρατιωτικές, πληθυσμιακές, εδαφικές, πλουτοπαραγωγικές, τεχνολογικές, ιδεολογικές, διακρατικές, διαπεριφερειακές κλπ.

Η άνιση κατανομή ισχύος σε συνδυασμό με άνιση ανάπτυξη προκαλούν: ηγεμονικές αξιώσεις και ανταγωνισμούς διεθνών αλλαγών, διλήμματα ασφάλειας, πόλεμο.

¹⁶ Waltz Kenneth, *Theory of International Politics*, 1979

¹⁷ Mearsheimer John, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2007

Κατάλοιπα διενέξεων της φάσης του εθνικού - κρατικού γίγνεσθαι.

Επαναστατικές παραδοχές (διεθνισμός, κοσμοπολιτισμός, ηγεμονισμός): προκαλούν διακρατικό ανορθολογισμό επειδή στρέφονται κατά του θεσμού ελευθερίας - κράτους.

Ανεξέλεγκτα διεθνικά φαινόμενα (τρομοκρατία, αναρχικές -ανατρεπτικές ιδέες, λαθρομετανάστες εγκληματίες κλπ.).

ΤΜΗΜΑ 6 - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Μια και στην παρούσα μελέτη αναφέρονται οι διάφορες πτυχές της στρατηγικής των ΗΠΑ με έμφαση στη στρατιωτική στρατηγική, κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ σε μια θεωρία Υψηλής Στρατηγικής, η οποία θα με βοηθήσει να εξηγήσω τις θέσεις της αμερικανικής στρατιωτικής στρατηγικής. Η υψηλή στρατηγική, περιλαμβάνει τη χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων από ένα κράτος, στρατιωτικών, διπλωματικών και οικονομικών, για την πραγματοποίηση των πολιτικών του επιδιώξεων. Κυρίαρχη πολιτική επιδίωξη κάθε κράτους στο άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα όπως ελέγχθη, είναι η επιβίωση και η κατοχύρωση της εθνικής ασφαλείας και εδαφικής ακεραιότητας. Συνεπώς, η υψηλή στρατηγική ασχολείται κυρίως με την αναζήτηση του ιδανικού τρόπου χρησιμοποίησης όλων των υπαρχόντων εσωτερικών και εξωτερικών μέσων για την κατοχύρωση της εθνικής ασφαλείας και ανεξαρτησίας κάθε κράτους.

Ο Sir Basil H.Liddell - Hart¹⁸ είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικός στην ανάλυση του για τα μέσα της υψηλής στρατηγικής:

« ... ο ρόλος της υψηλής στρατηγικής είναι να συντονίζει και να διευθύνει όλες τις πηγές ενός έθνους ή ομάδας εθνών, προς την κατεύθυνση επιδίωξης του πολιτικού σκοπού του πολέμου: του σκοπού που καθορίζεται από τη θεμελιώδη πολιτική. Η υψηλή στρατηγική πρέπει να υπολογίζει και να αναπτύσσει τους οικονομικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό των κρατών για να υποστηρίξει τα μαχόμενα στρατεύματα... Ακόμη περισσότερο: η μάχιμη ισχύς δεν είναι παρά ένα μόνο μέσο από τα όργανα υψηλής στρατηγικής, η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και να χρησιμοποιεί την ισχύ της οικονομικής πίεσεως, της διπλωματικής πίεσεως, της εμπορικής πίεσεως και - δεν είναι μικρότερης σημασίας αυτό - της ηθικής πίεσης για να εξασθενίσει τη θέληση του αντιπάλου»

Με βάση την πιο ανάλυση θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο ότι η υψηλή στρατηγική είναι η θεωρία ενός κράτους για το πώς παράγει ασφάλεια για τον εαυτό του. Η ορθότητα αυτής της «θεωρίας του κράτους περί εθνικής ασφαλείας» ελέγχεται εμπειρικά και έτσι αποδεικνύεται κατά πόσο η θεωρία αυτή είναι κατάλληλη και αποδοτική. Το βασικό κριτήριο είναι κατά πόσο η θεωρία αυτή βοηθά το κράτος να πετύχει τους πολιτικούς στόχους τόσο στον

¹⁸ Liddell Hart Basil, "Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως", μετάφραση Κ. Γεωργαντάς, Θεσσαλονίκη, Βάνιας, 1995.

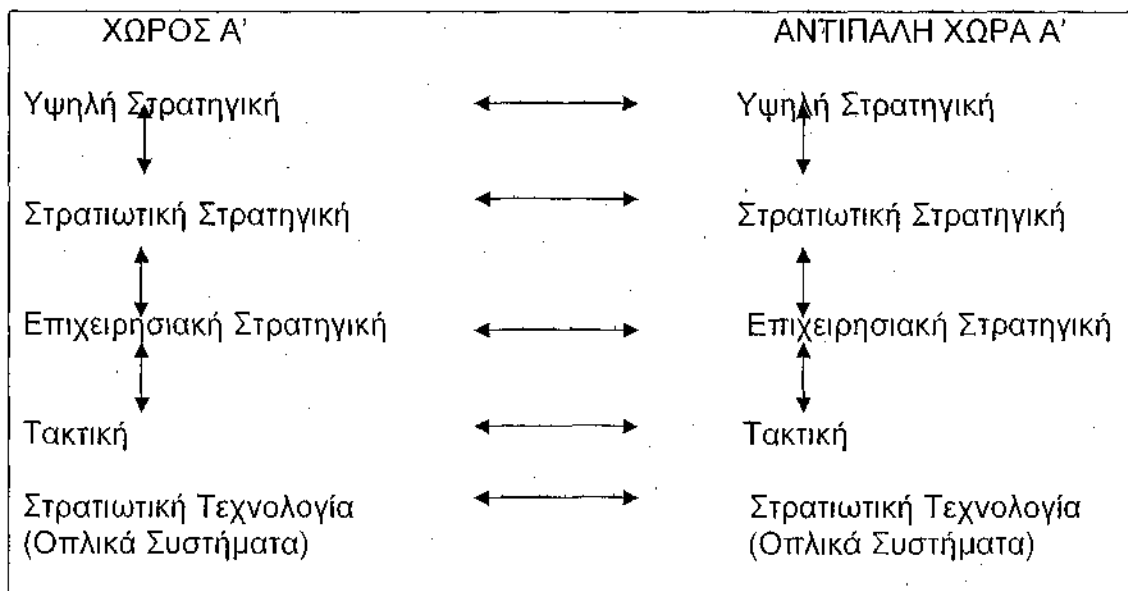
πόλεμο όσο και στην ειρήνη. Όπως χαρακτηρίστηκε επισημαίνει ο Liddell - Hart, « η υψηλή στρατηγική βλέπει πέρα από το πόλεμο, στην ειρήνη που θα επακολουθήσει».

Κύριο μέλημα της υψηλής στρατηγικής ενός κράτους είναι ο προσδιορισμός των απειλών και η επιινόηση στρατιωτικών, διπλωματικών, οικονομικών και άλλων αντίμετρων για την αντιμετώπιση τους. Μια ακόμα καθοριστική λειτουργία της υψηλής στρατηγικής είναι η ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Πρέπει να ιεραρχούνται τόσο οι απειλές, όσο και το κόστος των αντιμέτρων, γιατί ο αριθμός των πιθανών απειλών είναι συνήθως μεγάλος και οι πόροι περιορισμένοι. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο για τα μικρά κράτη, γιατί, λόγω των περιορισμένων μέσων που διαθέτουν, πρέπει συχνά να λαμβάνουν δύσκολες αποφάσεις.

Η στρατιωτική στρατηγική αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα κάθε υψηλής στρατηγικής. Ασχολείται με την εναρμόνιση των στρατιωτικών μέσων με τους πολιτικούς στόχους. Αυτό ήταν άλλωστε και η πεμπτούσια της γνωστής ρήσης του Κλαούζεβιτς¹⁹ ότι «ο πόλεμος είναι η συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα». Ο πόλεμος ή η απειλή πολέμου, αποτελούν μέσα για την επιτυχία πολιτικών επιδιώξεων. Θα μπορούσαμε να οραματισθούμε τη στρατηγική ως μια «αλυσίδα» μέσων και στόχων. Συγκεκριμένα, η στρατιωτική στρατηγική αποτελεί μέσο για την επιτυχία της υψηλής στρατηγικής. Αυτή η διαδοχική σύνδεση μέσων και σκοπών, που αρχίζει από την υψηλή στρατηγική, το ύψιστο επίπεδο της στρατηγικής, και καταλήγει σε συγκεκριμένα οπλικά συστήματα, τη χαμηλότερη βαθμίδα της στρατηγικής, θα μπορούσε να ονομαστεί κάθετη διάσταση στρατηγικής (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κάθετη και Οριζόντια Διάσταση της Στρατηγικής

¹⁹ Clausewitz Carl von, On War, επιμέλεια και μετάφραση Michael Howard and Peter Paret, Princeton University Press, 1989, Βιβλίο 1, Κεφάλαιο 1, σελ 87.

Η στρατηγική βέβαια δεν εξαντλείται στον κάθετο άξονα της, δηλαδή στην ιδανική μίξη μέσων και στόχων. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία στην οριζόντια διάσταση της στρατηγικής, εκεί δηλαδή, που κάθε πτυχή της στρατηγικής ενός κράτους συγκρούεται με την αντίστοιχη πτυχή της στρατηγικής ενός αντιπάλου κράτους (Πίνακας 1). Όπως επισημαίνει ο Κλαούζεβιτς²⁰, «ο πόλεμος δεν είναι τίποτα άλλο από μια μονομαχία σε ευρύτερη κλίμακα.... ο πόλεμος επομένως είναι μια πράξη βίας, προορισμένη να καταναγκάζει τον αντίπαλο να υπακούσει στη θέληση μας». Συνεπώς, θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη στρατηγική στην οριζόντια διάσταση της ως σύγκρουση δύο αντιπάλων που χρησιμοποιούν την ένοπλη βία ή την απειλή χρήσης βίας για να επιλύσουν τις διαφορές τους ή να επιβάλουν τη θέληση τους.

Από την πιο πάνω ανάλυση γίνεται σαφές ότι, η στρατιωτική στρατηγική διαθέτει ως μέσο για την επιτυχία των στόχων της, όχι μόνο τη χρήση βίας στο πεδίο της μάχης, αλλά και την απειλή χρήσης βίας (αποτροπή, καταναγκασμός). Έτσι, αν κάποιο κράτος σκοπεύει στη διατήρηση του status quo, μπορεί να χρησιμοποιεί ως μέσο (Πίνακας 2), όχι μόνο τη χρήση ένοπλης βίας, αλλά και την απειλή χρήσης βίας. Αντίθετα, αν κάποιο κράτος έχει επεκτατικές φιλοδοξίες και επιδιώκει την αλλαγή του status quo μπορεί να χρησιμοποιήσει επιθετική στρατηγική ή καταναγκαστική στρατηγική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Υποδείγματα Στρατιωτικής Στρατηγικής

Πολιτικός Στόχος		
Συντηρητικός (status quo)	Επεκτατικός (αλλαγή status quo)	
Χρήση Ένοπλης Βίας Μέσα	αμυντική στρατηγική	επιθετική στρατηγική
Απειλή Χρήσης/ Ένοπλης Βίας	αποτρεπτική στρατηγική	καταναγκαστική στρατηγική

Η υψηλή στρατηγική χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα μέσα, όχι μόνο τα στρατιωτικά. Η εξωτερική πολιτική, για παράδειγμα, μπορεί να συνεισφέρει στην εθνική ασφάλεια με την εξασφάλιση συμμάχων ή με την εκμετάλλευση της ισορροπίας δυνάμεων για τη δημιουργία «αξόνων», όταν το επιτρέπει η διεθνής συγκυρία. Σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος της διπλωματίας στις διαπραγματεύσεις με τον όποιο αντίπαλο.

Άλλο βασικό μέσο της υψηλής στρατηγικής είναι η οικονομία. Αυτή επηρεάζει την εθνική ασφάλεια με δύο τρόπους:

²⁰ Clausewitz Carl von, On War, επιμέλεια και μετάφραση Michael Howard and Peter Paret, Princeton University Press, 1989, Βιβλίο 1, Κεφάλαιο 1, σελ 75-85.

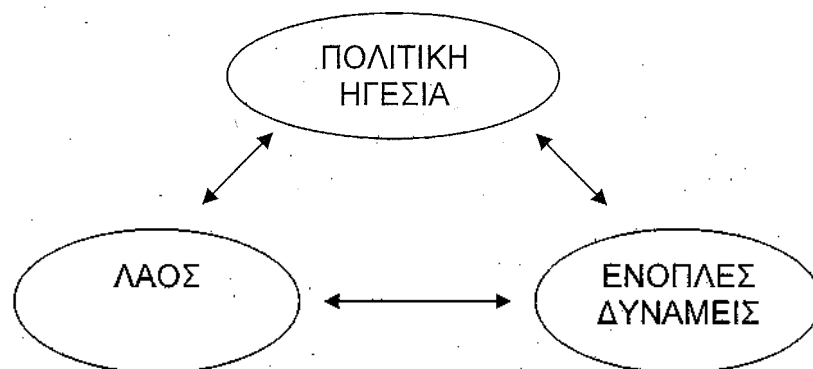
Δίδει τη δυνατότητα στήριξης της στρατιωτικής στρατηγικής, δηλαδή χρηματοδοτεί τις Ένοπλες Δυνάμεις και τον πόλεμο, εξοπλισμοί, αντοχή σε μακρόχρονες κινητοποιήσεις κλπ, αλλά και της εξωτερικής πολιτικής, χρηματοδότηση ομάδων επιρροής που προωθούν τα συμφέροντα του κράτους σε άλλη χώρα.

Έχει αυτόνομο ρόλο στην άσκηση επιρροής μέσω εξωτερικής οικονομικής βοήθειας και σε περίπτωση οικονομικού πολέμου.

Η άμυνα και η οικονομία αποτελούν τους πυλώνες, δηλαδή το σκληρό υπόβαθρο τη Υψηλής Στρατηγικής ενός Κράτους²¹. Στις δημοκρατικές κυρίως κοινωνίες, σημαντική είναι η αποδοχή της υψηλής στρατηγικής από το λαό, ιδίως αν κάτι τέτοιο απαιτεί θυσίες. Σημασία έχει και το ηθικό του λαού, κυρίως σε καιρό πολέμου. Το παράδειγμα του Βιετνάμ δείχνει πως όταν μια στρατηγική δεν είναι αποδεκτή από το λαό, ο λαός δεν έχει τη θέληση να επωμισθεί τις όποιες θυσίες χρειάζονται και τότε, το στρατηγικό οικοδόμημα καταρρέει εκ θεμελίων.

Για την επιτυχία μιας στρατηγικής είναι σημαντική η διασφάλιση της αρμονίας σ' αυτό που ο Κλαούζεβιτς ονόμασε κρίσιμο στρατηγικό «τρίπτυχο» και αποτελείται από το λαό, την πολιτική ηγεσία και της ένοπλες δυνάμεις, όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Εσωτερική Αποδοχή της Υψηλής Στρατηγικής: Αρμονία στις Σχέσεις Λαού, Πολιτικής Ηγεσίας και των Ενόπλων Δυνάμεων.

Από την παραπάνω ανάλυση είναι σαφές ότι ο σχεδιασμός της υψηλής στρατηγικής πρέπει να περιλαμβάνει την εξέταση των εξής παραμέτρων όπως φαίνεται στον Πίνακα 4:

Διάγνωση του περιβάλλοντος ασφαλείας και των ευκαιριών και κινδύνων που προκύπτουν.

²¹ Κόλλιας Χρήστος, "Ελλάδα - Τουρκία Άμυνα - Οικονομία και Εθνική Στρατηγική", Εκδόσεις Λαζάρκη, 2000

Σύζευξη των πολιτικών στόχων με τα διπλωματικά, οικονομικά, στρατιωτικά, πολιτιστικά και άλλα μέσα που έχει το κράτος στη διάθεση του.

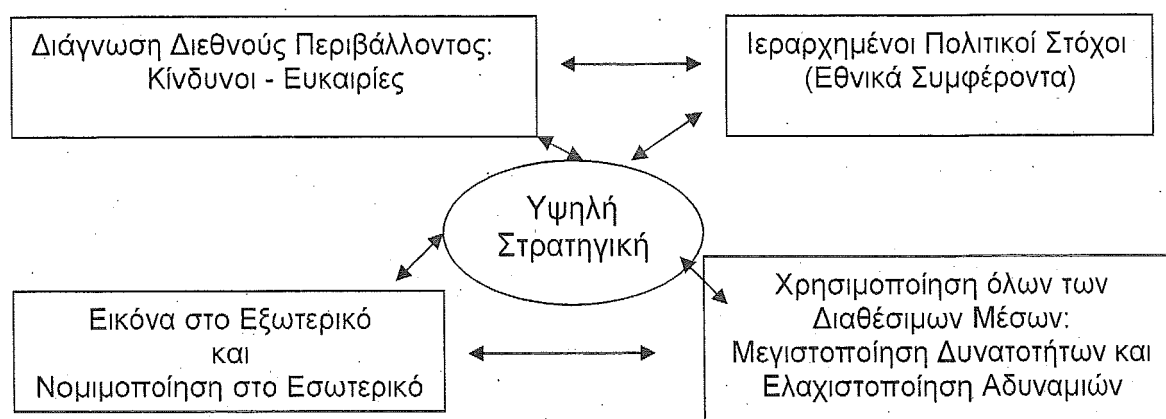
Καθορισμό του αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων (strategic mix) για την προώθηση των ιεραρχημένων πολιτικών στόχων, ώστε να αποφευχθούν άσκοπες σπατάλες πόρων και προσπάθειας.

Την «εικόνα» που θα πρέπει να δίνει η στρατηγική στο εσωτερικό ώστε:

Να υπάρχει ενεργός υποστήριξη της κοινωνίας.

Όλα τα μέλη της πολύπλοκης κρατικής οργάνωσης να δουλεύουν προς ένα κοινό στόχο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Σχεδιασμός Υψηλής Στρατηγικής

Τέλος, κάθε υψηλή στρατηγική είναι καταδικασμένη σε αποτυχία αν συμβαίνουν τα παρακάτω:

Δεν συνάδει προς τις κρατούσες συνθήκες στο διεθνές περιβάλλον.

Δεν υπάρχει εσωτερική συνοχή, είτε γιατί υπάρχει πρόβλημα στην αλυσίδα μέσων και στόχων είτε γιατί τα διάφορα μέσα της υψηλής στρατηγικής αλληλοσυγκρούονται.

Δεν υπάρχει αρμονική σχέση μεταξύ μέσων και στόχων, αν δηλαδή οι στόχοι της υψηλής στρατηγικής υπερβαίνουν τα διαθέσιμα μέσα. Αυτό είναι το γνωστό πρόβλημα της υπερεξάπλωσης (overextension). Όπως γράφει ο Liddell Hart, « ... αν απαιτείται μακροχρόνια προσπάθεια, αυτή θα πρέπει να είναι από οικονομική άποψη ανάλογη με τους εθνικούς πόρους. Ο σκοπός πρέπει να είναι προσαρμοσμένος στα διαθέσιμα μέσα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι να αναφερθούν βασικά στοιχεία για την αμερικανική ιδεολογία με βάση την οποία ορίζεται τι είναι εθνικό συμφέρον και πως η αμερικανική εκτελεστική εξουσία χαράσσει τη στρατηγική μέσω της οποίας θα επιτευχθούν οι στόχοι που προωθούν τα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ. Επειδή ειδικώς στις ΗΠΑ, αντίθετα με ότι γίνεται σε άλλα δυτικά κράτη, οι παραδόσεις της αμερικανικής κοινωνίας παίζουν μεγάλο ρόλο στο πως διαμορφώνεται η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ στα διεθνή ζητήματα, θα αναφερθούν και αρκετά στοιχεία γι' αυτές τις παραδόσεις, από γεννήσεως των ΗΠΑ ως κράτους.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Για να γίνει κατανοητή η αμερικανική ιδεολογία, θα πρέπει να δούμε πως οι Αμερικανοί βλέπουν τον εαυτό τους. Οι ιδρυτές της Αμερικής, γνώριζαν πολύ καλά το παιγνίδι της ισχύος στο διεθνές σύστημα και σ' αυτό το σύστημα, θεωρούσαν τους Αμερικανούς ως τον τελευταίο περιούσιο λαό. Παρομοίαζαν την εγκατάστασή τους στην αμερικανική ήπειρο, με αυτή των Ιουδαίων στη γη της επαγγελίας. Βλέπουν δηλαδή τον εαυτό τους σαν κάτι το ξεχωριστό, εξ' ου και ο αμερικανικός **"exceptionalism"**. Το επιχείρημα της σκέψης είναι ότι η Αμερικανική Δημοκρατία είναι μοναδική για διάφορους λόγους, υλικούς και διανοητικούς, καίτοι από συλλήψεως αυτής της σκέψεως μέχρι σήμερα, ο αριθμός των δημοκρατιών στον κόσμο έχει αυξηθεί σημαντικά. Οι Αμερικανοί είναι μακράν οι πιο υπερήφανοι πολίτες για το κράτος τους, είναι αφοσιωμένοι στην ατομική επιτυχία, τους αρέσει ο οικονομικός ανταγωνισμός και θέλουν οι ιδέες αυτές να διαδοθούν σ' ολόκληρο τον κόσμο. Το κράτος αυτό είναι μοναδικό, άρα αποτελεί φωτεινή εξαίρεση, γιατί είναι συνυφασμένο με την ελευθερία, τον ατομικισμό και τις αξίες της ελεύθερης αγοράς, οι οποίες κληρονομούνται από γενιά σε γενιά. Τη μοναδικότητα της Αμερικής, κατά τους Αμερικανούς, στηρίζει:

Ο τρόπος εκλογής του Προέδρου της, με τα ιδιαίτερα στοιχεία του εκλεκτορικού κολλεγίου και τη ρύθμιση για εκπροσώπηση κάθε πολιτείας με δυο βουλευτές ανεξαρτήτως του πληθυσμού της, κάτι που αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του αμερικανικού πολιτεύματος.

Το γεγονός ότι η αμερικανική Δημοκρατία έχει απολύτως διακριτές εξουσίες και θεσμοθετημένους ελέγχους που η μια εξουσία ασκεί επί των άλλων δυο. Η ομοσπονδιακή δομή του κράτους διατηρεί την επαφή εξουσίας και λαού, ενώ παράλληλα λειτουργεί και ως "εργαστήριο δημοκρατίας". Οι πολίτες μπορούν να διαλέξουν που θέλουν να μείνουν, αναλόγως με τις νομοθετικές ρυθμίσεις κάθε πολιτείας²².

²² Από Wilson James, *"American Exceptionalism"*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, The American Spectator Magazine, September 2006, page 3.

Το ότι η αμερικανική κοινωνία ουδέποτε επισημοποίησε το θεσμό της εκκλησίας, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην Ευρώπη όπου η εκκλησία όχι μόνο είναι επίσημος θεσμός αλλά και σε πολλές περιπτώσεις εμπλέκεται με την πολιτική. Η θρησκευτική αυτή ελευθερία της Αμερικής που έδωσε τη δυνατότητα στους πολίτες της να οργανώνονται όπως θέλουν θρησκευτικά και τους εξάσκησε στο να αυτοδιοικούνται²³.

Ο ρόλος που παίζει η ανεξάρτητη δικαιοσύνη με δεδομένο ότι από το 1789 και μετά, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε πάνω από 160 νόμους της Νομοθετικής Εξουσίας ως αντισυνταγματικούς²⁴.

Μια βασική ιδέα της αμερικανικής κοινής γνώμης είναι συνεχής μετακίνηση των συνόρων υπέρ του εμπορίου μέσω του οποίου ευημερεί η Αμερική και συνεπώς των αμερικανικών συμφερόντων, η γνωστή **"Frontier Thesis"**. Η συνεχής άφιξη νέων αποίκων από το 1756 και μετά και, οι μετακινήσεις πληθυσμών προς τη Δύση για εξεύρεση καλύτερων ευκαιριών, δημιουργεί την αίσθηση της συνεχούς μετακίνησης των συνόρων, εντός της ηπείρου. Ο ιστορικός Turner, το 1893, διατύπωσε σαφώς την **"Frontier Thesis"**, το ότι δηλαδή τα σύνορα μετακινούνται συνεχώς για τα αμερικανικά συμφέροντα και προϊόντα, διότι με την παραγωγή πλούτου μέσω του εμπορίου, απομακρύνεται το φαινόμενο του πολέμου. Άρα λοιπόν οι αγορές θα πρέπει να είναι ανοικτές για να έχει η Αμερική απρόσκοπτη πρόσβαση. Από τη σκέψη αυτή προέκυψε το **"Open Door Policy"** για τα αμερικανικά προϊόντα, όπου και εάν αυτές οι αγορές ευρίσκονται. Κατά την αμερικανική αντίληψη, δεν πρέπει να υπάρχουν κλειστά συστήματα, ή ζώνες επιρροής απρόσιτες σε αμερικανούς. Στην ουσία πρόκειται για την προώθηση του διεθνούς εμπορίου. Το θέμα της προσπάθειας αμερικανικών προϊόντων σε διεθνείς αγορές, κυριαρχεί όχι μόνο στη σκέψη της αμερικανικής elite, αλλά και των πολιτών, γιατί έχει γίνει συνείδηση στην αμερικανική κοινωνία, ότι με την πρόσβαση της Αμερικής σε νέες ανοικτές αγορές, παρουσιάζονται νέες ευκαιρίες κέρδους και συνεπώς αυξάνεται η ευημερία του αμερικανικού λαού.

Άλλη μια βασική ιδέα της αμερικανικής νοοτροπίας είναι η δημοκρατία και ότι αυτή είναι το πολίτευμα που θα πρέπει όλος ο κόσμος να υιοθετήσει. Την ιδέα αυτή εκφράζει ένας εκ των Founding Fathers, ο Jefferson, το 1826. Δηλαδή ταυτοχρόνως με τη γέννηση της Αμερικανικής Δημοκρατίας, γεννάται και η ιδέα ότι μια μέρα όλος ο κόσμος θα πρέπει να υιοθετήσει αυτό το πολίτευμα. Οι Αμερικανοί θεωρούν επίσης ότι οι πολιτικές και ηθικές τους αξίες είναι οικουμενικές και συνεπώς έχουν όχι μόνο το δικαίωμα, αλλά και την υποχρέωση να εξάγουν τις αξίες αυτές σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι απαρχές της ροπής των ΗΠΑ να επιθυμούν να σώσουν τον υπόλοιπο κόσμο διαδίδοντας τις αξίες τους προήλθαν από την αμερικανική κοινωνία και όχι από την αμερικανική κυβέρνηση²⁵. Βασίζόμενος σ' αυτή τη γνώμη της κοινωνίας, ο Ρίτσαρντ Νίξον στην προεκλογική του εκστρατεία το 1960 έλεγε

²³ Άρθρο Wilson James, *"American Exceptionalism"*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, The American Spectator Magazine, September 2006, page 4.

²⁴ Άρθρο Wilson James, *"American Exceptionalism"*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, The American Spectator Magazine, September 2006, page 5.

²⁵ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ 112.

ότι " οι ΗΠΑ δεν δημιουργήθηκαν πριν 180 χρόνια για να έχουν την ελευθερία για τον εαυτό τους, αλλά για να την εξάγουν σε ολόκληρο τον κόσμο²⁶. Οι σκέψεις αυτές θα εκφραστούν συντεταγμένα από τον Πρόεδρο Wilson. Η Αμερικανική Δημοκρατία ξεπηδάει μέσα από μια αντίφαση αφού την εποχή της γεννήσεως της και για χρόνια μετά, καίτοι όλοι οι άνθρωποι θεωρούντο ίσοι, εκατομμύρια μαύροι δούλευαν όντας σκλάβοι, στις φυτείες του Νότου. Η αντίφαση αυτή έδωσε ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα στη Δημοκρατία. Παρά ταύτα, όλοι οι Αμερικανοί Πρόεδροι είχαν στην ατζέντα τους τη διάδοση της δημοκρατίας άσχετα αν, για πολλά χρόνια, ανέχθηκαν τυραννικά καθεστώτα σε διάφορες χώρες του κόσμου προκειμένου να επικρατήσει η σταθερότητα. Σε αυτό πίστευαν και οι χιλιάδες Αμερικανοί στρατιωτικοί που κατά καιρούς έδωσαν τη ζωή τους σε διάφορα πεδία μαχών, προκειμένου να ελευθερώσουν ξένα κράτη, μακριά από την πατρίδα τους.

Στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής πρέπει επίσης να αναφερθεί η επιρροή της θρησκείας που έχει δημιουργήσει την αίσθηση ότι οι ΗΠΑ είναι επιλεγμένο από το Θεό έθνος, **Chosen Nation**, για να σώσει τον κόσμο²⁷. Η πρώτη σύνδεση Αμερικής και Θεϊκής της αποστολής, γίνεται από τον Αβραάμ Λίνκολν όταν διεκήρυσσε ότι η Αμερική είναι "η τελευταία ελπίδα του κόσμου". Κατά τη διάρκεια του Β'ΠΠ, ο Πρόεδρος Ρούσβελτ έλεγε στο Κογκρέσο: " Από δικής μας πλευράς παλεύουμε για να φανούμε αληθείς στη Θεϊκή μας κληρονομιά". Ο Μπους ο νεότερος κατά τη διάρκεια της ομιλίας με την ανάληψη της δεύτερης προεδρικής θητείας του, δικαιολογώντας τις επιλογές της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, έλεγε ότι "η Αμερική έχει επιλεγεί από το Θεό, προκειμένου να διαδώσει την ελευθερία σε όλο τον κόσμο".

Ο Μείχαν από το 1902, θεμελιώνει τις ΗΠΑ ως μεγάλη δύναμη εκτός των φυσικών τους συνόρων, αφού από το 1900, οι ΗΠΑ κατέχουν την πρώτη θέση στην παγκόσμια οικονομία. Παράλληλα ο Μείχαν, τονίζει τη σημασία του Περσικού Κόλπου καθώς και άλλων κομβικών σημείων του πλανήτη για την ελεύθερη και απρόσκοπτη διεξαγωγή του εμπορίου. Συνεπώς οι αμερικανοί βλέπουν ως εθνικό τους συμφέρον να διαδώσουν τη δημοκρατία και το ελεύθερο εμπόριο.

Αυτή η θεώρηση των Αμερικανών για το εθνικό τους συμφέρον, μετουσιώθηκε σε εθνική ασφάλεια οι παράμετροι της οποίας εκφράστηκαν και εκφράζονται με τα διάφορα δόγματα των διαδοχικών Προέδρων της Αμερικής και τα θεσμικά κείμενα που πραγματεύονται τη σύζευξη των μέσων που διαθέτει η Αμερική, οικονομικά, στρατιωτικά και διπλωματικά, με την προώθηση των εθνικών συμφερόντων, δηλαδή τις διάφορες στρατηγικές που εκδίδει η εκτελεστική εξουσία. Τα δόγματα αυτά αρχίζουν να εκφράζουν την ανάγκη για έλεγχο της Αμερικανικής ενδοχώρας αρχικά, Δόγμα Μονρόε, της Αμερικανικής Ηπείρου στη συνέχεια, Δόγμα Ρούσβελτ, ανασχεση της ΕΣΣΔ με την απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων και συμβατικών δυνάμεων, Δόγμα Αϊζενχάουερ και Κένεντυ. Στη συνέχεια, εκφράζουν την ανάγκη για παγκόσμια ηγεμονία και επέμβαση σε όλο τον πλανήτη με το Δόγμα του πατέρα Μπούς το οποίο και

²⁶ John Judis, "The Chosen Nation: The Influence of Religion on US Foreign Policy", March 2005, page 2.

²⁷ John Judis, "The Chosen Nation: The Influence of Religion on US Foreign Policy", March 2005, page 1.

συνεχίζει να κυριαρχεί και στις στρατηγικές των Προέδρων που ακολούθησαν μέχρι και σήμερα.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως υποστηρίζει ο αμερικανός δημοσιογράφος Garet Garrett ²⁸, η Αμερική, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, διέβη τη δυσδιάκριτη διαχωριστική γραμμή μεταξύ δημοκρατίας και αυτοκρατορίας, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί πότε ακριβώς έγινε αυτό χρονικά. Όμως, η αρχή θεωρείται ότι έγινε από τον Πρόεδρο Franklin Roosevelt, όταν αυτός προσπάθησε να τοποθετήσει και άλλους δικαστές, σοσιαλιστικών απόψεων, στο Ανώτατο Δικαστήριο προκειμένου να έχει την πλειοψηφία ώστε να μην κρίνονται οι νόμοι που προσπαθούσε να περάσει για το New Deal, ως αντισυνταγματικοί. Ο Garrett επίσης αναφέρεται στο πώς ο Τρούμαν ξεπέρασε το εμπόδιο της ρυθμίσεως του Συντάγματος που προβλέπει ότι μόνο το Κογκρέσο μπορεί να κηρύξει πόλεμο. Δηλαδή το Σύνταγμα άφηνε αυτή τη δυνατότητα μόνο στο λαό και όχι στα χέρια ενός ανθρώπου. Ο Τρούμαν κήρυξε τον πόλεμο στην Κορέα που βρίσκεται 7.000 μίλια μακριά από τις ΗΠΑ, ισχυριζόμενος ότι η ρύθμιση του Συντάγματος για προσφυγή στο Κογκρέσο ήταν ξεπερασμένη εξ' αιτίας της ταχύτητας με την οποία εξελίσσονταν οι σύγχρονοι πλέον πόλεμοι. Βεβαίως εκείνη την εποχή και το Κογκρέσο ήταν σε λειτουργία και άρα η όποια καθυστέρηση δεν θα ξεπερνούσε κάποιες μέρες, και ο πόλεμος δεν άρχισε ξαφνικά εξ' αιτίας κάποιας κεραυνοβόλου ενεργείας της Κορέας. Το Κογκρέσο και η Αμερική είχαν επαρκή χρόνο για την επεξεργασία τρόπων ενεργείας και κηρύξεως του πολέμου σύμφωνα με το Σύνταγμα.

Αυτές οι δυο ιστορικές στιγμές είναι σημαντικές για τον τρόπο που θα σκέπτονται πλέον τα διάφορα όργανα, οι σύμβουλοι και τα "think tanks" της εκτελεστικής εξουσίας για το τι θεωρούν ως εθνικό συμφέρον και για τη διαμόρφωση των διαφόρων στρατηγικών προκειμένου να προωθηθούν αυτά τα εθνικά συμφέροντα ανά τον κόσμο.

ΤΜΗΜΑ 3 - ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η Αμερική αποτελεί εξαίρεση στις προβλέψεις της ρεαλιστικής θεωρίας που υποστηρίζει ότι την εξωτερική πολιτική των κρατών διαμορφώνουν κυρίως οι πιέσεις του διεθνούς συστήματος και όχι οι εσωτερικοί παράγοντες όπως οι ιδεολογίες και τα καθεστώτα τους, γιατί όπως θα δούμε, οι παραδόσεις της αμερικανικής κοινωνίας, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Η Αμερική αποτελεί εξαίρεση όχι μόνο λόγω της γεωγραφικής της θέσης, περιβάλλεται από δυο ωκεανούς, αλλά και λόγω του ότι διαθέτει απaráμιλλες στρατιωτικές δυνατότητες.

A. Η Ουϊλσονική Παράδοση²⁹

Η Ουϊλσονική παράδοση αφορά την πιο ιδεολογική πλευρά της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής που προσβλέπει στη διεθνή διάδοση του φιλελευθερισμού. Σύμφωνα με την παράδοση αυτή οι ΗΠΑ οφείλουν να

²⁸ Garrett G, The American Empire, Article, page 36.

²⁹ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ 109-114.

υποστηρίζουν την εξάπλωση της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ειρηνικής επίλυσης διαφορών. Ο ουίλσονισμός χαρακτηρίζεται συχνά από ιεραποστολικό ζήλο που ενίοτε προσεγγίζει τον μεσσιανισμό. Στη κεντροαριστερή εκδοχή του τείνει να ταυτίζεται με τις πολυμερείς διαδικασίες, τους διεθνείς θεσμούς και το διεθνές δίκαιο –η Κοινωνία των Εθνών ήταν δημιούργημα του Woodrow Wilson από τον οποίο πήρε και το όνομά της η παράδοση αυτή. Στην κεντροδεξιά εκδοχή του που πρεσβεύουν οι νεοσυντηρητικοί³⁰, θεωρεί τις ΗΠΑ εγγενώς ηθικές και ορθές στις αξίες τους σε βαθμό που να δικαιολογεί μονομερείς δράσεις χάριν της διεθνούς εξάπλωσης και επικράτησης των αμερικανικών αξιών. Η εκδοχή αυτή αποτελεί συνέχεια της παραδοσιακής αμερικανικής αντιλήψεως που βλέπει τις ΗΠΑ ως το νέο «περιούσιο λαό».

Οι ρίζες του ουίλσονισμού βρίσκονται στην Αγγλία του πρώτου μισού του 17^{ου} αιώνα. Την εποχή εκείνη η αγγλική μοναρχία ήθελε την εκκλησία της Αγγλίας ανεξάρτητη από τον πάπα, με τους δικούς της αρχιεπισκόπους και τη δική της θεία λειτουργία. Εναντίον της ήταν, αφενός οι ρωμαιοκαθολικοί που επεδίωκαν την επιστροφή της Αγγλίας στην καθολική εκκλησία και, αφετέρου, οι πιο καθαροί προτεστάντες – οι «πουριτανοί», από το pure, που σημαίνει καθαρός - που απέρριπταν την ιεραρχία των επισκόπων και τη Θεία λειτουργία ως ροπή προς τον παπισμό, τον οποίο θεωρούσαν ως «το βασίλειο του αντίχριστου». Οι αντιπαραθέσεις μεταξύ των θρησκευτικών αυτών ρευμάτων ήταν έντονες. Η δυσφορία των πουριτανών αυξήθηκε λόγω των εντονότερων καταπιέσεων που υπέστησαν από την εκκλησία της Αγγλίας κατά τις δεκαετίες του 1620 και 1630.

Το 1629 ομάδα πουριτανών υπό την ηγεσία του John Winthrop αποφάσισε να εγκαταλείψει την Αγγλία και να εγκατασταθεί στην ακατοίκητη από Ευρωπαίους Μασαχουσέτη με την έγκριση του Καρόλου Α'. Σκοπός της ήταν να ιδρύσει σε παρθένο έδαφος την ιδανική «κοινοπολιτεία της Βίβλου», τη νέα Ιερουσαλήμ, που θα αποτελούσε το φωτεινό παράδειγμα για την εξυγίανση της εκκλησίας και της πολιτείας στην Αγγλία και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Winthrop δήλωνε: «Είμαστε σαν μία πόλη επάνω σε έναν λόφο, τα μάτια όλων των λαών είναι στραμμένα επάνω μας ... η ιστορία μας θα γίνει γνωστή και παροιμιώδης σε όλο τον κόσμο». Κατά τις πρώτες δεκαετίες της η αυτοδιοικούμενη κοινοπολιτεία της Μασαχουσέτης ήταν θεοκρατική –μονάχα τα μέλη της συγκεκριμένης πουριτανικής εκκλησίας είχαν δικαίωμα ψήφου για την εκλογή των αρχών της. Το θεοκρατικό πείραμα της Μασαχουσέτης απέτυχε. Μεταξύ του 1660 και του τέλους του 17^{ου} αιώνα νέοι μετανάστες από την Αγγλία, που ανήκαν σε άλλα προτεσταντικά δόγματα, πίεσαν πολιτικά και δικαστικά για την απόκτηση εκλογικών δικαιωμάτων κατορθώνοντας τελικά

³⁰ Ευρυβιάδης Μ, "Οι Νεοσυντηρητικοί των ΗΠΑ και ο Πόλεμος στο Ιράκ". Στο άρθρο αυτό, ως "Νεοσυντηρητικοί" προσδιορίζονται οι ανήκοντες σε μια ομάδα διανοουμένων Αμερικανο-Εβραίων, που προέρχεται από το Δημοκρατικό Κόμμα οι οποίοι υιοθέτησαν μια αντιπολεμική ατζέντα μεταξύ των ετών 1968-1972. Εστιάζουν τις ενέργειες τους σε θέματα ασφαλείας των ΗΠΑ, ενώ είναι θιασώτες της χρήσης βίας στις διακρατικές σχέσεις για τη διασφάλιση των αμερικανικών συμφερόντων και την προώθηση και εμπέδωση των αμερικανικών αξιών. Επί προεδρίας Reagan, πολλοί εξ' αυτών τοποθετήθηκαν σε υψηλόβαθμες θέσεις στην αμερικανική διοίκηση, με αποτέλεσμα να αυξηθούν κατακόρυφα οι αμυντικές δαπάνες των ΗΠΑ. Υποστήριξαν τον προληπτικό πόλεμο κατά του Ιράκ το 2003 και την καθιέρωση του προληπτικού κτυπήματος ως επίσημου δόγματος της στρατηγικής των ΗΠΑ επί Bush Junior.

μέσω παρέμβασης του Λονδίνου να διαχωρίσουν την κυβέρνηση της Μασαχουσέτης από την πουριτανική εκκλησία. Όταν συστάθηκαν οι ΗΠΑ στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, το Σύνταγμα τους βασίστηκε στην αρχή του διαχωρισμού εκκλησίας και κράτους που ήταν απαραίτητη προϋπόθεση, για να μπορούν να συνυπάρχουν πολιτικά οι ετερογενείς θρησκευτικές ομάδες της αμερικανικής κοινωνίας. Ωστόσο, η πουριτανική παράδοση συνέβαλε στη διαμόρφωση της εικόνας των ΗΠΑ ως μοναδικής πολιτείας, ως «**φάρου**» που ιδρύθηκε, για να δείξει τον σωστό δρόμο στην ανθρωπότητα.

Ο Ουίλσονισμός άρχισε να διαμορφώνει την αμερικανική εξωτερική πολιτική κατά τον 20^ο αιώνα. Η Κοινωνία των εθνών το 1919, ο ΟΗΕ το 1945 και ο Χάρτης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 1948 είναι προϊόντα της ουίλσονικής πολιτικής των ΗΠΑ. Το ίδιο ισχύει για τον εκδημοκρατισμό της Ιαπωνίας και της Δυτικής Γερμανίας κατά τη μεταπολεμική αμερικανική κατοχή τους. Οι Συμφωνίες του Ελσίνκι το 1975 και του Παρισιού το 1990 διαπνέονται από το πνεύμα του ουίλσονισμού με την έμφασή του στα ανθρώπινα δικαιώματα. Με το τέλος του Ψυχρού πολέμου και την ανάδειξη των ΗΠΑ ως μοναδικής υπερδύναμης, οι ουίλσονικοί διέκριναν μία ιστορική ευκαιρία να εξαπλώσουν διεθνώς τις αμερικανικές αξίες. Το φιλελεύθερο επιχείρημα περί της δημοκρατικής ειρήνης, που αναφέρθηκε πιο πάνω, έμοιαζε να δίνει την ευκαιρία στις ΗΠΑ να επιτελέσουν μία κοσμοϊστορική αποστολή. Τόσο ο Κλίντον όσο και ο νεότερος Μπους οραματίστηκαν για το απώτερο μέλλον την κατάργηση του φαινομένου του πολέμου μέσω της παγκόσμιας εδραίωσης της δημοκρατίας συγκρίνοντάς το με την κατάργηση του δουλεμπορίου από τη Μεγάλη Βρετανία κατά τον 19^ο αιώνα. Στην πράξη οι ουίλσονικές πρωτοβουλίες τους ήταν πιο περιορισμένες. Ο Κλίντον επεδίωξε «μία ελεύθερη, ειρηνική, μη διαχωρισμένη Ευρώπη» μέσω της διερεύνησης του NATO και της ΕΕ προς τα ανατολικά.

Προφανώς η αμερικανική εξωτερική πολιτική δεν είναι πάντοτε συμβατή με τον ουίλσονικό ιδεαλισμό, οι ΗΠΑ έχουν υποστηρίξει ουκ ολίγα αυταρχικά καθεστώτα. Ενίοτε η ουίλσονική ρητορική χρησιμεύει ως ιδεαλιστικό νομιμοποιητικό κάλυμμα για μη ιδεαλιστικές πρακτικές.

B. Η Χαμιλτονική Παράδοση

Η χαμιλτονική παράδοση³¹ αποτελεί ουσιαστικά την αμερικανική εκδοχή του ρεαλισμού. Λόγω των γεωπολιτικών ιδιαιτεροτήτων των ΗΠΑ, δηλαδή της απόστασής τους από τις παραδοσιακές ευρωπαϊκές μεγάλες δυνάμεις, ο χαμιλτονισμός δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα οικονομικά μέσα της υψηλής στρατηγικής από ότι ο παραδοσιακός ευρωπαϊκός ρεαλισμός που επικεντρωνόταν στα στρατιωτικά μέσα. Η μεγαλύτερη επιτυχία του χαμιλτονισμού υπήρξε η μεταπολεμική δημιουργία και διαχείριση του ανοικτού διεθνούς οικονομικού συστήματος, που μοίρασε πλούσια οφέλη στα μέλη του και ως φυσική συνέπεια τα προσέδεσε στο αμερικανικό ηγεμονικό άρμα. Η τεράστια διαφορά μεταξύ των βιοτικών επιπέδων της δυτικής και της ανατολικής Ευρώπης έπειτα από τέσσερις δεκαετίες ψυχροπολεμικής

³¹ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ 114-121.

διαίρεσης υπήρξε καταλυτικός παράγοντας για την κατάρρευση του σοβιετικού συνασπισμού. Σήμερα ο χαμιλτονισμός δίνει έμφαση στην παγκοσμιοποίηση ως παράγοντα εδραίωσης της αμερικανικής επιρροής παγκοσμίως. Γενικότερα, ο χαμιλτονισμός τείνει να προσεγγίζει την εξωτερική πολιτική με πραγματιστικούς όρους εθνικού συμφέροντος και όχι ιδεολογίας ή ηθικών αξιών.

Οι ρίζες του χαμιλτονισμού βρίσκονται στην Ολλανδία του 17^{ου} αιώνα. Την εποχή εκείνη η μικρή αυτή χώρα ήταν με απόσταση η πλουσιότερη στην Ευρώπη σε κατά κεφαλήν εισόδημα. Ο πλούτος της προερχόταν σε μεγάλο βαθμό από τα παγκόσμια εμπορικά δίκτυά της, που επεκτείνονταν από την Καραϊβική και τη Βραζιλία έως τη νότια Αφρική, την Ινδία, την Ινδονησία και την Ιαπωνία. Τα εμπορικά αυτά δίκτυα, που αποτελούσαν μία πρώιμη φάση της παγκοσμιοποίησης, προστατεύονταν από το ολλανδικό ναυτικό, το καλύτερο της εποχής.

Ο νεοϋορκέζος Alexander Hamilton, ένας από τους σημαντικότερους ιδρυτές των ΗΠΑ, διαμόρφωσε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα τη χαμιλτονική στρατηγική για την ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας και εθνικής ισχύος κατά τον 19^ο αιώνα. Σύμφωνα με τον Hamilton οι ΗΠΑ έπρεπε να αναπτύξουν την εμπορική ναυτιλία και τη βιομηχανία τους, ώστε να έχουν τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για την άμυνά τους. Χρειάζονταν επομένως μία επιμελώς ισορροπημένη σχέση με τη Μεγάλη Βρετανία, που κατά τον 19^ο αιώνα κυριαρχούσε στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Αφενός μεν έπρεπε να έχουν καλές πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις με το Λονδίνο, ώστε η αμερικανική βιομηχανία να μπορεί να εξάγει και η αμερικανική ναυτιλία να διακινεί εμπορεύματα εντός του κυρίαρχου βρετανικού διεθνούς οικονομικού συστήματος, αφετέρου δε, έπρεπε να προστατεύσουν μέσω δασμών τη νηπιακή αμερικανική βιομηχανία από τον ανταγωνισμό των πιο προηγμένων βρετανικών βιομηχανιών καθώς και να επενδύσουν στην ανάπτυξη του αμερικανικού υπερπόντιου εμπορίου. Με βάση τη στρατηγική αυτή, που υιοθετήθηκε από τις αμερικανικές κυβερνήσεις κυρίως στο δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα, οι ΗΠΑ κατόρθωσαν να γίνουν από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα η μεγαλύτερη βιομηχανική δύναμη στον κόσμο.

Νέα ώθηση στη χαμιλτονική στρατηγική έδωσε ο επίσης νεοϋορκέζος Theodore Roosevelt (πρόεδρος των ΗΠΑ, 1901-1909) που καταγόταν από Ολλανδούς μετανάστες της εποχής του Νέου Άμστερνταμ. Ο Theodore Roosevelt συνέβαλε αποφασιστικά στο ξέσπασμα του Αμερικανοϊσπανικού πολέμου του 1898 μέσω του οποίου οι ΗΠΑ απέκτησαν τον έλεγχο της Χαβάης και των μέχρι τότε ισπανοκρατούμενων Φιλιππίνων. Με μία σπαθιά οι ΗΠΑ απέκτησαν την ικανότητα προβολής ισχύος στην Ασία. Στη συνέχεια ως πρόεδρος, ο Theodore Roosevelt ανέπτυξε το αμερικανικό πολεμικό ναυτικό που με τη Συνθήκη της Ουάσιγκτον του 1922 περί περιορισμού των ναυτικών εξοπλισμών αναγνωρίστηκε επισήμως από την πρώην θαλασσοκράτειρα Μεγάλη Βρετανία ως ίσο με το δικό της.

Η χαμιλτονική στρατηγική της ανάπτυξης μέσω μίας λελογισμένα μερκαντιλιστικής αξιοποίησης των ευκαιριών που προσέφερε το βρετανικό διεθνές οικονομικό σύστημα, περιήλθε σε κρίση όταν το σύστημα αυτό

κατέρρευσε λόγω της αποδυνάμωσης της Μεγάλης Βρετανίας κατά τον Μεσοπόλεμο. Αυτό επέφερε μία σημαντική προσαρμογή της χαμιλτονικής στρατηγικής κατά την περίοδο 1944-49, που είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός νέου αμερικανικού διεθνούς οικονομικού συστήματος στη θέση του παρηκμασμένου βρετανικού. Με το Breton Woods, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα και το Σχέδιο Μάρσαλ, οι ΗΠΑ κατόρθωσαν μέσα σε λίγα χρόνια να θέσουν τις βάσεις για το σύστημα αυτό. Μετά οι ΗΠΑ εγκατέλειψαν τον δασμολογικό προστατευτισμό και βρέθηκαν να πιέζουν άλλα κράτη να κινηθούν στην κατεύθυνση του ελεύθερου εμπορίου, όπως έκανε η Μεγάλη Βρετανία κατά τον 19^ο αιώνα.

Η συσπείρωση της δυτικής Ευρώπης στην αμερικανική σφαίρα επιρροής πήγαζε αρχικά από τη σοβιετική απειλή. Η επιτυχία της χαμιλτονικής στρατηγικής έγκειται στο γεγονός ότι μοιράζοντας οικονομικά οφέλη στους συμμάχους των ΗΠΑ έκανε τη συσπείρωση αυτή πιο μακροπρόθεσμη. Παρά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης η δυτική Ευρώπη παραμένει σύμμαχος των ΗΠΑ. Επιπλέον τα περισσότερα κράτη της ανατολικής Ευρώπης ζήτησαν επίμονα και κατόρθωσαν να συμπεριληφθούν στην αμερικανική σφαίρα. Στο πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα η Γερμανία επεδίωξε να θέσει την Ευρώπη υπό τον έλεγχο της με στρατιωτικά μέσα προκαλώντας τόσες αντιστάσεις, ώστε να ηττηθεί ολοσχερώς. Με τη χαμιλτονική τους στρατηγική οι ΗΠΑ κατόρθωσαν να θέσουν το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης εντός της Ατλαντικής Συμμαχίας, χωρίς να ρίξουν ούτε μια σφαίρα.

Μέρος της χαμιλτονικής στρατηγικής είναι η χρήση του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ, που είναι μακράν το ισχυρότερο στον κόσμο, καθώς και το πλέγμα των 752 στρατιωτικών εγκαταστάσεων που διατηρούσαν οι ΗΠΑ στις αρχές του 21^{ου} αιώνα σε 130 κράτη, 65 από τα οποία φιλοξενούσαν σημαντικό αριθμό των Αμερικανών στρατιωτών. Μέσω αυτών των βάσεων, οι ΗΠΑ είναι σε θέση να προβάλουν ισχύ σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη, για να προστατέψουν τα δικά τους συμφέροντα αλλά και των συμμάχων τους. Η διατήρηση των βάσεων επομένως συνιστά μέρος της χαμιλτονικής στρατηγικής για προβολή στρατιωτικής ισχύος για την προστασία των παγκόσμιων συμφερόντων της Αμερικής και όχι μια στρατηγική τύπου Γερμανίας της περιόδου 1914-1945, που αποσκοπούσε στη στρατιωτική κατάκτηση άλλων μεγάλων δυνάμεων.

Η διαφορά των χαμιλτονικών από τους ουίλσονικούς, όσον αφορά τη χρήση στρατιωτικής ισχύος, είναι ότι οι πρώτοι επικεντρώνονται στην υπεράσπιση των πραγματικών εθνικών συμφερόντων απορρίπτοντας τη ροπή των δευτέρων προς ιδεολογικές σταυροφορίες.

Γ. Η Τζακσονική Παράδοση

Η τζακσονική παράδοση³² συνδυάζει εθνικισμό και λαϊκισμό. Σε αντίθεση με τον ουίλσονισμό και τον χαμιλτονισμό, είναι πιο εσωστρεφής σε βαθμό που ενίοτε προσεγγίζει την ξενοφοβία και τον απομονωτισμό. Είναι επίσης

³² Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ 121-127.

παράδοση που έχει οπαδούς κυρίως στα χαμηλότερα και λιγότερα μορφωμένα στρώματα στην αμερικανική ενδοχώρα. Οι τζακσονικοί τείνουν να βλέπουν με καχυποψία τόσο τον διεθνιστικό ιεραποστολισμό των ουίλσονικών όσο και τον χαμιλτονικό διεθνισμό της Wall Street και των μεγάλων επιχειρήσεων, ταυτίζοντας τις δυο αυτές παραδόσεις με τις για τους περισσότερους τζακσονικούς απεχθείς «ελίτ» της διανοήσης και του χρήματος. Όντας εθνικιστές, οι τζακσονικοί βλέπουν με καχυποψία τη συμμετοχή των ΗΠΑ σε πολυμερείς δεσμεύσεις. Υποστηρίζουν τη χρήση στρατιωτικής ισχύος, μόνον όταν διακυβεύονται σημαντικά αμερικανικά εθνικά συμφέροντα. Αν όμως οι ΗΠΑ δεχθούν επίθεση, οι τζακσονικοί πρεσβεύουν τη διεξαγωγή ανελέητου και αδυσώπητου πολέμου με κάθε μέσο, μέχρι την ολοσχερή ήττα του εχθρού.

Οι ρίζες του τζακσονισμού βρίσκονται στη Σκωτία και στη βόρεια Αγγλία του μεσαίωνα και της πρώιμης νεότερης ιστορίας. Όπως διαπιστώνει ο ιστορικός David Fischer «από το 1040 μέχρι το 1745 κάθε Άγγλος μόνάρχης, εκτός από τρεις, υπέστη σκοτσέζικη εισβολή ή εισέβαλε ο ίδιος στη Σκωτία». Οι συνεχείς πόλεμοι επτά αιώνων συνέβαλαν στο να διατηρηθεί χαμηλά το οικονομικό, πολιτισμικό και μορφωτικό επίπεδο των παραμεθόριων περιοχών ένθεν και εκείθεν των συνόρων της Αγγλίας με τη Σκωτία. Οι παραμεθόριοι πληθυσμοί διακρίνονταν κυρίως για τις πολεμικές αρετές τους και το υπερήφανο ήθος του πολεμιστή, το οποίο τείνει να εξισώσει κοινωνικά πλούσιους και άπορους. Όταν η Αγγλία κατέκτησε τη ρωμαιοκαθολική Ιρλανδία κατά τον 17ο αιώνα, παρακίνησε πληθυσμούς από τις περιοχές αυτές να μεταναστεύσουν στο βόρειο μέρος της Ιρλανδίας, ώστε με τις πολεμικές αρετές τους να αποτελέσουν ισχυρό αντίβαρο στον πολύ μεγαλύτερο τοπικό καθολικό πληθυσμό. Από θρησκευτική πλευρά οι περισσότεροι Σκοτσέζοι ανήκαν από τον 16ο αιώνα στην προτεσταντική σέκτα του πρεσβυτεριανισμού, που σαν τους πουριτανούς της Αγγλίας αντιμαχόταν κάθε παπική επιρροή.

Από το 1718 μέχρι το 1775 έλαβε χώρα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την προτεσταντική βόρεια Ιρλανδία, τη Σκωτία και τη βόρεια Αγγλία προς τις αμερικάνικες αποικίες της Μεγάλης Βρετανίας. Οι λεγόμενοι Scotch Irish από τη βόρεια Ιρλανδία αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του ρεύματος αυτού. Όταν έφτασαν στις αμερικανικές αποικίες, ανακάλυψαν ότι οι πεδινές περιοχές της ανατολικής ακτής ήταν ήδη κατειλημμένες από προγενέστερους Άγγλους μετανάστες, οι οποίοι τους παρακίνησαν να προχωρήσουν βαθύτερα στην αμερικανική ενδοχώρα, κυρίως επειδή ενοχλήθηκαν από τους βίαιους τρόπους τους. Ως εκ τούτου, οι νέοι αυτοί μετανάστες εγκαταστάθηκαν στη μεγάλη σειρά των Απαλαχίων και στις προεκτάσεις της προς τα βορειοανατολικά, δηλαδή στους ορεινούς όγκους που διασχίζουν το ανατολικό ήμισυ των ΗΠΑ παράλληλα με την ανατολική ακτή και σε απόσταση 100 με 400 χιλιόμετρα από αυτήν. Με τον τρόπο αυτό βρέθηκαν πάλι σε οικονομικά υποβαθμισμένες παραμεθόριες περιοχές αντιμέτωποι με τους Ινδιάνους, τους Γάλλους και τους Ισπανούς/Μεξικάνους. Η συμβολή τους στην Αμερικανική επανάσταση του 1776 ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ένας αξιωματικός του βρετανικού στρατού έγραψε σε ιδιωτική επιστολή: «Ονόμασε αυτόν τον πόλεμο όπως θέλεις μονάχα μην τον ονομάσεις μια αμερικανική εξέγερση. Δεν είναι τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από μια Scotch Irish πρεσβυτεριανή εξέγερση».

Η παράδοση αυτή ονομάζεται τζακσονική από τον Andrew Jackson, πρόεδρο των ΗΠΑ το διάστημα 1829-1837, Scotch Irish στην καταγωγή και νικητή της μάχης της Νέας Ορλεάνης το 1815, που προσέδωσε στις ΗΠΑ την εικόνα του νικητή στο Βρετανοαμερικανικό πόλεμο του 1812-1815. Ο Jackson συμμετείχε σε αρκετές πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον φυλών Ινδιάνων και εξωτερικούς αντιπάλους των ΗΠΑ. Ως πρόεδρος ο Jackson εξέφρασε τον λαϊκισμό της ενδοχώρας ενάντια στις κάθε είδους «ελίτ» της ανατολικής ακτής των ΗΠΑ και ιδίως ενάντια στους χαμιλτονικούς. Η τζακσονική παράδοση ασκεί μεγάλη επιρροή στα Απαλάτσια όρη και στις αχανείς περιοχές της αμερικανικής ενδοχώρας δυτικότερα τους, ιδίως στις λιγότερες πεδινές περιοχές του Νότου, στις πολιτείες του Βορρά κοντά στο Νότο και στις νοτιοδυτικές πολιτείες των ΗΠΑ, όπου μετανάστευσαν οι τζακσονικοί από την εποχή της «Άγριας Δύσης» έως σήμερα. Καθώς πολλοί τζακσονικοί χαρακτηριζόταν από χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και ενίοτε κατείχαν μονάχα ένα βιβλίο, τη Βίβλο, στις περιοχές αυτές ανθεί ο αμερικανικός προτεσταντικός φονταμενταλισμός, που επιμένει σε μια κυριολεκτική ερμηνεία της Βίβλου. Στις περιοχές αυτές είναι επίσης ιδιαίτερα έντονη η εμμονή στο δικαίωμα του κάθε Αμερικανού να οπλοφορεί. Από αυτές τις περιοχές προέρχεται ένα δυσανάλογα μεγάλο ποσοστό του εθελοντικού προσωπικού των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων (οι ΗΠΑ δεν έχουν σύστημα υποχρεωτικής στράτευσης).

Η επιρροή της τζακσονικής παράδοσης στις εξωτερικές σχέσεις των ΗΠΑ είναι έντονη στον χώρο της στρατιωτικής στρατηγικής. Όταν εισήλθαν οι ΗΠΑ στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, διεξήγαγαν ανελέητο πόλεμο με φονικότατους βομβαρδισμούς πόλεων, με αποκορύφωμα τη ρίψη των δυο ατομικών βομβών μέχρι την άνευ όρων παράδοση της Ιαπωνίας. Ο τζακσονικός στρατηγός Douglas MacArthur υποστήριζε παρόμοια διεξαγωγή του πολέμου στην Κορέα δηλώνοντας ότι «δεν υπάρχει υποκατάστατο της νίκης». Ευτυχώς όμως η κυβέρνηση Τρούμαν επέμενε στην έννοια του περιορισμένου πολέμου, για να μην κλιμακωθεί ο πόλεμος προς ένα τρίτο παγκόσμιο πόλεμο. Πιο επιτυχής υπήρξε η τζακσονική πολιτική του προέδρου Ronald Reagan, Scotch Irish στην καταγωγή, ο οποίος εσκεμμένα κλιμάκωσε την κούρσα εξοπλισμών κατά τη δεκαετία του 1980 με σκοπό να γονατίσει τη Σοβιετική Ένωση και να ανατρέψει το καθεστώς της.

Ο νεότερος Μπους εξελέγη πρόεδρος κερδίζοντας την τζακσονική ενδοχώρα των ΗΠΑ. Αντέδρασε στην 11η Σεπτεμβρίου με κλασική τζακσονική ρητορική («Οσάμα μπιν Λάντεν, νεκρός ή ζωντανός, είστε μαζί μας ή εναντίον μας») και κλασικά τζακσονικά αντίποινα, εισβολή στο Αφγανιστάν και ανατροπή του καθεστώτος Ταλιμπάν που στήριζε την Αλ Κάιντα.

Δ. Η Τζεφερσονική Παράδοση

Ο Walter Russell Mead³³ θεωρεί ότι υπάρχει μια τέταρτη παράδοση στις ΗΠΑ, που είναι περίπου ισότιμη με τις άλλες τρεις, όσον αφορά την επιρροή της. Το επιχείρημα του είναι ασθενές, καθώς η τζεφερσονική παράδοση³⁴ επηρεάζει συνήθως ομάδες αντιφρονούντων και όχι την κυβερνητική πολιτική. Η

³³ Walter Russell Mead, Special Providence: "American Foreign Policy and how it changed the world", New York, Alfred Knopf, 2001.

³⁴ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ 127-132.

παράδοση αυτή αναφέρεται στις ανησυχίες για ενδεχόμενη υπονόμευση των εσωτερικών ελευθεριών των Αμερικανών λόγω της γιγάντωσης και ενδεχόμενης κατάχρησης της ομοσπονδιακής εξουσίας σε ζητήματα ασφαλείας. Η δυσπιστία προς το κράτος είναι βαθιά ριζωμένη στην αμερικάνικη πολιτική παράδοση. Ενίοτε η δυσπιστία αυτή επικεντρώνεται σε κρατικούς μηχανισμούς που σχετίζονται με την ασφάλεια των ΗΠΑ έναντι εξωτερικών εχθρών.

Η σύνδεση της παράδοσης αυτής με τον Thomas Jefferson, έναν από τους σημαντικότερους πατέρες των ΗΠΑ, οφείλεται στην αντίθεση του στους δρακόντειους νόμους περί αλλοδαπών και περί στάσεων που πέρασε η κυβέρνηση Adams το 1798. Εν μέρει οι νόμοι αυτοί εξέφραζαν την ανασφάλεια της νέας και πληθυσμιακά μικρής τότε αμερικάνικης δημοκρατίας, που περιβάλλονταν από αποικίες δύο ισχυρών ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας. Οι χαμιλτονικοί της κυβέρνησης Adams επεδίωκαν να ενισχύσουν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, ώστε να είναι σε θέση να υπερασπιστεί τα αμερικάνικα εθνικά συμφέροντα σε ένα επικίνδυνο διεθνές σύστημα –την εποχή εκείνη λάμβαναν χώρα οι πόλεμοι της Γαλλικής επανάστασης και του Ναπολέοντα. Με την «Επανάσταση του 1800», δηλαδή την εκλογική συντριβή των χαμιλτονικών και τον θρίαμβο των τζεφερσονικών, η νέα κυβέρνηση Jefferson ανήγαγε σε ύψιστη προτεραιότητα της εξωτερικής πολιτικής της την αποφυγή κάθε εμπλοκής σε πόλεμο, ώστε να μην απειληθούν οι εσωτερικές ελευθερίες των Αμερικανών μέσω της γιγάντωσης των εξουσιών του ομοσπονδιακού κράτους.

Οι φοβίες των τζεφερσονικών περί του κινδύνου υπονόμευσης της αμερικάνικης δημοκρατίας λόγω στρατιωτικών εμπλοκών εκτός των συνόρων μπορεί να είναι υπερβολικές, δεν είναι πάντως εντελώς αβάσιμες. Δρακόντεια μέτρα εσωτερικής ασφάλειας θεσμοθετηθήκαν κατά τις σημαντικότερες πολεμικές εμπλοκές των ΗΠΑ. Κατά τη διάρκεια του Αμερικάνικου εμφυλίου πολέμου μεταξύ 1861-1865, ο πρόεδρος Λίνκολν αναίρεσε σε παραμεθόριες περιοχές το *habeas corpus*, το δικαίωμα δηλαδή να μην κρατείται κάποιος φυλακισμένος χωρίς δίκη. Μετά την είσοδο της Αμερικής στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο το 1917 ο πρόεδρος Wilson πέρασε τον νόμο περί κατασκοπίας, που περιόριζε το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου. Ανάλογο νόμο πέρασε ο πρόεδρος Franklin Roosevelt το 1940, για να μπορούν οι ομοσπονδιακές αρχές να περιορίσουν τις δραστηριότητες φασιστικών, ναζιστικών και φιλοϊαπωνικών οργανώσεων. Ο νόμος αυτός χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια εναντίον των κομμουνιστών κατά την περίοδο της κομμουνιστοφοβίας και του μακαρθισμού στις αρχές του Ψυχρού πολέμου, μέχρι να κριθεί αντισυνταγματικός από το Ανώτατο δικαστήριο των ΗΠΑ το 1956. Η CIA και το FBI παρακολουθούσαν άτομα παρανόμως από τη δεκαετία του 1950 έως τις αρχές της δεκαετίας του 1970, λόγω των ψυχροπολεμικών αντικομμουνιστικών εμμονών της εποχής.

Οι τζεφερσονικοί επικριτές τέτοιων πρακτικών υπήρξαν πολιτικά ετερόκλητοι. Στα δεξιά συμπεριλαμβάνονταν μεταξύ άλλων και ο δημοφιλής πιλότος Charles Lindbergh, ο οποίος το 1940-41 υπήρξε από τους επιφανέστερους απομονωτιστές αντιπάλους του προέδρου Franklin Roosevelt. Έπειτα από

μία από τις σταδιακές κινήσεις του Roosevelt στην κατεύθυνση της εμπλοκής των ΗΠΑ στον αγώνα κατά των δυνάμεων του Άξονα, ο Lindeberg δήλωνε ότι συντελέστηκε «άλλο ένα βήμα πιο μακριά από τη δημοκρατία και πιο κοντά στον πόλεμο». Επίσης στη δεξιά πλευρά του πολιτικού φάσματος των ΗΠΑ βρίσκονταν ο πρόεδρος Eisenhower ο οποίος παρότι στρατιωτικός περιέκοψε τις αμυντικές δαπάνες των ΗΠΑ κατά τη δεκαετία του 1950, φοβούμενος ότι η στρατιωτικοποίηση της αμερικάνικης κοινωνίας θα υπονόμειε τις παραδοσιακές αμερικάνικες ελευθερίες. Στο τέλος της προεδρίας του ο Eisenhower προειδοποίησε την αμερικάνικη κοινωνία για τους κινδύνους που απέρρεαν από το στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα (military-industrial complex) στις ΗΠΑ. Από την εποχή του πολέμου του Βιετνάμ, ωστόσο, οι περισσότεροι τζεφερσονικοί τείνουν να βρίσκονται στην αριστερή πλευρά του πολιτικού φάσματος των ΗΠΑ. Το Βιετνάμ και το σκάνδαλο Watergate δημιούργησαν σε πολλούς κεντροαριστερούς ανησυχίες για ενδεχόμενη υπονόμηση της αμερικάνικης δημοκρατίας.

Στη μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή, υπάρχει έξαρση των τζεφερσονικών ανησυχιών λόγω των μέτρων ασφαλείας που πήρε η κυβέρνηση Μπους. Ο νόμος Patriot 2001, διεύρυνε τις εξουσίες των αστυνομικών αρχών, όσον αφορά την παρακολούθηση υπόπτων και την αναζήτηση στοιχείων. Οι αρχές μπορούσαν με βάση το νόμο αυτό να συλλέγουν στοιχεία από τα αρχεία βιβλιοθηκών, πανεπιστημίων, εταιριών κινητής τηλεφωνίας και νοσοκομείων, χωρίς να χρειάζεται να δείξουν ότι έχουν κάποια σχέση με την τρομοκρατία. Στην αμερικανική βάση Guantanamo, στην Κούβα, έχει δημιουργηθεί ένα σύστημα εκτός της δικαιοδοσίας των αμερικάνικων δικαστηρίων για την κράτηση κρατουμένων από το Αφγανιστάν και άλλες περιοχές εκτός των ΗΠΑ, που αιχμαλωτίστηκαν στο πλαίσιο του πολέμου κατά της τρομοκρατίας.

Για τους τζεφερσονικούς οι κινήσεις αυτές συνιστούν επικίνδυνη υποχώρηση του κράτους δικαίου και των ατομικών ελευθεριών. Η πλειονότητα της αμερικάνικης κοινωνίας, ωστόσο, τείνει σε τέτοια ζητήματα να παρασύρεται από τη τζακσονική παράδοση, που σε περιπτώσεις απειλής απαιτεί την επιστράτευση κάθε διαθέσιμου μέσου ενάντια στον εχθρό, έστω και αν, ως εκ τούτου, καταπατηθούν κάποια δικαιώματα ενός μικρού αριθμού ατόμων. Υπό την πίεση της κοινής γνώμης το Κογκρέσο δεν τόλμησε να καταψηφίσει τα νομοσχέδια της κυβέρνησης Μπους.

Συμπερασματικά, παρά τις αντιφάσεις τους, τόσο ο χαμιλτονισμός όσο και ο ουίλσονισμός αποτελούν ισχυρές επιρροές στη διεθνή δραστηριότητα των ΗΠΑ. Είναι αναγκασμένοι, ωστόσο να λαμβάνουν υπόψη τον τζακσονισμό, χωρίς τον οποίο δεν μπορεί η αμερικανική ηγεσία να πείσει την αμερικάνικη κοινωνία να υποστεί θυσίες χάριν της εξωτερικής πολιτικής. Σύμφωνα με την εύστοχη παρομοίωση του Walter Russel Mead³⁵, ο χαμιλτονισμός και ο ουίλσονισμός βρίσκονται στις μπροστινές θέσεις του αυτοκινήτου και διαπληκτίζονται για το ποιος θα είναι στο τιμόνι, ο τζεφερσονισμός κάθεται στο πίσω κάθισμα και ασκεί κριτική στο οδήγημα, ο τζακσονισμός όμως αποτελεί τη μηχανή του αυτοκινήτου. Χωρίς τη συναίνεση ή τουλάχιστον την ανοχή της

³⁵ Walter Russell Mead, *Special Providence: "American Foreign Policy and how it changed the world"*, New York, Alfred Knopf, 2001, σελ 304.

μεγάλης αμερικάνικης ενδοχώρας θα είναι δύσκολο να διατηρηθεί στα σημερινά επίπεδά του ο αμερικανικός διεθνισμός, είτε στη χαμιλτονική είτε στην ούίλσονική εκδοχή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΤΜΗΜΑ 1 - ΝΟΜΟΣ GOLDWATER-NICHOLS

Πριν αναλυθούν τα θεσμικά κείμενα που καθορίζουν τα της εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ, θα αναφέρω λίγα στοιχεία για το νόμο Goldwater-Nichols Department of Defense Reorganization Act του 1986, ο οποίος εισήγαγε αρκετές καινοτομίες στο ΥΠΕΘΑ και αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της διακλαδικότητας στις ΕΔ των ΗΠΑ. Η διακλαδικότητα είναι σημαντική όχι μόνο διότι άλλαξε τον τρόπο του επιχειρείν των ΕΔ της Αμερικής, αλλά και διότι εισήγαγε αλλαγή της νοοτροπίας στη στρατηγική σκέψη, στη σχεδίαση των επιχειρήσεων, στη δομή καθώς και στη διοίκηση των ΕΔ.

Ο σκοπός του νομοσχεδίου ήταν η αναδιοργάνωση του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης (ΥΠΕΘΑ) ώστε να αυξηθεί ο πολιτικός έλεγχος του, να αναβαθμιστεί το επίπεδο των στρατιωτικών συμβουλών στον Πρόεδρο, στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας και τον Υπουργό Άμυνας (ΥΠΑΜ), η ανάθεση ξεκάθαρης ευθύνης στους Επιχειρησιακούς Διοικητές των διαφόρων διοικήσεων των Αμερικανικών δυνάμεων και, η αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Στον ΥΠΑΜ ανατέθηκε η έκδοση πολιτικής³⁶ κάθε χρόνο προς τους τμηματάρχες του Υπουργείου, λαμβάνοντας υπόψη εισηγήσεις του Chairman of the Joint Chiefs of Staff (Α/ΓΕΕΘΑ), η οποία μεταξύ των άλλων θα έπρεπε να περιλαμβάνει:

Την πολιτική και τους αντικειμενικούς σκοπούς της Εθνικής Ασφαλείας.

Προτεραιοποίηση των στρατιωτικών αποστολών.

Τους πόρους που πρέπει να διαθέτει το ΥΠΕΘΑ προκειμένου να υλοποιηθεί η υπόψη πολιτική.

Θεσμοθετείται πλέον το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων³⁷, το οποίο αποτελείται από τον Αρχηγό (Α/ΓΕΕΘΑ), τον Αρχηγό του Επιτελείου Στρατού, του Ναυτικού, της Αεροπορίας και των Πεζοναυτών.

Καθιερώνεται ο Α/ΓΕΕΘΑ ως ο κύριος στρατιωτικός σύμβουλος του Προέδρου, του Εθνικού Συμβουλίου και του ΥΠΑΜ. Επίσης, ο Α/ΓΕΕΘΑ, κάτω από τον έλεγχο του Προέδρου και του ΥΠΕΘΑ, καθίσταται υπεύθυνος για τη στρατηγική καθοδήγηση των ΕΔ, τη σχεδίαση σε στρατηγικό επίπεδο και την επιχειρησιακή ετοιμότητα των δυνάμεων.

Στον Α/ΓΕΕΘΑ ανατίθεται η τουλάχιστον ανά τριετία υποβολή, έγγραφης εισηγήσεως στον ΥΠΑΜ για το ρόλο και τις αποστολές των ΕΔ, προκειμένου

³⁶ Public Law 99-433, Title VI, Sec. 102, Power and Duties of the Secretary of Defence, 1 Oct 1986.

³⁷ Public Law 99-433, Title II, Military Advice and Command Functions, 1 Oct 1986.

να επιτυγχάνεται η πλήρης εκμετάλλευση των στρατιωτικών δυνάμεων. Η εισήγηση αυτή θα έπρεπε κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνει:

Αλλαγές στη φύση των απειλών που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ.

Πιθανή διαπίστωση εκτέλεσης ιδίων ενεργειών από δυο διαφορετικούς Κλάδους, προκειμένου να μην σπαταλούνται προσπάθειες.

Τεχνολογικές αλλαγές που μπορούν να εφαρμοστούν στις ΕΔ.

Θεσμοθετούνται εννέα επιχειρησιακές διοικήσεις (Combatant Commanders), πέντε εκ των οποίων είναι γεωγραφικές, CENTCOM, PACOM, EUCOM, NORTHCOM και SOUTHCOM. Οι υπόλοιπες είναι οι ενοποιημένες διοικήσεις Joint Forces Command (JFCOM), Special Operations Command (SOCOM), Strategic Command (STRATCOM) και Transport Command (TRASCOM). Αξίζει να σημειωθεί ότι η αλυσίδα της ιεραρχίας αρχίζει από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ, πηγαίνει στον ΥΠΑΜ και από εκεί στους διοικητές αυτών των διοικήσεων μέσω του Α/ΓΕΕΘΑ, ο οποίος όμως έχει μόνο επιτελική αρμοδιότητα για την έκδοση διαταγών, πολιτικής και σχεδίων. Μια από τις σημαντικότερες αποστολές αυτών των επιχειρησιακών διοικήσεων, είναι να συντάσσουν επιχειρησιακά σχέδια για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων που έχουν καθοριστεί από τον Πρόεδρο³⁸. Αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ αυτού που καθορίζει τη στρατηγική ασφαλείας και της στρατιωτικής ισχύος που χρησιμοποιείται για την επίτευξη της. Εδώ βλέπουμε ότι από το 1986, οι ΗΠΑ στην ουσία έχουν μοιράσει τον πλανήτη σε πέντε περιφερειακές στρατιωτικές διοικήσεις προκειμένου να είναι ικανές να παρακολουθούν και να διαχειρίζονται τα παγκόσμια προβλήματα ασφαλείας. Η ύπαρξη πέντε στρατηγείων τέτοιου επιπέδου, σημαίνει την επάνδρωση τους με μεγάλο αριθμό υψηλόβαθμων στρατιωτικών αλλά και πολιτικών υπαλλήλων, οι οποίοι και θα είναι άμεσα διαθέσιμοι για την παροχή του "Military Advice", πριν την όποια απόφαση της πολιτικής ηγεσίας των ΗΠΑ για κάθε περιοχή, σε περιπτώσεις κρίσεως. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, λόγω των πολλών προβλημάτων που προέκυψαν στη δυτική Αφρική, οι ΗΠΑ δημιούργησαν το 2007, μια νέα στρατιωτική διοίκηση την AFRICOM³⁹ υπαγομένη όμως στην EUCOM, επικεφαλής της οποίας είναι ο SACEUR.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ εκδίδει την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας [(ΕΣΑ) National Security Strategy (NSS)], η οποία αναφέρεται σε όλο το φάσμα της ασφαλείας, που στην εφαρμογή του εμπλέκει το σύνολο των Υπουργείων και όχι μόνο το ΥΠΕΘΑ. Η Εθνική Αμυντική Στρατηγική [(ΕΑΣ) National Defense Strategy (NDS)] των ΗΠΑ, προκύπτει από την ΕΣΑ και είναι το θεσμικό εκείνο κείμενο που εκφράζει το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό του ΥΠΕΘΑ. Τα δυο αυτά θεσμικά κείμενα, ΕΣΑ και ΕΑΣ, παρέχουν το ευρύτερο στρατηγικό πεδίο εντός του οποίου θα χρησιμοποιηθεί η στρατιωτική ισχύς σε συνδυασμό με τα άλλα στοιχεία της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής, για την εκπλήρωση των

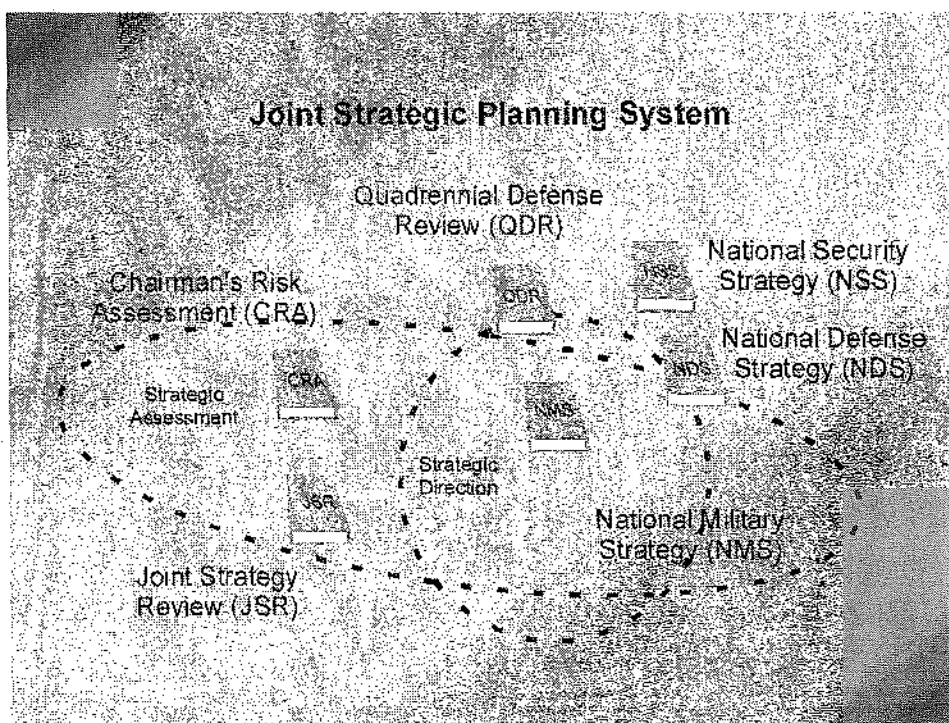
³⁸ JFSC, Publication 1, Draft, April 2009, page 2-2. (Το έγγραφο δεν έχει εγκριθεί ακόμα από το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ)

³⁹ Wall Street Journal, 29 June 2007.

στόχων της εθνικής ασφαλείας⁴⁰. Η στρατηγική για τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος περιγράφεται στην Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική [(ΕΣΣ) National Military Strategy (NMS)]. Στην ΕΣΣ περιλαμβάνεται το στρατηγικό πλαίσιο εντός του οποίου θα κινηθούν οι ΕΔ για την υποστήριξη των ΕΣΑ και ΕΑΣ, δηλαδή ο συνδυασμός σκοπών, μέσων και κινδύνου που συνεπάγονται πιθανές ελλείψεις κατά την εκτέλεση των αποστολών των στρατιωτικών δυνάμεων. Εντός αυτής περιέχεται επίσης και το όραμα του Α/ΓΕΕΘΑ για την εξέλιξη των ΕΔ (γνωστό ως Joint Vision).

Το πώς οι διάφορες στρατηγικές διασυνδέονται με τη σχεδίαση που κάνει ο Α/ΓΕΕΘΑ σε στρατηγικό επίπεδο, φαίνεται στον Πίνακα 1, που απεικονίζει το διακλαδικό σύστημα σχεδιάσεως των ΗΠΑ:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

⁴⁰ JFSC, Publication 1, Draft, April 2009, page 2-6.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΕΣΑ)- [NATIONAL SECURITY STRATEGY (NSS)]

ΤΜΗΜΑ 1 - ΓΕΝΙΚΑ

Το Κεφάλαιο αυτό είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο της μελέτης, καθότι από την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας (ΕΣΑ), πηγάζουν όλα τα άλλα σχετικά με την ασφάλεια των ΗΠΑ θεσμικά κείμενα. Θεωρώ ως σημαντικότερα κείμενα για ανάλυση στην παρούσα μελέτη, την Defense Planning Guidance (DPG) που εκδόθηκε το 1992 και τις ΕΣΑ των ετών 1998, 2002 και 2006. Η ΕΣΑ, όπως προαναφέρθηκε, εκδίδεται από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ και αναφέρεται σε όλο το φάσμα της ασφαλείας, που στην εφαρμογή του εμπλέκει το σύνολο των Υπουργείων. Η υποχρέωση του Προέδρου για την κατ' έτος υποβολή στο Κογκρέσο της ΕΣΑ, προέρχεται από το National Security Act του 1947⁴¹, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το Goldwater-Nichols Department of Defense Reorganization Act του 1986. Σύμφωνα με το νόμο, κάθε αναφορά επί της ΕΣΑ, πρέπει να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα εξής πέντε σημεία:

α. Περιγραφή των παγκοσμίων εθνικών συμφερόντων των ΗΠΑ, που είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλειά τους.

β. Την συνιστώμενη εξωτερική πολιτική, καθώς και τις εθνικές αμυντικές δυνατότητες που πρέπει να έχει η Αμερική για να αποκρούσει ενδεχόμενη επίθεση αλλά και να εφαρμόσει την ΕΣΑ.

γ. Πρόταση για τον τρόπο χρήσεως των πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών μέσων των ΗΠΑ για την προώθηση των εθνικών τους συμφερόντων.

δ. Επάρκεια των εθνικών μέσων για εφαρμογή της ΕΣΑ.

⁴¹ Το National Security Act του 1947, εκδόθηκε από τον Πρόεδρο Τρούμαν και θεωρείται ως ο νόμος σταθμός στην αρχιτεκτονική Ασφαλείας των ΗΠΑ. Με το νόμο αυτό θεσπίστηκαν:

α. Το National Security Council (NSC, P.L. 80-253, 26 July 1947) με προεδρεύοντα τον Πρόεδρο των ΗΠΑ και μόνιμα μέλη τους Υπουργούς Εξωτερικών, Άμυνας, Στρατού Ξηράς, Ναυτικού, Αεροπορίας και τον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Εθνικών Πόρων. Η βασική αποστολή του NSC, είναι να παρέχει συμβουλές στον Πρόεδρο για τη συγχώνευση πολιτικών επί εσωτερικής, εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής του ΥΠΕΘΑ για την εκπλήρωση των στόχων της Εθνικής Ασφαλείας.

β. Ο Διευθυντής Εθνικών Πληροφοριών, ο οποίος εδιορίζεται από τον Πρόεδρο και ήταν ο επικεφαλής όλης της Intelligence Community, η οποία είχε ως αποστολή να προβαίνει σε εκτιμήσεις των απειλών για την ασφάλεια των ΗΠΑ, καθώς και να τις αντιπαραβάλλει με τις διαθέσιμες εθνικές δυνάμεις για την αντιμετώπισή τους.

γ. Η Central Intelligence Agency (CIA), της οποίας ο Διευθυντής εδιορίζεται από τον Πρόεδρο, με τη συγκατάθεση όμως του Κογκρέσου. Ο ρόλος της CIA ήταν η συγκέντρωση πληροφοριών στο εξωτερικό και η κατάλληλη διανομή τους εντός ΗΠΑ.

δ. Ξεχωριστοί Κλάδοι Στρατού Ξηράς, Ναυτικού και Αεροπορίας, ο καθένας εκ των οποίων είχε δικό του Αρχηγό.

ε. Οποιαδήποτε άλλα στοιχεία που θα χρησιμεύσουν στο να σχηματίσει ορθότερη άποψη το Κογκρέσο, για θέματα σχετικά με την ΕΣΑ.

Αμέσως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το ΥΠΕΘΑ, για να περιγράψει το νέο στρατηγικό περιβάλλον που διαμορφώνονταν μετά την πτώση της ΕΣΣΔ και τη νίκη των συμμαχικών δυνάμεων κατά του Σαντάμ στον πρώτο Πόλεμο του Κόλπου, την ήττα της αντίπαλης ιδεολογίας που είχε παγκόσμιες αξιώσεις, τους εθνικούς στόχους των ΗΠΑ και τη στρατηγική μέσω της οποίας θα συνδύαζε τους σκοπούς με τα μέσα για την επίτευξη τους, εξέδωσε ένα έγγραφο που ονόμασε Defense Planning Guidance⁴² (DPG). Το έγγραφο αυτό όπως θα δούμε παρακάτω, περιέγραφε τόσο την Εθνική Πολιτική Ασφαλείας, όσο και την Αμυντική Στρατηγική των ΗΠΑ.

Στην DPG, ως στόχοι για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ καθορίζονταν:

Ως πρώτη προτεραιότητα, η διατήρηση του ηγετικού ρόλου των ΗΠΑ στις παγκόσμιες υποθέσεις. Για το σκοπό αυτό θα έπρεπε να εξασφαλιστεί η ελευθερία της Αμερικής και η διατήρηση άθικτων των αξιών και θεσμών της. Εδώ βλέπουμε την εφαρμογή της ρεαλιστικής θεωρίας για την ολιγοπωλιακή κατάσταση των διεθνών σχέσεων, ότι δηλαδή οι ΗΠΑ εκμεταλλεύονταν την ευκαιρία που τους δίνονταν μετά τη νίκη τους επί της ΕΣΣΔ, ώστε να επεκταθούν οικονομικά όπως θα δούμε και παρακάτω, ώστε να μην βρεθεί κάποιος άλλος ανταγωνιστής να εκμεταλλευτεί αυτή την ευκαιρία⁴³.

Η προώθηση και η εξάπλωση της δημοκρατίας και του ελεύθερου διεθνούς εμπορίου, δυο στόχοι που όπως αναγράφεται στην DPG, υποστηρίζουν τα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ. Και εδώ, ευθύς εξ' αρχής βλέπουμε την ουλισονική λογική για διάδοση της δημοκρατίας σε όλο τον πλανήτη.

Η παρακολούθηση του πλανήτη ώστε σε κανένα σημείο να εμφανιστεί κρατική, περιφερειακή ή και παγκόσμια απειλή, βασισμένη είτε σε ιδεολογία, είτε σε προωθημένη τεχνολογία, κατά της παγκόσμιας τάξης των πραγμάτων. Όπως λέει ο Bull, οι μεγάλες δυνάμεις συμβάλλουν στη διεθνή τάξη επιδιώκοντας να περιορίσουν τις κρίσεις που μπορεί να προκαλέσουν κίνδυνο πολέμου μεταξύ τους από τη διάχυση της κρίσεως⁴⁴.

Η συνέχιση της προστασίας των διμερών, πολυμερών και διεθνών δεσμεύσεων των ΗΠΑ, σε περιφερειακό ή παγκόσμιο επίπεδο, δεσμεύσεων που επιτρέπουν στις ΗΠΑ την επιλεκτική εμπλοκή τους, σε χρόνο και τόπο κατά την κρίση τους. Εδώ θα πρέπει να ερμηνεύσουμε την επιλεκτική εμπλοκή με τη ρεαλιστική θεωρία: οι ΗΠΑ αξιολογούν τις εστίες κινδύνων και εμπλέκονται για την αποκατάσταση της τάξεως, η οποία προέχει έναντι της δικαιοσύνης⁴⁵. Η επιλεκτική επίσης εμπλοκή αποδεικνύει και την ανισότητα

⁴² Principal Deputy Under Secretary of Defense, Defense Planning Guidance, FY 1994-1999, 18 February 1992.

⁴³ R. Gilpin, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδόσεις Ποιότητα, 2004, Κεφάλαιο 2, σελ. 156.

⁴⁴ Bull Hedley, *Η Αναρχή Κοινωνία*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2001, σελ 265.

⁴⁵ Bull Hedley, *Η Αναρχή Κοινωνία*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2001, σελ 141.

των κρατών ως προς την ισχύ, αφού οι ΗΠΑ λόγω της υπέρτερης στρατιωτικής τους ισχύος έχουν τη δυνατότητα για τέτοιες εμπλοκές.

Ως στόχοι της Αμυντικής Στρατηγικής των ΗΠΑ, καθορίζονταν:

Η απαγόρευση της επανεμφάνισης ενός νέου ανταγωνιστή είτε στο έδαφος της πρώην ΕΣΣΔ, είτε σε άλλο μέρος του πλανήτη που θα απειλούσε με αλλαγή το νέο status quo. Η επιδίωξη αυτού ακριβώς του στόχου προκάλεσε την υιοθέτηση μιας νέας στρατηγικής, της Περιφερειακής Αμυντικής Στρατηγικής (Regional Defense Strategy), την οποία και θα αναλύσω παρακάτω), η οποία είχε ως στόχο την απαγόρευση όχι μόνο εμφανίσεως ανταγωνιστού ο οποίος καταλαμβάνοντας τις πλουτοπαραγωγικές πηγές μιας περιοχής/περιφέρειας, θα μπορούσε να αποκτήσει παγκόσμια ισχύ, αλλά ακόμα και την έκφραση τέτοιας φιλοδοξίας από κάποιο κράτος⁴⁶. Ως πιθανές περιοχές εμφανίσεως ανταγωνιστών εκτός της Ρωσίας, περιλαμβάνονταν η Δυτική Ευρώπη, η Ανατολική και η Νοτιοδυτική Ασία. Εδώ βλέπουμε ότι η αμερικανική εκτελεστική εξουσία παίρνει μέτρα σε εφαρμογή της ρεαλιστικής θεωρίας περί αποφυγής της άνισης ανάπτυξης, που αποτελεί και θεμελιώδη αιτία πολέμου. Η Αμερική θέλει σαφώς να προλάβει την ανάπτυξη κάποιας ανταγωνιστικής δύναμης που θα προσπαθούσε να ανατρέψει το status quo, το οποίο όπως διαμορφώθηκε η παγκόσμια κατανομή ισχύος, συμφέρει την Αμερική⁴⁷ και συνεπώς όπως και η Αθήνα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, δεν θέλει να αλλάξει. Πλέον αυτού, φαίνεται ότι η αμερικανική ηγεσία του ΥΠΕΘΑ, αναγνώριζε ότι όπως γράφει ο Gilpin, η αλληλεπίδραση οικονομίας και πολιτικής, είναι ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό της διαδικασίας διεθνούς πολιτικής αλλαγής⁴⁸.

Η στρατηγική επίσης έθετε ως στόχο την αποτροπή άμεσης επίθεσης σε αμερικανικό έδαφος, την απρόσκοπτη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές και την εκπλήρωση των ηθικών δεσμεύσεων της Αμερικής.

Η αντιμετώπιση σε περιφερειακό επίπεδο εστιών ασταθείας και συγκρούσεων, ώστε το διεθνές δίκαιο να γίνεται σεβαστό. Και εδώ η ρεαλιστική θεωρία εξηγεί ότι οι ΗΠΑ κάνουν προσπάθεια για την καταπολέμηση των αιτιών πολέμου (Εθνικές ή άλλες διενέξεις). Επίσης, ο περιορισμός της διεθνούς βίας και η διάδοση δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων και ανοικτών οικονομικών συστημάτων. Στην περιγραφή αυτού του στόχου, γίνεται σαφές ότι οι ΗΠΑ, δεν είναι δυνατόν να μετεξελιχθούν σε παγκόσμιο χωροφύλακα, αλλά διατηρούν το δικαίωμα να επεμβαίνουν επιλεκτικά όπου κρίνουν ότι θίγονται συμφέροντα δικά τους ή των συμμάχων τους. Αξίζει να σημειώσω, τι στην DPG θεωρείται ως εθνικό συμφέρον:

Η πρόσβαση σε περιοχές πρώτων υλών και κυρίως στις πετρελαιοπηγές του Περσικού Κόλπου.

⁴⁶ Principal Deputy Under Secretary of Defense, Defense Planning Guidance, FY 1994-1999, page 2, para B.

⁴⁷ R. Gilpin, Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική, Εκδόσεις Ποιότητα, 2004, Κεφάλαιο 5, σελ. 315.

⁴⁸ R. Gilpin, Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική, Εκδόσεις Ποιότητα, 2004, Κεφάλαιο 2, σελ. 124.

Η μη διάδοση Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ) και βαλλιστικών πυραύλων.

Οι απειλές κατά της ζωής αμερικανών πολιτών από τρομοκράτες ή περιφερειακές συγκρούσεις.

Η διακίνηση ναρκωτικών στην αμερικανική κοινωνία.

Στη συνέχεια η DPG περιγράφει τις τάσεις του νέου Διεθνούς Συστήματος, θέμα το οποίο αποτελεί μέρος κάθε Υψηλής Στρατηγικής:

Η πρώτη εξ' αυτών αναφέρεται στην εξαφάνιση της Σοβιετικής απειλής και συνεπώς στην ανάγκη για σχεδίαση ενός μεγάλου πολέμου, ο οποίος θα μπορούσε να ξεσπάσει με μικρή προειδοποίηση στο ευρωπαϊκό έδαφος και να εξελιχθεί σε παγκόσμιο πόλεμο.

Ως δεύτερη τάση περιγράφεται η εμφάνιση περιφερειακών πλέον απειλών, αφού θα ήταν δυνατή η εμφάνιση νέων δυνάμεων, που τόσο καιρό ήταν καταπιεσμένες από το σοβιετικό μπλοκ.

Η τρίτη τάση περιλαμβάνει την εμφάνιση συγκρούσεων χαμηλής εντάσεως καθώς και συγκρούσεων εθνικών ανταγωνισμών.

Ως τέταρτη τάση αναφέρεται η άνεση των ΗΠΑ πλέον για επίλυση κρίσεων και συγκρούσεων όχι με καθαρά στρατιωτικά μέσα, καθώς και η προσφυγή σε συμμαχίες, στην πολυμέρεια δηλαδή, πιθανόν υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, για τη διευθέτηση τοπικών συγκρούσεων.

Μια πέμπτη τάση αναφέρεται στη διάδοση της σύγχρονης τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων των ΟΜΚ. Εδώ η ανησυχία που εκφράζεται αφορά τη διάδοση πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων και των συστημάτων μεταφοράς τους. Η προσπάθεια της Αμερικής θα ήταν να διατηρήσει την πρωτοκαθεδρία στην ανάπτυξη της τεχνολογίας, όχι φυσικά σε όλους του τομείς, αλλά σ' αυτούς τουλάχιστον που θα της έδιναν το απόλυτο στρατιωτικό πλεονέκτημα.

Ως έκτη τάση αναφέρεται η διατήρηση των συμμαχιών και συμπράξεων οι οποίες συμβάλλουν στην ασφάλεια της Αμερικής. Ως τέτοιες περιγράφονται συμμαχίες στην Ευρώπη, τη Λατινική Αμερική και την Ανατολή. Σημειώνεται ότι ο ρόλος των ΗΠΑ περιγράφεται ως ηγετικός, ως διαμορφωτικός της διεθνούς κοινότητας, ενώ δεν παραλείπεται να τονίζεται ότι όπου συμπράξεις δεν είναι δυνατές, οι ΗΠΑ θα ενεργούν μονομερώς. Και πάλι η τάση αυτή ερμηνεύεται από τον Bull υποστηρίζοντας ότι οι μεγάλες δυνάμεις συμβάλλουν στη διεθνή τάξη μέσω της μονομερούς άσκησης της υπεροχής τους σε ορισμένες περιοχές του κόσμου. Η μονομερής αυτή εκμετάλλευση της

υπεροχής παίρνει τρεις μορφές τις οποίες ονομάζει "επικυριαρχία, πρωτοκαθεδρία που είναι και η περίπτωση των ΗΠΑ και, ηγεμονία"⁴⁹.

Η Περιφερειακή Αμυντική Στρατηγική (Regional Defense Strategy) συντηρεί τη στρατηγική αποτροπή θέτοντας όμως ως βάση για τη χρήση της στρατιωτικής δύναμews, την προωθημένη παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων και των τριών κλάδων των ΕΔ και, τη διαχείριση κρίσεων. Αυτή η στρατηγική είχε ως σκοπό τη σταδιακή ελάττωση του αριθμού των αμερικανικών δυνάμεων (Βλέπε Πίνακα 1 στο Κεφάλαιο ΣΤ), διατηρώντας δυνάμεις σε περιοχές που διακυβεύονταν αμερικανικά συμφέροντα. Το ΥΠΕΘΑ συντάσσοντας την Περιφερειακή Αμυντική Στρατηγική, ήθελε αμερικανικές δυνάμεις να σταθμεύουν σε επιλεγμένες περιοχές του πλανήτη, ώστε να μην προκύψει κενό ασφαλείας το οποίο θα ήταν ευκαιρία για αστάθεια και επικίνδυνες διαμάχες, γεγονός που θα απατούσε την εκ των υστέρων διάθεση μεγαλύτερων δυνάμεων για τη διευθέτηση των όποιων κρίσεων/συγκρούσεων θα προέκυπταν. Επίσης προέβλεπε τη διατήρηση του NATO, καθώς και άλλων συμμαχιών και συμπράξεων. Η στρατηγική περιέγραφε πως θα επιτυγχάνονταν οι στόχοι Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ με την εφαρμογή της. Συγκεκριμένα:

Η στρατηγική αποτροπή θα επιτυγχάνονταν με τη διατήρηση στρατηγικών και συμβατικών πυρηνικών όπλων καθόσον αναγνωρίζονταν ότι υπήρχε ακόμη μικρός κίνδυνος πυρηνικής συγκρούσεως. Για να αποκλεισθεί ο πυρηνικός κίνδυνος από τη Ρωσία, θα απαιτούνταν να θεσμοποιηθεί η δημοκρατία στο κράτος αυτό, να δημιουργηθούν δεσμοί με τη Δύση, να περιοριστεί ο αριθμός των ICBMs και οι ρωσικές πυρηνικές δυνάμεις να μην διατηρούνται σε κατάσταση υψηλής ετοιμότητας.

Η προωθημένη παρουσία ήταν απαραίτητη για να σηματοδοτεί την εμπλοκή των ΗΠΑ στη συγκεκριμένη περιοχή και για να αποτρέπει τοπικούς ανταγωνισμούς ισχύος. Πλέον αυτού, οι ΗΠΑ δεν θα έχαναν χρόνο σε περίπτωση τοπικής κρίσεως να επέμβουν δυναμικά για τη διευθέτηση της με ελάχιστη προειδοποίηση. Η παρουσία αμερικανικών στρατευμάτων στην Ευρώπη θεωρήθηκε ως απαραίτητη προκειμένου οι νέες χώρες που προήλθαν από τη διάλυση της ΕΣΣΔ, όχι μόνο να αισθάνονται ασφαλείς, αλλά να ενταχθούν και στο δυτικό σύστημα ασφαλείας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι σε εφαρμογή αυτής της στρατηγικής, το 1994, το NATO προώθησε το περίφημο πρόγραμμα "Σύμπραξη για την Ειρήνη" [Partnership for Peace (PfP)⁵⁰], το οποίο ήταν μια διμερής συμφωνία μεταξύ χώρας και NATO. Ήταν ο προθάλαμος για εισδοχή στη Βορειο-Ατλαντική Συμμαχία, η δε υπογραφή της συμφωνίας σήμαινε ότι το κράτος ανελάμβανε την υποχρέωση να προβεί σε αλλαγές στο πολίτευμα του προκειμένου να αποκτήσει πραγματική δημοκρατία και να βελτιώσει την κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων του ώστε σταδιακά να αχθούν από πλευράς υλικών και εκπαιδεύσεως, στα στάνταρ του NATO.

⁴⁹ Bull Hedley, *Η Αναρχία Κοινωνία*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2001, σελ 271. Η πρωτοκαθεδρία επιτυγχάνεται χωρίς τη χρήση βίας ή με απειλή χρήσης βίας και με περιφρόνηση των κανόνων της κυριαρχίας και της ισότητας.

⁵⁰ www.nato.int/issues/partnership_evolution/index.html>26 Απρ 2009.

Στην DPG γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τη σημασία του Περσικού Κόλπου για τα αμερικανικά συμφέροντα και γι' αυτό θα έπρεπε να υπάρχει παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων τόσο στο έδαφος, όσο και εν πλω. Και εδώ βλέπουμε τη διαχρονική σημασία των κομβικών σημείων του πλανήτη για τα αμερικανικά συμφέροντα.

Σε άλλες περιοχές η προωθημένη παρουσία θα είχε τη μορφή κοινών στρατιωτικών ασκήσεων και εκπαιδεύσεων με κράτη της περιοχής, περιοδικές επισκέψεις πολεμικών πλοίων, παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και προαποθήκευσης υλικών και πυρομαχικών προκειμένου σε περίπτωση ανάγκης να μεταφέρονταν μόνο προσωπικό.

Μια άλλη καινοτομία της DPG, ήταν η περιγραφή των αποστολών που θα έπρεπε οι αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις να είναι σε θέση να φέρουν σε πέρας, στις οποίες περιλαμβάνονταν: διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, παροχή συνδρομής σε ανθρώπους που εγκαταλείπουν τις εστίες τους, αγώνα κατά των ναρκωτικών, διατήρηση της ειρήνης και εκκένωση πολιτών από μια επικίνδυνη περιοχή. Εδώ βλέπουμε ότι με την DPG, επιφέρεται εγκαίρως αλλαγή στη χρήση της στρατιωτικής ισχύος⁵¹, η οποία πλέον δεν χρησιμοποιείται για επιχειρήσεις στο κλασσικό πεδίο της μάχης, για το σκοπό δηλαδή που έχει εκπαιδευτεί και εξοπλιστεί μια στρατιωτική δύναμη, αλλά της ανατίθενται νέες αποστολές οι οποίες θα απαιτήσουν νέα δόγματα, νέες εκπαιδεύσεις και διαφορετικό εξοπλισμό.

Η στρατηγική κατέληγε ότι η εφαρμογή της θα έπρεπε να βασίζεται στη διατήρηση της υπεροχής στις τεχνολογικές καινοτομίες, στην ποιότητα του προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων, στις στρατιωτικές ικανότητες των αμερικανικών δυνάμεων και στη διαμόρφωση σταθερών συμμαχιών.

Με βάση την DPG, διαμορφώθηκαν οι Στρατηγικές Ασφαλείας των ετών που ακολούθησαν. Από τις στρατηγικές που εκδόθηκαν, για την οικονομία της παρούσας μελέτης, επέλεξα να αναλύσω αυτές των ετών 1998, 2002 και 2006.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 1998

Η ΕΣΑ υπεβλήθη από τον Λευκό Οίκο στο Κογκρέσο, τον Οκτώβριο του 1998. Ως κύριους στόχους είχε:

Την επαύξηση της ασφαλείας των ΗΠΑ.

Την ενίσχυση της ευημερίας του αμερικανικού λαού και της αμερικανικής οικονομίας.

Τη διάδοση της δημοκρατίας στο εξωτερικό.

⁵¹ R. Smith, "The Utility of Force: The Art of War in the Modern World", Penguin, 2005, page 4-10. Οι στρατιωτικές δυνάμεις χρησιμοποιούνται πλέον σε όχι καθαρά πολεμικές αποστολές και σε κάποιες περιπτώσεις, ενώ οι στρατιωτικές δυνάμεις νικούν στο πεδίο της μάχης, δεν επιτυγχάνεται ο στρατηγικός στόχος (Πχ Δεύτερος Πόλεμος στο Ιράκ).

Και οι τρεις κύριοι στόχοι, βλέπουμε ότι έχουν καθοριστεί με βάση τη χαμιλτονική τάση της αμερικανικής κοινωνίας, μια τάση που δίδει έμφαση στα οικονομικά μέσα της υψηλής στρατηγικής και στην παγκοσμιοποίηση ως παράγοντα εδραίωσης της αμερικανικής επιρροής παγκοσμίως⁵². Στον πρόλογο του κειμένου της ΕΣΑ 98, αναφέρεται ότι οι ΗΠΑ έχουν συμφέρον να διατηρηθεί υγιές το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, καθόσον από την υγεία του συστήματος αυτού, εξαρτάται η ευημερία του αμερικανικού λαού. Η ΕΣΑ 98 δίνει επίσης μεγάλη σημασία στο να διατηρηθεί η ασφάλεια και η συνεκτικότητα της αμερικανικής κοινωνίας, ώστε να είναι δυνατή η δυναμική παρουσία των ΗΠΑ στο εξωτερικό. Είναι επιτακτική ανάγκη, οι ΗΠΑ να παραμείνουν ο πιο αξιόπιστος "συνέταιρος" ασφαλείας για τα κράτη που μοιράζονται τις ίδιες ιδέες με τις ΗΠΑ⁵³.

Η εμπλοκή των ΗΠΑ στις διεθνείς υποθέσεις καθώς και η ηγεσία του κόσμου, θεωρούνται ως ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια του αμερικανικού έθνους. Ως αντιστάθμισμα της αμερικανικής ηγεμονίας αναφέρεται ότι, καθίσταται όλος ο κόσμος ασφαλέστερος ενώ αυξάνεται και η ευημερία του. Εδώ βλέπουμε ότι η αμερικανική ηγεσία είχε πάρει το μάθημα της από την αποτυχία της ΕΣΣΔ να επεκτείνει τη σφαίρα επιρροής της με ειρηνικά μέσα επειδή παρεβίασε το βασικό κανόνα για τη σύσταση επιτυχημένων ηγεμονικών σφαιρών που έχει διατυπωθεί στη θεωρία των διεθνών σχέσεων, από την εποχή του Πελοποννησιακού Πολέμου: ο ηγεμόνας πρέπει να μοιράζει οφέλη στις κοινωνίες που ηγεμονεύει⁵⁴.

Στο δεύτερο μέρος της ΕΣΑ 98, *Advancing the US National Interests*, αναφέρεται το όραμα της Αμερικής όχι μόνο για το έθνος της, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο. Έτσι η Αμερική επιδιώκει τη δημιουργία ενός σταθερού και ειρηνικού περιβάλλοντος ασφαλείας προκειμένου οι αμερικανοί πολίτες και τα συμφέροντα της να μην απειλούνται. Ένα κόσμο όπου οι δημοκρατικές αξίες και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο θα γίνονται όλο και πιο αποδεκτά. Αυτό θα γίνει εφικτό μόνο με τη διεύρυνση της κοινότητας των δημοκρατιών με ελεύθερες αγορές. Εδώ βλέπουμε την επήρεια της ουίλσονικής παράδοσης, με την πιο ιδεολογική πλευρά της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής που προσβλέπει στη διεθνή διάδοση του φιλελευθερισμού και στην υποχρέωση της Αμερικής για την εξάπλωση της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Σημειώνεται πάντως, ότι η Αμερική δεν θα επιτρέψει σε μια εχθρική δύναμη να κυριαρχήσει σε περιοχή ενδιαφέροντος για τα αμερικανικά συμφέροντα.

Η στρατηγική κατηγοριοποιεί τα αμερικανικά συμφέροντα σε τρεις κατηγορίες:

Ζωτικά συμφέροντα των ΗΠΑ, αυτά από τα οποία εξαρτάται η επιβίωση τους. Για την υπεράσπιση αυτών των συμφερόντων θα

⁵² Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ. 115.

⁵³ A National Security Strategy for the New Century, October 1998, Introduction, page 1.

⁵⁴ A. Watson, *The Evolution of International Society*, London, Routledge, 1992.

χρησιμοποιείται στρατιωτική ισχύς με αποφασιστικότητα, έστω και μονομερώς.

Σημαντικά συμφέροντα, αυτά από τα οποία ναι μεν δεν εξαρτάται η επιβίωση του αμερικανικού έθνους, αλλά επηρεάζεται η ευημερία και ο αμερικανικός τρόπος ζωής. Ως παραδείγματα αναφέρονται η προσπάθεια να σταματήσει η εισροή μεταναστών από την Αιτή και η προστασία του περιβάλλοντος.

Ανθρωπιστικά και άλλα συμφέροντα θεωρούνται όσες περιπτώσεις θα αναληφθεί δράση από τις ΗΠΑ επειδή έτσι επιβάλλουν οι αμερικανικές αξίες. Ως παραδείγματα αναφέρονται η επέμβαση σε μείζονες φυσικές καταστροφές, οι περιπτώσεις παραβιάσεως ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι αποναρκοθετήσεις περιοχών.

Στη συνέχεια η στρατηγική αναφέρει πως θα υλοποιηθούν οι τρεις στόχοι που έχουν τεθεί. Ως πρώτο βήμα καθορίζεται η αντιμετώπιση των απειλών για την ασφάλεια της Αμερικής και κατά συνέπεια, όπως λέει, και για τα αμερικανικά συμφέροντα, οι οποίες ταξινομούνται ως εξής:

Περιφερειακές απειλές, ή απειλές προερχόμενες από κράτη.

Σημειώνω ότι αναφέρει σαφώς το Ιράκ και το Ιράν στη Νοτιοδυτική Ασία, τα οποία όχι μόνο έχουν τη δυνατότητα να απειλούν τους γείτονες τους, αλλά και να εμποδίζουν την ελεύθερη ροή του πετρελαίου προς τις βιομηχανικές χώρες. Στην Ανατολική Ασία αναφέρει τη Βόρειο Κορέα η οποία τηρεί επιθετική στάση κατά της Νοτίου Κορέας.

Διεθνείς απειλές.

Σ' αυτές αναφέρονται η διακίνηση ναρκωτικών, η τρομοκρατία, το παράνομο εμπόριο όπλων, η λαθρομετανάστευση και η καταστροφή του περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για τη δυνατότητα τρομοκρατών να χρησιμοποιήσουν χημικά, βιολογικά ή ατομικά όπλα μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ).

Διάδοση επικίνδυνων τεχνολογιών.

Εδώ αναφέρεται για τεχνολογίες που συνδέονται κυρίως με τα ΟΜΚ που μπορεί να χρησιμοποιηθούν όχι μόνο εντός του εδάφους των ΗΠΑ, αλλά και κατά αμερικανικών τμημάτων που σταθμεύουν εκτός Αμερικής.

Κατασκοπεία για συγκέντρωση βιομηχανικών, διπλωματικών και στρατιωτικών πληροφοριών.

Σε ότι αφορά στη διαμόρφωση του διεθνούς περιβάλλοντος, αναφέρει ότι η Αμερική έχει διάφορα μέσα στα χέρια ώστε να διαμορφώσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό προς τα αμερικανικά συμφέροντα, το οποίο και θα συμβάλλει στην παγκόσμια ασφάλεια. Τέτοια είναι:

Η διπλωματία, μέσω της οποίας εκφράζονται τα αμερικανικά συμφέροντα και επιδιώκονται συμμαχίες.

Η παροχή βοήθειας σε ξένες χώρες η οποία βοήθησε στην δημιουργία νέων δημοκρατιών (πχ στη Λατινική Αμερική) και στην ανάπτυξη νέων αγορών, μείωσε το δείκτη εγκληματικότητας και το δείκτη γεννήσεων.

Ο έλεγχος εξοπλισμών. Εδώ αναφέρεται στις συμφωνίες μεταξύ ΗΠΑ-Ρωσία για τη μείωση των πυρηνικών όπλων START I, που είχε υπογραφεί το Δεκέμβριο του 1994, START II που θα ετίθετο σε εφαρμογή στο προσεχές διάστημα και θα μείωνε τις στρατηγικές πυρηνικές κεφαλές που ήταν ανεπτυγμένες, σε 3.000-3.500 για κάθε χώρα και για την ανάγκη έναρξης διαπραγματεύσεων για νέα συμφωνία START III, η οποία θα τις μείωνε σε 2.000-2.500 για κάθε χώρα, μέχρι το τέλος του 2007. Με αυτή τη συμφωνία θα μειώνονταν συνολικά το πυρηνικό οπλοστάσιο των δυο χωρών, στο 80% από τα επίπεδα αυτού του Ψυχρού Πολέμου. Επίσης γίνεται μνεία για τη Συνθήκη Μειώσεως των Αντιβαλλιστικών Πυραύλων [Anti-Ballistic Missile Treaty (ABM)] που είχε υπογραφεί στις 26 Σεπ 1997, μεταξύ των ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της Λευκορωσίας, του Καζακστάν και της Ουκρανίας. Για την Ευρώπη, αναφέρεται η CFE στην οποία είχαν προσχωρήσει 30 κράτη.

Πρωτοβουλίες για τη μη διάδοση των ΟΜΚ. Γίνεται αναφορά για προσπάθεια προκειμένου να μην διαδοθούν ΟΜΚ σε τρεις ζώνες:

Στη χερσόνησο της Κορέας.

Στη Μέση Ανατολή και στην περιοχή των Ιράν-Ιράκ.

Στη νότιο Ασία, για το Πακιστάν και την Ινδία.

Προγράμματα στρατιωτικής συνεργασίας. Αυτά γίνονται μέσω των αμερικανικών στρατευμάτων που σταθμεύουν σε διάφορες χώρες, μέσω προγραμμάτων κοινών ασκήσεων και εκπαιδεύσεων τόσο σε ξένα κράτη, όσο και στην Αμερική και με τη συνεργασία στον αμυντικό τομέα. Στόχος είναι οι αμερικανικές ΕΔ να αποτελέσουν το μοντέλο για την ανάπτυξη των ΕΔ νέων δημοκρατιών και κυρίως αυτών που προέκυψαν από τη διάλυση της ΕΣΣΔ.

Σε ότι αφορά στην τρομοκρατία, στόχος είναι να μην επιτραπεί είσοδος τρομοκρατών σε αμερικανικό έδαφος. Δίδεται μεγάλη σημασία στην διυπουργική συνεργασία για την καταπολέμηση της, ενώ αναφέρεται και στην προσβολή των βάσεων της Αλ Κάιντα στο Αφγανιστάν που ξεκίνησε στις 20 Αυγούστου του 1998.

Από τη στρατηγική δεν λείπει η ανησυχία αλλά και η πρόβλεψη για εκπαίδευση και συγκρότηση των ΕΔ, ώστε εάν χρειαστεί να εμπλακούν σε καθαρά στρατιωτικές επιχειρήσεις, να νικήσουν. Εδώ αναφέρονται και πάλι τα δυο ξεχωριστά ΘΕ στα οποία θα πρέπει να μπορούν να εμπλακούν αποτελεσματικά οι ΕΔ των ΗΠΑ. Αυτό θα επιτευχθεί εάν πληρούνται τρεις προϋποθέσεις από τις ΕΔ:

Διατήρηση της ικανότητας διεξαγωγής κλασσικού πολέμου σε δυο ξεχωριστά ΘΕ, σχεδόν ταυτόχρονα.

Προετοιμασία για αντιμετώπιση αντιπάλων που μπορεί να προσφύγουν σε ασύμμετρες μεθόδους διεξαγωγής πολέμου.

Διατήρηση της ικανότητας εμπλοκής σε πολλές μικρότερης εντάσεως συγκρούσεις, απρογραμμάτιστα, χωρίς να χάνεται η δυνατότητα διεξαγωγής των δυο μεγάλων πολέμων.

Αναγνωρίζεται η ανάγκη για χρηματοδότηση των ΕΔ από το Κογκρέσο, προκειμένου να αποκτήσουν όλες αυτές τις δυνατότητες και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Επίσης αναφέρεται η ανάγκη να κυριαρχήσει η Αμερική στο διάστημα⁵⁵, το οποίο είναι απαραίτητο για την προστασία της ασφαλείας της. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι πάνω από 500 αμερικανικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στο διάστημα με κέρδη 77 εκατ \$ το 1996, τα οποία ανεμένετο να φθάσουν τα 122 εκατ \$ το 2000.

Για την προώθηση ενός ανοικτού συστήματος διεθνούς εμπορίου με την επιτυχή ολοκλήρωση του γύρου της Ουρουγουάης κάτω από το General Agreement on Tariffs and Trade. Από την προσπάθεια αυτή αναμένεται η αμερικανική οικονομία να κερδίσει 100 δις \$ επί του Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος⁵⁶. Ο Πρόεδρος Κλίντον, το Μάιο του 1998 παρουσίασε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), τους στόχους του διεθνούς εμπορίου που θα επεδίωκε η Αμερική, από τους οποίους σημειώνω ότι ο ΠΟΕ θα έπρεπε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες προκειμένου να αρθούν όλα τα εμπόδια για την προώθηση διεθνούς εμπορίου και το ότι όλα τα μέλη του ΠΟΕ θα έπρεπε να διεξάγουν δίκαιους ανοικτούς δημόσιους διαγωνισμούς για μεγάλες αγορές.

Η προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα έπρεπε να γίνει με την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και συνθηκών ελεύθερης αγοράς σε διάφορα κράτη. Οι ΗΠΑ θα βοηθούσαν την ενσωμάτωση των νέων δημοκρατιών στην Ευρώπη, στο NATO και την ΕΕ, γεγονός που θα ήταν επωφελές τόσο για την ασφάλεια των ΗΠΑ, όσο και για τον κόσμο. Εδώ βλέπουμε ότι οι ΗΠΑ, με βάση τη ρεαλιστική θεωρία, εξισορρόπηση ισχύος⁵⁷, προσπαθούν να προσδέσουν τις αναδυόμενες δημοκρατίες στο άρμα τους μέσω του NATO, ενέργεια που συμφέρει και τις δυο πλευρές, το λεγόμενο bandwagoning. Έτσι δεν δημιουργείται κενό ασφαλείας ανατολικά του NATO. Χωρίς πρόσδεση στο άρμα του NATO, οι χώρες αυτές θα μπορούσαν είτε να προσχωρήσουν σε συμμαχία με την ΕΕ, είτε με τη Ρωσία, είτε ακόμη και να συνασπιστούν μεταξύ τους. Η προσχώρηση τους στο Ρωσικό άρμα θα αύξανε την ισχύ της Ρωσίας, κάτι που απασχολούσε σοβαρά τις ΗΠΑ.

⁵⁵ A National Security Strategy for the New Century, October 1998, Space, page 25.

⁵⁶ A National Security Strategy for the New Century, October 1998, Promoting an Open Trading System, page 29.

⁵⁷ A. Wivel, 'Balancing Against Threats or Bandwagoning with Power? Europe and the Transatlantic Relationship After the Cold War', University of Copenhagen, 1 Sep 2008, page 2.

Επίσης οι ΗΠΑ θα απέτρεπαν προσπάθειες να ανατραπούν δημοκρατίες στην Αϊτή και την Παραγουάη, ενώ θα συνέχιζαν να προωθούν δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις στη Ρωσία και Ουκρανία.

Καταλήγοντας η στρατηγική αναφέρει ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να εξασκούν την ηγεσία του κόσμου με τρόπο που να αντικατοπτρίζει τις αξίες του αμερικανικού έθνους, προάγοντας ταυτοχρόνως την ασφάλεια των ΗΠΑ.

ΤΜΗΜΑ 3 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 2002

Ανεπτύχθη από τον Πρόεδρο Μπούς στην αμερικανική Σχολή Ευελπίδων, West Point, τον Ιούνιο του 2002. Η στρατηγική αυτή όπως είπε ο Πρόεδρος, θα στηριζόταν στον ιδιαίτερο "αμερικανικό διεθνισμό", που αντικατοπτρίζει τις αμερικανικές αξίες και τα εθνικά συμφέροντα. Ο σκοπός της στρατηγικής θα ήταν να βοηθηθεί ο κόσμος, όχι μόνο να γίνει καλύτερος, αλλά και ασφαλέστερος. Εδώ βλέπουμε ότι η ΕΣΑ δεν περιορίζεται σε καθαρώς αμερικανικά συμφέροντα, αλλά αναλαμβάνει την ευθύνη για την προώθηση της ασφαλείας όλου του κόσμου. Επαναλαμβάνεται δηλαδή η ιδέα ότι η Αμερική προορίζεται για να σώσει τον κόσμο.

Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν με:

Αγώνα για την προώθηση της ανθρώπινης αξιοπρεπείας, μέσω της ελευθερίας.

Αυτό θα γίνει με τον αγώνα της Αμερικής για την προώθηση της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, επειδή αυτές οι αρχές ισχύουν για όλο τον κόσμο. Ως παράδειγμα επιτυχημένης εφαρμογής αυτών των αρχών, ο Πρόεδρος αναφέρει τις ΗΠΑ, όπου άνθρωποι διαφόρων εθνικοτήτων και θρησκευτικών πεποιθήσεων ζουν και ευημερούν εν ειρήνη. Εδώ βλέπουμε την ιδέα που χαρακτηρίζει την ιδιαιτερότητα του αμερικανικού έθνους και που επαναλαμβάνεται από Πρόεδρο σε Πρόεδρο⁵⁸: Μετά το Jefferson και ο J.F Kennedy σε λόγο του το 1961 είπε ότι "η διάδοση της ελευθερίας σε ξένα κράτη, υποστηρίζεται από το αίσθημα της δικαιοσύνης και της λογικής. Αλλά συνέχισε, το λογικό, δεν είναι πολλές φορές προφανές σε μη λογικούς ανθρώπους".

Ενίσχυση συμμαχιών για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας τρομοκρατίας και πρόληψη επιθέσεων κατά των ΗΠΑ και των συμμάχων τους.

Ο Πρόεδρος θεωρεί την Αμερική σε πόλεμο με τους τρομοκράτες που έχουν πλοκάμια σε όλο τον πλανήτη. Ο πόλεμος αυτός είναι διαφορετικός από κάθε άλλο πόλεμο που έχει διεξαγει μέχρι σήμερα η Αμερική. Δίδεται προτεραιότητα στην καταστροφή των δικτύων των τρομοκρατών με δυνατότητα για κτυπήματα σε όλη την υφήλιο, στην εξουδετέρωση των ηγετικών στελεχών, των δικτύων επικοινωνιών τους,

⁵⁸ Άρθρο, Ignatieff Michael: "Who are the Americans to Think that Freedom is theirs to Spread?", The New York Times, June 26, 2005, page 1.

καθώς και την εξάρθρωση των οικονομικών δικτύων που τους υποστηρίζουν. Δίδεται επίσης μεγάλη βαρύτητα στη δυνατότητα περιφερειακές δυνάμεις, να έχουν τη δυνατότητα αυτή του πολέμου κατά των τρομοκρατών ώστε, με τη βοήθεια των ΗΠΑ, να διεξάγουν αυτές οι δυνάμεις τον αγώνα. Είναι σημαντικό τέτοιες απειλές, να καταστρέφονται πριν καν φθάσουν στα σύνορα της Αμερικής. Για το λόγο αυτό, η στρατηγική είναι σαφής: οι ΗΠΑ θα δράσουν έστω και μονομερώς. Εδώ βλέπουμε ότι επικρατεί η "νεοσυντηρητική" λογική των συμβούλων του Προέδρου Μπους, οι οποίοι εκείνη την εποχή είχαν επιβάλλει πλήρως τη φιλοσοφία τους στην πολιτική της εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ⁵⁹, αφού εξέχοντα μέλη τους ήταν ο Richard Perle, ο Paul Wolfowitz κ.

Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αναλαμβάνεται και σε επίπεδο "φιλοσοφίας", με προσπάθεια για αντίκρουση των ιδεολογικών επιχειρημάτων των τρομοκρατών και υποστήριξη μετριοπαθών Μουσουλμανικών καθεστώτων.

Υπογραμμίζεται επίσης η άμυνα αυτής καθ' αυτής της Αμερικής με την ίδρυση ενός νέου Τμήματος, του "Homeland Security Department".

Σύμπραξη με άλλα κράτη για την εκτόνωση περιφερειακών εντάσεων.

Εδώ τονίζεται η σημασία που έχει για τις ΗΠΑ, να διευθετηθεί η διένεξη μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών, εξ' αιτίας όχι μόνο των στενών σχέσεων ΗΠΑ-Ισραήλ, αλλά και διότι η ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής έχει στρατηγική σημασία για τις ΗΠΑ.

Τμήμα της στρατηγικής αφιερώνεται επίσης στην ανάγκη για τη διευθέτηση της διενέξεως μεταξύ Ινδίας-Πακιστάν, τη σημασία των προσπαθειών της Ινδονησίας για εγκαθίδρυση αληθινής δημοκρατίας και την ανάγκη για βοήθεια στην Κολομβία προκειμένου να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία. Λόγος επίσης γίνεται για την ανάγκη καταπολεμήσεως της φτώχειας, των εμφυλίων πολέμων, και της πείνας, όχι μόνο γιατί αυτό συμβαδίζει με την προσπάθεια για την αναβάθμιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αλλά και γιατί η συνεχιζόμενη κατάσταση τροφοδοτεί την τρομοκρατία.

Απαγόρευση εχθρών να απειλούν την Αμερική ή τους Συμμάχους της.

Εδώ γίνεται μνεία σε "δύστροπα κράτη" τα οποία φέρονται άσχημα στους υπηκόους τους, υποστηρίζουν την παγκόσμια τρομοκρατία, είναι αποφασισμένα να αποκτήσουν ΟΜΚ και απορρίπτουν τις ανθρώπινες αξίες που αποδέχεται ο υπόλοιπος πολιτισμένος κόσμος. Τα κράτη αυτά θα αντιμετωπισθούν και με προληπτικά κτυπήματα. Οι ενέργειες αυτές της στρατηγικής υποστηρίζονται από τη φιλοσοφία των "νεοσυντηρητικών συμβούλων" που ήταν υπέρ του προληπτικού πολέμου, ο οποίος υιοθετήθηκε και ως δόγμα από τη διακυβέρνηση Μπους του νεότερου⁶⁰.

⁵⁹ Ευρυβιάδης Μάριος, "Οι Νεοσυντηρητικοί των ΗΠΑ και ο Πόλεμος στο Ιράκ", Περιοδικό "Γεωστρατηγική", Τεύχος 4, 2004, σελ. 81.

⁶⁰ Ευρυβιάδης Μάριος, "Οι Νεοσυντηρητικοί των ΗΠΑ και ο Πόλεμος στο Ιράκ", Περιοδικό "Γεωστρατηγική", Τεύχος 4, 2004, σελ. 82.

Πρωώθηση μιας νέας εποχής παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης μέσω της προώθησής των ανοικτών αγορών και του ελεύθερου εμπορίου.

Και στην ΕΣΑ 2002, επαναλαμβάνεται η πάγια αμερικανική θέση για το άνοιγμα των αγορών στα αμερικανικά προϊόντα. Έχει σημασία εδώ να αναφερθεί ότι όπως αναγράφεται στη στρατηγική, για να πεισθεί καλύτερα ο κόσμος γι' αυτή την αναγκαιότητα, θα πρέπει να διαφημιστεί η σχέση που έχει η ανάπτυξη των χωρών, με το ελεύθερο εμπόριο⁶¹. Αυτό γίνεται όχι για να πεισθούν τα προηγμένα κράτη, αλλά για να προσδεθούν και άλλα κράτη στο αμερικανικό άρμα και συγκεκριμένα τα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής, σύμφωνα με τη χαμιλτονική λογική της στρατηγικής.

Ανάπτυξη πρωτοβουλιών για συνεργασία με άλλες δυνάμεις που εξασκούν παγκόσμια επιρροή.

Εδώ εμφανίζεται η ανάγκη οι αμερικανικές πρωτοβουλίες για την προώθηση των αμερικανικών συμφερόντων να γίνονται με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή άλλων κρατών, ώστε να νομιμοποιούνται οι διάφορες επεμβάσεις. Γίνεται λόγος για το ΝΑΤΟ και την ΕΕ στην Ευρώπη, αλλά και τη συμμαχία με την Αυστραλία. Επίσης γίνεται λόγος για συνεργασία με δυνάμεις που βρίσκονται σε μεταβατική περίοδο για απόκτηση δημοκρατικών θεσμών, όπως με τη Ρωσία μέσω του ΝΑΤΟ-Russia Council στο ΝΑΤΟ, την Ινδία και την Κίνα.

Αναδιοργάνωση των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Αμερικής, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα.

Στην αναδιοργάνωση περιλαμβάνεται η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Διευθυντού της CIA, η υιοθέτηση ενός νέου συστήματος συλλογής πληροφοριών ώστε να είναι πιο αποτελεσματική η έγκαιρη προειδοποίηση, η ανάπτυξη νέων μεθόδων συλλογής πληροφοριών και η τελειοποίηση των μεθόδων αναλύσεως εκμεταλλεύσιμων πληροφοριών. Ο στόχος αυτός βλέπουμε ότι υιοθετείται από μια ισχυρή πλέον εκτελεστική εξουσία, της οποίας οι στρατιωτικές υπηρεσίες έχουν προτεραιότητα έναντι των πολιτικών και η οποία έχει "μυστικά" από τους εκπροσώπους του αμερικανικού λαού, το Κογκρέσο, ακριβώς όπως περιγράφεται η "αμερικανική αυτοκρατορία" στο άρθρο του Garrett⁶². Εδώ βλέπουμε ότι έχει βάση η τζεφερσονική τάση της αμερικανικής κοινωνίας που ανησυχεί για τον περιορισμό των ατομικών ελευθεριών εντός Αμερικής, κάθε φορά που η χώρα αντιμετωπίζει κάποια κρίση.

ΤΜΗΜΑ 4 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ 2006

Η ΕΣΣ υπεβλήθη στο Κογκρέσο από τον Μπους το νεότερο, στις 16 Μαρτίου του 2006. Η στρατηγική αυτή βασίζονταν σε δυο πυλώνες:

⁶¹ The National Security Strategy of the USA, September 2002, page 19.

⁶² Garrett Gare, "The American Empire", page 45.

Στην προώθηση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης, της ανθρώπινης αξιοπρεπείας, της δημοκρατίας και στην επέκταση της ευημερίας μέσω πολιτικών υπέρ του ελεύθερου εμπορίου. Επίσης, στον τερματισμό της τυραννίας. Γίνεται λόγος για τερματισμό τυραννικών καθεστώτων, όπου και αν αυτά ευρίσκονται. Εδώ φαίνεται και πάλι η διαχρονική τάση της αμερικανικής κοινωνίας να σώσουν τον κόσμο. Και αυτό διότι, η μη ύπαρξη τυραννικών καθεστώτων στον κόσμο, λειτουργεί υπέρ της αμερικανικής ασφαλείας. Η ολοκληρωτική ιδεολογία, συγκρίνεται με αυτή του φασισμού και του κομμουνισμού επί των οποίων επεκράτησε η ελευθερία μετά τον Ψυχρό Πόλεμο.

Στην αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων της εποχής με παροχή ηγεσίας στην κοινότητα των δημοκρατικών κρατών. Ως προκλήσεις θεωρούνται η διάδοση των ΟΜΚ, η τρομοκρατία, η διακίνηση ανθρώπων, οι φυσικές καταστροφές και οι επιδημίες.

Ως αποστολές που η Αμερική πρέπει να εκπληρώσει, αναφέρονται⁶³:

Εκπλήρωση των φιλοδοξιών για την προώθηση της ανθρώπινης αξιοπρεπείας.

Ενδυνάμωση των συμμαχιών προκειμένου να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία και να προληφθούν επιθέσεις κατά των ΗΠΑ και των συμμάχων τους.

Αποτροπή περιφερειακών συγκρούσεων.

Ανάπτυξη μιας νέας εποχής οικονομικής προόδου μέσω της προωθήσεως του ελεύθερου εμπορίου και των ανοικτών αγορών.

Συνεργασία με άλλα κέντρα παγκόσμιας ισχύος. Αυτή η πρόβλεψη απαντάται για πρώτη φορά σε κείμενο στρατηγικής των ΗΠΑ. Είναι όμως σε αρμονία με αυτό που υποστηρίζει ο Bull για το ρόλο μεγάλων δυνάμεων στο διεθνές σύστημα, ότι συμβάλλουν στη διεθνή τάξη ρυθμίζοντας τις μεταξύ τους σχέσεις⁶⁴.

Εκμετάλλευση των ευκαιριών και αντιμετώπιση των προκλήσεων που προέρχονται από την παγκοσμιοποίηση.

Κάνοντας έναν απολογισμό των όσων έχουν επιτευχθεί από το 2002, θεωρεί ότι έχει επικρατήσει η δημοκρατία σε Ιράκ και Αφγανιστάν, αφού έπεσε ο Σαντάμ και το καθεστώς των Ταλιμπάν, αντίστοιχα. Επίσης θεωρούνται ως επιτυχημένες οι "έγχρωμες" όπως τις ονομάζει επαναστάσεις σε Γεωργία, Ουκρανία και Κυργιστάν.

Συνεχίζοντας σε "ουίλσονική" λογική, αναφέρονται ως τυραννικά καθεστώτα τα οποία θα πρέπει να πέσουν, οι κυβερνήσεις της Βορείου Κορέας, του Ιράν,

⁶³ The National Security Strategy, 16 Mar 2006, page 1.

⁶⁴ Bull Hedley, *Η Αναρχία Κοινωνία*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2001, σελ. 263.

της Συρίας, της Κούβας, της Λευκορωσίας, της Μπούρμα και της Ζιμπάμπουε, διότι αυτά τα καθεστώτα στέκονται εμπόδιο στη διάδοση της ελευθερίας και κατά συνέπεια στο άνοιγμα των αγορών. Η Αμερική έχει υποχρέωση να βοηθήσει τις νεοεμφανιζόμενες δημοκρατίες να σταθούν στα πόδια τους.

Σε ότι αφορά στην ενίσχυση των συμμαχιών προκειμένου να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία, σημειώνεται ότι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας δεν τελείωσε. Παρά ταύτα, η Αλ Κάιντα, έχασε το καταφύγιο της στο Αφγανιστάν, αντιμετωπίστηκαν ικανοποιητικά οι τρομοκράτες στο Ιράκ και γενικώς το παγκόσμιο δίκτυο της Αλ Κάιντα έχει περιοριστεί σημαντικά. Για πρώτη φορά αναφέρεται ότι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας έχει δυο διαστάσεις: τον ένοπλο αγώνα που γίνεται με τη χρήση στρατιωτικής δύναμης για τη φυσική εξόντωση των τρομοκρατών και την ιδεολογική πάλη η οποία πρέπει να αντιμετωπισθεί με ιδέες και τα υπόλοιπα μέσα της υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ. Η τρομοκρατία δεν αποδίδεται στη φτώχεια ή στις θρησκευτικές διαφορές, αλλά στην πολιτική απομόνωση, στην παραπληροφόρηση και στην εξάπλωση ιδεολογιών που δικαιολογούν δολοφονίες.

Για τη νέα εποχή οικονομικής προόδου, αναφέρεται ότι ο διαχρονικός σκοπός της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής ήταν η πρόωθηση του ελεύθερου εμπορίου και το άνοιγμα των αγορών. Αυτοί οι στόχοι επεδιώχθησαν με τη δημιουργία του ΠΟΕ και του γύρου των διαπραγματεύσεων της Ντόχα. Ως επιτυχίες αναφέρονται η εισδοχή στον ΠΟΕ νέων χωρών όπως η Αρμενία, τα Σκόπια, η Σαουδική Αραβία και η Καμπότζη⁶⁵. Οι προσπάθειες συνεχίζονται με στόχο τη δημιουργία του Middle East Trade Area μέχρι το 2013, διαπραγμάτευση συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου με το Μπαχρέιν, την Ιορδανία, το Μαρόκο και το Ομάν, συνεργασία με άλλα κράτη προκειμένου να αυξηθεί η ανάπτυξη τους όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία και να συμβάλλουν στην παγκόσμια οικονομική ισορροπία.

Η οικονομική ελευθερία θεωρείται ως βασική για την ύπαρξη του ανθρώπου, δηλαδή το δικαίωμα να αγοράζεις, να πουλάς και να έχεις τη δική σου περιουσία. Συμβάλλει στη δημιουργία νέων ιδεών και τρόπου ζωής και δίδει τον έλεγχο της ζωής στα χέρια του κάθε ανθρώπου. Η στρατηγική έχει ως στόχο το περαιτέρω άνοιγμα των αγορών μέσω του ΠΟΕ και των συνομιλιών της Ντόχα και, την ενσωμάτωση στο ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα των ανεπτυγμένων χωρών⁶⁶. Σημειώνεται επίσης και η αναφορά στη διατήρηση των πηγών ενεργείας προσβάσιμων στα αμερικανικά συμφέροντα, καθώς καίτοι οι ΗΠΑ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου, έχει ανάγκη εισαγωγών πετρελαίου, για την κάλυψη του 50% των αναγκών τους.

Όπως φαίνεται η ανάγκη για συνεργασία με άλλα κέντρα παγκόσμιας ισχύος, προέρχεται κυρίως από το γεγονός ότι άλλες περιφερειακές δυνάμεις συμφωνούν με το άνοιγμα των αγορών στα λόγια, αλλά δεν το κάνουν στην πράξη⁶⁷. Η στρατηγική αναφέρει ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούν να επιβάλλουν τη θέληση τους σε άλλες δυνάμεις, αλλά μπορούν να επηρεάσουν τους υπολογισμούς που κάνουν πριν τη λήψη αποφάσεων. Και τα δυο σημεία

⁶⁵ The National Security Strategy, 16 Mar 2006, page 25.

⁶⁶ The National Security Strategy, 16 Mar 2006, page 27.

⁶⁷ The National Security Strategy, 16 Mar 2006, page 36.

εξηγούνται από τη ρεαλιστική θεωρία που υποστηρίζει ότι τα κράτη είναι ορθολογικοί δρώντες και ότι προβαίνουν σε υπολογισμούς κόστους/οφέλους πριν λάβουν αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής⁶⁸. Επίσης, ο Gilpin⁶⁹ αναφέρει ότι ένας από τους αντικειμενικούς σκοπούς των κρατών είναι "να αυξήσουν την επιρροή τους πάνω στην συμπεριφορά άλλων κρατών". Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και ο Krasner⁷⁰ ο οποίος υποστηρίζει ότι στις αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής υπερισχύει η "λογική των συνεπειών". Άρα λοιπόν, οι λαμβάνοντες αποφάσεις στα κράτη αυτά, ανεξαρτήτως των προσωπικών τους επιλογών, θα αναγκαστούν να λάβουν αποφάσεις για την εξωτερική πολιτική των χωρών τους με βάση τις αναμενόμενες συνέπειες. Για το δυτικό ημισφαίριο αναφέρει ότι αποτελεί την πρώτη γραμμή άμυνας των ΗΠΑ και ότι είναι σημαντικό να μείνει δημοκρατικό. Για την Αφρική αναφέρει ότι αποτελεί προτεραιότητα για την κυβέρνηση Μπούς και ότι θα πρέπει να κάνει πρόοδο στην ελευθερία, τη δημοκρατία, τη σταθερότητα και την ευημερία. Εδώ βλέπουμε, ότι τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή, καλύπτονται από ένα ουίλσονικό μανδύα προκειμένου να έχουν ιδεολογικό περιτύλιγμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι για την Ευρώπη, αναφέρει ξεκάθαρα ότι το NATO αποτελεί σημαντικό πυλώνα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Τέλος σημαντική είναι η αναφορά στη Ρωσία, η οποία λόγω της γεωγραφίας της και των φυσικών της πόρων, μπορεί και επηρεάζει περιοχές σημαντικές για τα αμερικανικά συμφέροντα, όπως η Μέση Ανατολή, η κεντρική και νότιος Ασία και η δυτική Ασία. Εδώ η προσπάθεια θα επικεντρωθεί στο να πεισθεί η Ρωσία να υιοθετήσει δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της.

⁶⁸ Κώστας Δημήτριος-Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, *Διεθνείς Σχέσεις και Μεταβολή*, Τόμος Α', Εκδόσεις Σιδέρης, 2002, σελ 170.

⁶⁹ Gilpin Robert, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004, Κεφάλαιο 1, σελ 56.

⁷⁰ Krasner, *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, Princeton, 1999

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (ΕΑΣ) - [NATIONAL DEFENSE STRATEGY (NDS)]

Η Εθνική Αμυντική Στρατηγική (ΕΑΣ) των ΗΠΑ, προκύπτει από την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας (ΕΣΑ) και είναι το θεσμικό εκείνο κείμενο που εκφράζει το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ). Αποτελεί τη βάση για την εκπόνηση επιχειρησιακών σχεδίων τόσο για απειλές που μπορούν να προσδιορισθούν από τον καιρό της ειρήνης, όσο και για την αντιμετώπιση κρίσεων, δηλαδή καταστάσεων για τις οποίες δεν μπορεί να γίνει λεπτομερής σχεδίαση από τον καιρό της ειρήνης, οπουδήποτε στον πλανήτη, για όλα τα άλλα τμήματα του ΥΠΕΘΑ. Η στρατηγική περιγράφει το πώς το ΥΠΕΘΑ θα υποστηρίξει την εκπλήρωση των εθνικών αντικειμενικών σκοπών που καθορίζονται στην Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας. Η ΕΑΣ παρέχει επίσης την κατεύθυνση σε στρατηγικό επίπεδο, για τη συγκρότηση των Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ. Εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2005.

ΤΜΗΜΑ 1- ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2005

Συντάχθηκε από τον Donald Rumsfeld, ΥΠΑΜ των ΗΠΑ το Μάρτιο του 2005. Η κεντρική ιδέα της στρατηγικής είναι ότι οι ΗΠΑ θα πρέπει να επηρεάζουν τα γεγονότα πριν οι προκλήσεις γίνουν απειλητικές για τα αμερικανικά συμφέροντα και δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Βασίζεται στην QDR του 2001 η οποία αναλύεται στο Κεφάλαιο Ζ. Σημαντικό σημείο της στρατηγικής είναι επίσης ότι οι ΗΠΑ δεν μπορεί να έχουν παθητικό ρόλο στα γεγονότα λόγω του ότι ευρίσκονται σε πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, αλλά θα πρέπει να έχουν ετοιμότητα ενεργείας όποτε αυτό κριθεί αναγκαίο.

Αξίζει να δούμε τις προϋποθέσεις επάνω στις οποίες στηρίχθηκε η συγγραφή της, όπως επίσης και το ότι είναι το μοναδικό θεσμικό κείμενο το οποίο δέχεται ότι υπάρχουν προϋποθέσεις όταν σχεδιάζεις μια σειρά ενεργειών (Επήρεια από το στρατιωτικό τρόπο σχεδιάσεως). Θεωρεί λοιπόν ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν και για τα επόμενα χρόνια να απολαμβάνουν μια σειρά πλεονεκτημάτων, όπως:

Η Αμερική θα συνεχίσει να είναι επικεφαλής μιας σειράς συμμαχιών και συμπτράξεων.

Δεν θα παρουσιαστεί άλλη Μεγάλη Δύναμη στον πλανήτη στις δυνατότητες της Αμερικής.

Θα συνεχίσουν οι ΗΠΑ να έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι άλλων κρατών και σε άλλα συστατικά της υψηλής στρατηγικής: πολιτική, διπλωματία, οικονομία, τεχνολογία και πολιτισμό.

Θα συνεχίσουν οι ΗΠΑ να εξασκούν επιρροή στις παγκόσμιες υποθέσεις.

Οι ΗΠΑ δεν απειλούνται από άλλη δύναμη στο συμβατικό επίπεδο πολέμου. Παρά ταύτα, τα αμερικανικά συμφέροντα απειλούνται από μια σειρά άλλων προκλήσεων:

Συμβατικές προκλήσεις (traditional) από κράτη που χρησιμοποιούν στρατιωτικές δυνάμεις με κλασσικό τρόπο.

Μη συμβατικές (irregular) προκλήσεις από αντιπάλους που δεν μπορούν να αντιπαρατεθούν με τις ΗΠΑ, με συμβατικά μέσα.

Καταστροφικές (catastrophic) από δρώντες που μπορεί να χρησιμοποιήσουν ΟΜΚ

Απειλές που μπορεί να προκαλέσουν αποδόμηση των πλεονεκτημάτων των ΗΠΑ (disruptive) από αντιπάλους που θα εκμεταλλευτούν τεχνολογικές εξελίξεις.

Οι συμβατικές προκλήσεις παραμένουν σημαντικές και υποχρεώνουν τις δυνάμεις των ΗΠΑ να εκπαιδεύονται και εξοπλίζονται για κλασσικές πολεμικές επιχειρήσεις.

Στις μη συμβατικές απειλές περιλαμβάνονται οι τρομοκράτες και οι επαναστάτες που απειλούν τα αμερικανικά συμφέροντα. Δυο παράγοντες θεωρούνται ότι συμβάλλουν στο να υπάρχουν αυτές οι απειλές: η κακή διακυβέρνηση και η άνοδος ακραίων ιδεολογιών.

Οι απειλές που προκαλούν καταστροφικές συνέπειες είναι σημαντικές γιατί ακόμη και η εκδήλωση μιας τέτοιας επίθεσης, μετά την εμπειρία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, δεν είναι αποδεκτή για τις ΗΠΑ⁷¹.

Στις απειλές που μπορεί να προκαλέσουν αποδόμηση των πλεονεκτημάτων των ΗΠΑ περιλαμβάνονται οι δρώντες που έχουν στα χέρια τους εξελίξεις στη βιοτεχνολογία, στον κυβερνοπόλεμο, στο διάστημα και όπλα υψηλής τεχνολογίας.

Οι στρατηγικοί στόχοι αυτής της στρατηγικής περιλαμβάνουν:

Την εξασφάλιση των ΗΠΑ από άμεση επίθεση στο έδαφος τους.

Τη διατήρηση ανοικτών των στρατηγικών προσβάσεων σε περιοχές συμφερόντων των ΗΠΑ. Έχει σημασία η σκέψη που εκφράζεται ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούν να επηρεάσουν περιοχές στις οποίες δεν έχουν πρόσβαση. Άρα οι προσβάσεις πρέπει να παραμείνουν ανοικτές. Εδώ βλέπουμε ότι η σκέψη αυτή που κυριαρχεί στην αμερικανική κοινωνία, επαναλαμβάνεται διαρκώς. Όπως από την εποχή της διακυβέρνησεως Truman⁷², έτσι και το 2005, οι ΗΠΑ προσπαθούν να επιτύχουν ένα ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα,

⁷¹ The National Defense Strategy of the USA, March 2005, page 3.

⁷² Leffler Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press, page 163.

από το οποίο ωφελούνται όλοι όσοι συμμετέχουν, αλλά και δια μέσου του οποίου διαχέεται η αμερικανική επιρροή και ισχύς.

Ενδυνάμωση συμμαχιών και συμπράξεων.

Εγκαθίδρυση ευνοϊκών συνθηκών ασφαλείας για τα αμερικανικά συμφέροντα.

Οι στρατηγικοί αυτοί στόχοι θα επιτευχθούν μεταξύ των άλλων, με την αποτροπή επιθετικών ενεργειών κατά των ΗΠΑ. Η αποτροπή περιλαμβάνει καταστροφή των τρομοκρατικών δικτύων όπου και αν αυτά ευρίσκονται. Το κλειδί της επιτυχίας είναι η αποστέρηση στους τρομοκράτες αυτών που χρειάζονται για να επιχειρούν. Η στρατηγική εισηγείται στον Πρόεδρο τις εξής επιλογές:

Προληπτικές προσβολές προκειμένου να αποστερηθεί από έναν πιθανό αντίπαλο η πρωτοβουλία των κινήσεων. Εδώ βλέπουμε ότι με το πρόσχημα της προλήψεως, καλύπτεται η μονομερής στρατιωτική επέμβαση, αλλά και η εδαφική, σε ορισμένες περιπτώσεις, εξάπλωση των ΗΠΑ. Αυτή η μέθοδος άλλωστε, έχει εφαρμοστεί με επιτυχία στο παρελθόν, Καμπότζη, Λάος, Παναμάς, Γρενάδα, Ιράκ⁷³.

Κλασικές πολεμικές επιχειρήσεις κατά στρατιωτικών ή παραστρατιωτικών δυνάμεων.

Ειρηνευτικές επιχειρήσεις όπως, διατήρηση ή επιβολή της ειρήνης.

Τρία στοιχεία θεωρούνται ως βασικά συστατικά της στρατηγικής:

Η προστασία της αμερικανικής ενδοχώρας. Για το σκοπό αυτό συντάχθηκε νέα στρατηγική η οποία δεν εξετάζεται στην παρούσα μελέτη.

Η αντιμετώπιση της ιδεολογίας των τρομοκρατών με τη δημιουργία στενότερων δεσμών ασφαλείας με τις Μουσουλμανικές χώρες. Τονίζεται επίσης η σημασία της προσεγγίσεως των Μουσουλμανικών χωρών προκειμένου να αρθεί η παρεξήγηση ότι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, είναι πόλεμος κατά του Ισλάμ. Εδώ εξηγείται και η προσέγγιση της Τουρκίας από το νέο Πρόεδρο της Αμερικής Μπαράκ Ομπάμα, από τις πρώτες κιόλας ημέρες της διακυβερνήσεως του.

Η επίθεση κατά των δικτύων των τρομοκρατών, ιδίως αυτών της Αλ Κάιντα. Στόχος επίσης είναι η καλύτερη εκπαίδευση των συμμαχικών δυνάμεων στον αντιτρομοκρατικό αγώνα.

Μετά από τον καθορισμό του έργου που οι διακλαδικές δυνάμεις των ΗΠΑ θα κληθούν να εκπληρώσουν, περιγράφονται οι επιχειρησιακές δυνατότητες που

⁷³ Zinn Howard, "The Power and the Glory: Myths of American Exceptionalism", Information Clearing House, page 4.

πρέπει να αποκτήσουν για να είναι σε θέση να φέρουν σε πέρας τέτοιες αποστολές:

Αυξημένη δυνατότητα συλλογής πληροφοριών.

Δυνατότητα αποτελεσματικής προστασίας των αμερικανικών βάσεων όπου και αν αυτές ευρίσκονται. Ως σημαντικότερες περιοχές θεωρούνται, η Ευρώπη, η Βορειοανατολική Ασία, οι ανατολικές ακτές της Ασίας, η Μέση Ανατολή και η Νοτιοδυτική Ασία.

Δυνατότητα διεξαγωγής επιχειρήσεων από τους διεθνείς χώρους, σε γη, αέρα, θάλασσα και διάστημα, ώστε οι δυνάμεις να φθάνουν ταχέως όπου υπάρχει απειλή για τα αμερικανικά συμφέροντα.

Δυνατότητα επιχειρήσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα σε εχθρικά για τις αμερικανικές περιβάλλοντα.

Απαγόρευση χρήσεως από τους τρομοκράτες καταφυγίων, σε περιοχές που δεν διακυβεύονται καλώς.

Δυνατότητα δικτυοκεντρικών επιχειρήσεων⁷⁴.

Επαύξηση των δυνατοτήτων αντιμετώπισης ασυμμέτρων απειλών.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2008

Η τελευταία έκδοση της ΕΑΣ, του Ιουνίου του 2008, αντικατοπτρίζει τα συμπεράσματα από την Quadrennial Defense Review (QDR) του 2006, τα διδάγματα από τις τρέχουσες επιχειρήσεις στο Ιράκ και το Αφγανιστάν και, περιγράφει το πώς μέσω της συνεργασίας με συμμάχους και φίλους, οι ΗΠΑ θα διαμορφώσουν τις συνθήκες εκείνες στο διεθνές περιβάλλον που θα αυξήσουν την παγκόσμια ασφάλεια και θα απομακρύνουν τον κίνδυνο συγκρούσεων. Συντάχθηκε από τον ΥΠΑΜ Robert Gates.

Στην εισαγωγή της στρατηγικής, αναφέρεται ότι οι ΗΠΑ πλέον του ρόλου τους στην ενδοχώρα τους, φέρουν ευθύνη για την ασφάλεια ολόκληρου του κόσμου. Για όλα τα κράτη που προσπαθούν για μια καλύτερη ζωή, δεν θα πρέπει να υπάρχει καλύτερος υποστηρικτής από τις ΗΠΑ. Εδώ βλέπουμε ότι, η σκέψη αυτή που διαπερνά από υπάρξεως της την Αμερική ότι δηλαδή έχει αποστολή να "σώσει" τον κόσμο, αποτυπώνεται απερίφραστα.

Περιγράφοντας το στρατηγικό περιβάλλον εντός του οποίου θα εφαρμοστεί η στρατηγική, αναφέρει ότι αυτό και για το ορατό μέλλον θα συνεχίσει να χαρακτηρίζεται από μια παγκόσμια πάλη κατά μιας εξτρεμιστικής ιδεολογίας που προσπαθεί να ανατρέψει το σύστημα κρατών. Η εξτρεμιστική αυτή

⁷⁴ Αυτή η δυνατότητα βασίζεται σε εξελιγμένα συστήματα διοικήσεως και ελέγχου, είναι μια δυνατότητα που μόνο ο αμερικανικός στρατός έχει και αυτός, όχι στο επιθυμητό ακόμη σημείο. Η πρόσβαση τμημάτων σε κεντρικό σύστημα διαχείρισεως πληροφοριών μάχης, επιταχύνει τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, που είναι και το ζητούμενο.

ιδεολογία παρομοιάζεται με τις ιδεολογίες του φασισμού και κομμουνισμού των προηγούμενων δεκαετιών. Οι υποστηρικτές αυτών των ιδεολογιών, απορρίπτουν την ιδέα της κυριαρχίας των κρατών και την ύπαρξη συνόρων. Ως πρόκληση για το διεθνές σύστημα περιγράφεται η ανικανότητα κάποιων κρατών να κυβερνηθούν με κανόνες ή να συνεργαστούν με γειτονικά κράτη ώστε να μην παρατηρείται αστάθεια σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτή η αστάθεια δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη γιατί εγκυμονεί τον κίνδυνο της διάχυσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ως "δύστροπα" κράτη ονομάζονται σαφώς η Κορέα και το Ιράν. Το τελευταίο θεωρείται ότι προσπαθεί να υπονομεύσει τις νεοσύστατες δημοκρατίες του Αφγανιστάν και του Ιράκ, ενώ η προσπάθεια του να αποκτήσει πυρηνικά όπλα, αποτελεί απειλή για την περιοχή.

Η Κίνα περιγράφεται ως ανερχόμενη δύναμη που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ. Πιθανόν οι ΗΠΑ να χρειαστεί να αντιπαρατεθούν με τις αυξανόμενες συμβατικές ικανότητες της καθώς και με τις στρατηγικές επιλογές της που επηρεάζουν τη διεθνή ασφάλεια. Για τη Ρωσία σημειώνεται ότι απέχει πλέον από το ανοικτό καθεστώς που είχε θεσπιστεί, εννοεί του ελέγχου των συμβατικών δυνάμεων στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα δεν είναι σε δημοκρατικό δρόμο. Σημειώνεται επίσης η άνοδος της οικονομίας της που βασίζεται στις πηγές ενέργειας από διαθέτει.

Η στρατηγική καλείται να προωθήσει τα αμερικανικά συμφέροντα τα οποία ορίζονται ως εξής:

Υπεράσπιση του αμερικανικού εδάφους καθώς και αυτού των συμμάχων τους από επιθετικές ενέργειες.

Προώθηση της διεθνούς ασφαλείας ώστε να υποστηριχτεί η οικονομική ανάπτυξη.

Ασφάλεια των διεθνών υδάτων, διαστήματος και εναερίου χώρου και της προσβάσεως της Αμερικής σ' αυτά.

Η ασφάλεια των ΗΠΑ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν του διεθνούς συστήματος.

Οι στόχοι ασφαλείας του ΥΠΕΘΑ είναι:

Η άμυνα της αμερικανικής ενδοχώρας,

Η επικράτηση στο μακροχρόνιο πόλεμο εναντίον του βίαιου εξτρεμισμού (Win the long War)⁷⁵. Εδώ αναφέρεται ότι θα πρέπει να νικηθεί η Αλ Κάιντα και οι υποστηρικτές της που απειλούν τον αμερικανικό τρόπο ζωής, την ελεύθερη και ανοικτή κοινωνία. Το Ιράκ και το Αφγανιστάν παραμένουν στο κέντρο αυτής της προσπάθειας. Η εξτρεμιστική αυτή ιδεολογία είναι κατά της παγκοσμιοποίησης και της ελευθερίας που προκύπτει από αυτήν. Το παράδοξο είναι κατά τη στρατηγική, ότι οι τρομοκράτες χρησιμοποιούν τις

⁷⁵ The National Defense Strategy of the USA, June 2008, page 7.

δυνατότητες που τους παρέχει η παγκοσμιοποίηση για να την πολεμήσουν όπως, η πληροφορική, οι προηγμένες επικοινωνίες, η μεταφορά κεφαλαίων κλπ. Η προσπάθεια της Αμερικής θα είναι η ενίσχυση των τοπικών κατά περίπτωση αρχών ώστε να χάσουν οι τρομοκράτες τις περιοχές που τις υποστηρίζουν.

Η προώθηση της ασφαλείας. Ως πρόβλημα εδώ αναφέρονται οι τοπικές και οι περιφερειακές συγκρούσεις, εντός των οποίων ευδοκιμούν άλλα προβλήματα ασφαλείας όπως η διακίνηση ανθρώπων, η τρομοκρατία, η διακίνηση ναρκωτικών και το παράνομο εμπόριο όπλων.

Η αποτροπή συγκρούσεων. Στον τρόπο που οι ΗΠΑ θα επιτύχουν την αποτροπή, περιλαμβάνεται και ο επηρεασμός των πολιτικών και στρατιωτικών επιλογών ενός πιθανού αντιπάλου, ώστε να καταλάβει ότι το κόστος της επιλογής του, εφ' όσον είναι αντίθετη με τα αμερικανικά συμφέροντα, θα είναι πολύ μεγαλύτερο από το κέρδος. Στην αποτροπή επίσης περιλαμβάνεται το να πεισθούν άλλοι δρώντες να μην αναλάβουν επιθετικές ενέργειες κατά των ΗΠΑ. Εδώ βλέπουμε ότι στις επιλογές της αμερικανικής Υψηλής Στρατηγικής είναι και η αποτροπή, προκειμένου να αποφευχθούν οι συγκρούσεις. Όπως λέει ο Σουν Τσου, "με την αποτροπή κερδίζονται μάχες χωρίς πόλεμο".

Η νίκη σε περίπτωση εμπλοκής σε εθνικό πόλεμο. Ως τέτοιοι πιθανοί πόλεμοι θεωρούνται αυτοί κατά του Ιράν και της Κορέας, κράτη τα οποία συνεχίζουν να προσπαθούν να περιορίζουν την επιρροή των ΗΠΑ στις περιφέρειες τους.

Οι τρόποι μέσω των οποίων θα επιτευχθούν αυτοί οι αντικειμενικοί σκοποί είναι:

Ο επηρεασμός των επιλογών, σημαντικών κρατών. Και αυτό διότι, παρά του ότι αναγνωρίζεται ο ρόλος των μη κρατικών δρώντων στη διαμόρφωση του συγχρόνου περιβάλλοντος ασφαλείας, τα κράτη παραμένουν οι κύριοι δρώντες στο διεθνές σύστημα. Εδώ βλέπουμε ότι κατά βάση οι ΗΠΑ ασπάζονται το "Χαλαρό Κρατοκεντρικό" παράδειγμα, αφού αναγνωρίζουν στην κρατική συμπεριφορά σε διεθνές επίπεδο, ότι ναι μεν τα κράτη έχουν τον πρώτο λόγο, οι αποφάσεις τους όμως επηρεάζονται και από άλλους παράγοντες⁷⁶.

Η απαγόρευση σε πιθανούς αντιπάλους να αποκτήσουν και χρησιμοποιήσουν ΟΜΚ.

Η επέκταση των συμμαχιών και συμπράξεων. Η στρατηγική αυτή θεωρείται ότι έχει συμβάλλει στην παγκόσμια ειρήνη για μια ολόκληρη γενιά και αποτελεί το θεμέλιο στην υποστήριξη των αμερικανικών συμφερόντων. Και πάλι την εξήγηση τη δίδει η ρεαλιστική θεωρία, οι ΗΠΑ επιδιώκουν τη δημιουργία θεσμών, γιατί όχι μόνο είναι σε θέση να επιβάλλουν τους κανόνες,

⁷⁶ Κώστας Δημήτριος-Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, *Διεθνείς Σχέσεις και Μεταβολή*, Τόμος Α', Εκδόσεις Σιδέρης, 2002, σελ 58.

αλλά και γιατί οι θεσμοί αντανakλούν την ισχύ των μελών τους και συνεπώς είναι σαφές ότι ο συσχετισμός ισχύος παραμένει και εντός των καθεστώτων. Επίσης, από τη λειτουργία των θεσμών και συμμαχιών (διεθνών καθεστώτων), δεν αφαιρούνται στοιχεία από την ισχύ της ηγεμονικής δύναμης όσο εμβαθύνει η λειτουργία τους⁷⁷.

Η διατήρηση της ελευθερίας της ενεργείας των αμερικανικών δυνάμεων, καθώς και η διατήρηση της ελεύθερης πρόσβασης της Αμερικής σε πλουτοπαραγωγικές περιοχές. Από αυτό το στόχο εξαρτάται η παγκόσμια ευημερία, από την ελεύθερη διακίνηση ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών δηλαδή.

Επειδή οι στόχοι είναι αρκετά ευρείς, ο δε αριθμός των υπαρχουσών δυνάμεων και οι ικανότητες τους πεπερασμένος αριθμός, γίνεται αποδεκτό ότι οι δυνάμεις δεν είναι δυνατόν να κάνουν τα πάντα μόνες τους. Για το σκοπό αυτό όχι μόνο η αξία των συμμαχιών αναγνωρίζεται, αλλά και καταγράφονται και γίνονται αποδεκτά τα παρακάτω ρίσκα:

Το επιχειρησιακό ρίσκο, που συνδέεται με την ικανότητα των υπαρχουσών δυνάμεων να εκπληρώσουν τους στόχους της στρατηγικής με κόστος σε υλικά αγαθά και ανθρώπινους πόρους. Για να ελαττωθεί το συγκεκριμένο ρίσκο, θα γίνεται προσπάθεια διευθετήσεως των κρίσεων χωρίς να χρειαστεί εμπλοκή δυνάμεων και θα ενταθούν οι προσπάθειες προκειμένου οι αμερικανικές ΕΔ προετοιμαστούν καλύτερα κατά ασυμμέτρων απειλών.

Ρίσκο που απορρέει από άγνωστες μελλοντικές προκλήσεις. Εδώ αναφέρονται κυρίως οι ικανότητες της Κίνας για ανάπτυξη τεχνολογιών και μέσων που θα αντιμετωπίζουν τις μοναδικές αμερικανικές ικανότητες όπως κυβερνοπόλεμο και εφαρμογές του διαστήματος και, εκμετάλλευση δυνατοτήτων των δορυφόρων. Αυτό το ρίσκο θα αντιμετωπισθεί με επένδυση στην ανάπτυξη διαφορετικών μέσων που να έχουν τις ίδιες επιχειρησιακές δυνατότητες, δηλαδή με την ανάπτυξη εναλλακτικών μέσων.

Ρίσκο από τη διαχείριση αυτών καθ' αυτών των δυνάμεων. Εδώ θα πρέπει να γίνεται όχι μόνον η σωστή επιλογή του προσωπικού ώστε όλοι να συμβάλλουν στην πραγματοποίηση των στόχων της στρατηγικής, αλλά και σωστή εκπαίδευση και εξοπλισμός του.

Ρίσκο από τη μη επάρκεια των θεσμοθετημένων διοικήσεων. Για το σκοπό αυτό, αναφέρεται ότι το ΥΠΕΘΑ, από το 2001, δημιούργησε νέες στρατηγικές διοικήσεις με την ενσωμάτωση της Στρατηγικής Διοικήσεως και αυτής του Διαστήματος, τη Διοίκηση της Αφρικής και τη Βόρεια Διοίκηση. (Στοιχεία αναφέρονται και στο Κεφάλαιο Γ) Πλέον αυτού γίνεται συνεχής προσπάθεια για να διαπιστώνονται και θεραπεύονται αδυναμίες των υπαρχουσών διοικήσεων και τμημάτων του ΥΠΕΘΑ.

⁷⁷ Keohane Robert, "After Hegemony: Cooperation and discord in the world political economy", Princeton, Princeton University Press, 1984.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (ΕΣΣ) – [NATIONAL MILITARY STRATEGY (NMS)]

ΤΜΗΜΑ 1- ΓΕΝΙΚΑ

Η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική (ΕΣΣ) [National Military Strategy (NMS)] συντάσσεται από τον Α/ΓΕΕΘΑ σε συντονισμό με τους Αρχηγούς των άλλων Κλάδων, περιγράφει το πώς οι ΕΔ θα αντιμετωπίσουν τις απειλές κατά των αμερικανικών συμφερόντων, καθορίζει τους στρατιωτικούς αντικειμενικούς σκοπούς που πρέπει να εκπληρώσει η στρατηγική, καθορίζει τις αποστολές των ΕΔ και τέλος, καθορίζει τις στρατιωτικές ικανότητες που πρέπει να έχουν αυτές οι δυνάμεις. Η υποχρέωση για υποβολή της ΕΣΣ, προέρχεται από τον Title 10, US Code όπως αυτός τροποποιήθηκε από το NDAA for FY 2004⁷⁸, την 24 Νοεμβρίου. Η ΕΣΣ υποβάλλεται στις Επιτροπές για τις ΕΔ της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, μέχρι την 15 Φεβρουαρίου κάθε άρτιου έτους. Η μελέτη αυτή θα πρέπει να είναι σε αρμονία με την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας, καθώς και την τελευταία QDR. Η ΕΣΣ περιλαμβάνει τους εθνικούς στρατιωτικούς αντικειμενικούς σκοπούς, τις ικανότητες που πρέπει να έχουν οι ΕΔ για να επιτύχουν αυτούς τους σκοπούς, τις περιφερειακές απειλές για τα αμερικανικά συμφέροντα, τις απειλές σε διεθνές επίπεδο και τα επίπεδα ενεργού στρατού και εφεδρείας που πρέπει να διατηρούν οι ΗΠΑ. Η άποψη που επικρατεί στο αμερικανικό Πεντάγωνο είναι ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να δαπανούν περί τα 200 εκατ \$ ετησίως για αμυντικές δαπάνες και ότι αυτές οι δαπάνες μπορούν να δικαιολογούνται μόνο στη βάση μιας συμπαγούς Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής.

Για τις ΗΠΑ, χώρα με συμφέροντα σε όλο τον πλανήτη, η ΕΣΣ βλέπει και στο εξωτερικό, αλλά και στο εσωτερικό της Αμερικής. Στο εξωτερικό παρέχοντας το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα χρησιμοποιηθεί στρατιωτική δύναμη για την επίτευξη των εθνικών αντικειμενικών σκοπών και την αντιμετώπιση απειλών και, στο εσωτερικό με την παροχή οδηγιών για τη συγκρότηση των δυνάμεων και τη χρήση των ανθρωπίνων και υλικών πόρων που διατίθενται για τη στρατηγική.

ΤΜΗΜΑ 2 - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Στην αρχή της δεκαετίας του 90 που η ΕΣΣΔ έχανε τη δύναμη της και ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου ήταν σε εξέλιξη, υιοθετήθηκε η ονομαζόμενη Περιφερειακή Στρατηγική (Regional Strategy), η οποία απέρριπτε τον απομονωτισμό, ήταν υπέρ της εμπλοκής των ΗΠΑ σε διάφορα μέτωπα ανά την υφήλιο, υπέρ των συμμαχιών και της συνεργασίας μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων, της εξισορρόπησης ισχύος μέσω της προωθημένης παρουσίας αμερικανικών στρατευμάτων και τέλος υπέρ της σχεδίασης επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες περιφέρειες με μια βασική δύναμη (Base Force). Η Περιφερειακή Στρατηγική ανακοινώθηκε από τον πατέρα Bush στη διάρκεια

⁷⁸ Title 10, US Code, Subtitle A, Part I, Chapter 5, para 153.

ομιλίας του στο Aspen του Colorado, την ημέρα που ο Σαντάμ Χουσεΐν εισέβαλε στο Κουβέιτ. Η βασική δύναμη αποτελείτο κατά βάση από συμβατικές δυνάμεις 25% μικρότερες από αυτές που οι ΗΠΑ διατηρούσαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου, προκειμένου να μπορεί να διεξάγουν επιχειρήσεις στη διάρκεια δυο μεγάλων περιφερειακών συγκρούσεων, τις περίφημες Major Regional Contingencies (MRCs), όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: The Base Force

Force	Army Divisions	Marine MEFs	Air Force Wings	Navy CVBGs	Ships
Cold War 1991					
Active	18	3	22	15	530
Reserve	10	1	12		
Base Force					
Active	12	3	15	12	435
Reserve	6	1	11		

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ομιλία του στο Κογκρέσο το 1992, ο τότε Υπουργός Άμυνας Dick Cheney, υπερασπιζόμενος την Περιφερειακή Στρατηγική, ανέφερε ότι σκοπός της δεν ήταν μόνο η άμυνα κατά περιφερειακών απειλών, αλλά η διατήρηση των στρατηγικών πλεονεκτημάτων της Αμερικής μετά τη νίκη στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου εξασφαλίζοντας ότι δεν θα επανεμφανίζονταν άλλος ηγεμών με φιλοδοξίες για παγκόσμια κυριαρχία. Για να γίνει αυτό, ο Cheney είπε πως θα χρειαζόταν μια στρατηγική που θα είχε ως στόχο τη διαμόρφωση του Διεθνούς Συστήματος ωθώντας το στη σταθερότητα με τη διάδοση της δημοκρατίας και της συνεργασίας. Επίσης είπε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να διατηρήσουν την ανάμειξη τους στις διεθνείς υποθέσεις όχι μόνο μέσω των συμμαχιών, αλλά ακόμη και επεμβαίνοντας μονομερώς όπου απειλούνται αμερικανικά συμφέροντα⁷⁹. Εδώ βλέπουμε ότι η αμερικανική εκτελεστική εξουσία συμφωνεί με τη ρεαλιστική θεωρία περί της δομής του συστήματος, ότι δηλαδή επηρεάζει τη συμπεριφορά των κρατών, ανεξάρτητα από τα κίνητρα και τις προθέσεις των ελίτ που λαμβάνουν τις αποφάσεις⁸⁰. Άρα λοιπόν οι ΗΠΑ επεδίωκαν να επέμβουν ακριβώς στη διαμόρφωση της δομής του διεθνούς συστήματος.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, υπήρξε προβληματισμός στο Πεντάγωνο για το ποια στρατηγική έπρεπε να χαραχθεί προκειμένου να αντικατασταθεί η ΕΣΣ που ακολουθείτο κατά τη διάρκεια του, λόγω της αβεβαιότητας που επικρατούσε από την έλλειψη χειροπιαστής απειλής. Οι συνθήκες αβεβαιότητας επιτείνονταν όχι μόνο από τις εξωτερικές συνθήκες που επικρατούσαν εκείνη την εποχή, αλλά και από τις οικονομικές δυσκολίες που φάνηκαν στο εσωτερικό της Αμερικής. Το μεγάλο ερώτημα στο οποίο έπρεπε να απαντά η ΕΣΣ, ήταν πως θα ήταν ο κόσμος μετά από δέκα ή είκοσι χρόνια, τι είδους δυνάμεις και τι προετοιμασία θα χρειαζόταν η Αμερική για να

⁷⁹ Secretary of Defense, Dick Cheney, 'Defense Strategy for the 1990s: The Regional Defense Strategy', GPO, Washington D.C, 1993.

⁸⁰ K. Waltz, *Theory of International Politics*, 1979, page 74.

απαντήσει στις προκλήσεις ασφαλείας. Το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ, ανέθεσε στο National Defense Research Institute (NRDI) του RAND να κάνει μια μελέτη⁸¹ επί των παραγόντων που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη από τα στελέχη της εκτελεστικής εξουσίας που ασχολούνται με τη σύνταξη της ΕΣΣ. Η μελέτη αυτή ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε στο ΓΕΕΘΑ και όπως θα δούμε σ' αυτό το Κεφάλαιο, οι προβλέψεις της επηρέασαν τις ΕΣΣ που συντάχθηκαν από το 1994 και μετά. Για το λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν τα βασικότερα σημεία της μελέτης.

Η μελέτη προέβλεπε ότι την ερχόμενη εικοσαετία, η Αμερική θα είχε ζωτικά συμφέροντα εκτός αμερικανικής ηπείρου από τα οποία καίτοι δεν θα εξαρτάτο η επιβίωση της ως κράτους, θα έπρεπε να υπερασπιστεί με χρήση στρατιωτικής δύναμης. Η μελέτη κατέγραφε τις εξής σημαντικές μεταβολές στο Διεθνές Σύστημα μετά την κατάργηση του διπολικού κόσμου:

Το σύστημα των κρατών θα παρέμενε αναρχικό, καίτοι η δημοκρατία ως πολίτευμα έχει διαδοθεί σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό κρατών από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Τα νέα κράτη που προέκυψαν από τη διάλυση της ΕΣΣΔ, εθεωρείτο ότι θα συνέβαλαν στην αστάθεια αφού θα προέκυπταν συνοριακές διαφορές, εθνικές συγκρούσεις, οικονομικές διαφωνίες και ιστορικοί ανταγωνισμοί.

Το διπολικό σύστημα έδινε σιγά-σιγά τη θέση του σ' ένα πολυπολικό σύστημα του οποίου τα κράτη θα είχαν μεγαλύτερη ελευθερία δράσεως από ότι παλαιότερα. Για την Ευρώπη ειδικότερα, σημείωνε ότι το NATO σταματούσε στα σύνορα των νέων χωρών, αφήνοντας ένα μεγάλο κενό ασφαλείας προς ανατολάς.

Σημειώνονταν μια ιδεολογική αλλαγή, αφού καίτοι επικρατούσε η δημοκρατία, νέες ιδεολογίες εμφανίζονταν παγκοσμίως ως αντίπαλες της δημοκρατίας: ο εθνικισμός, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και ο αυταρχικός συντηρητισμός.

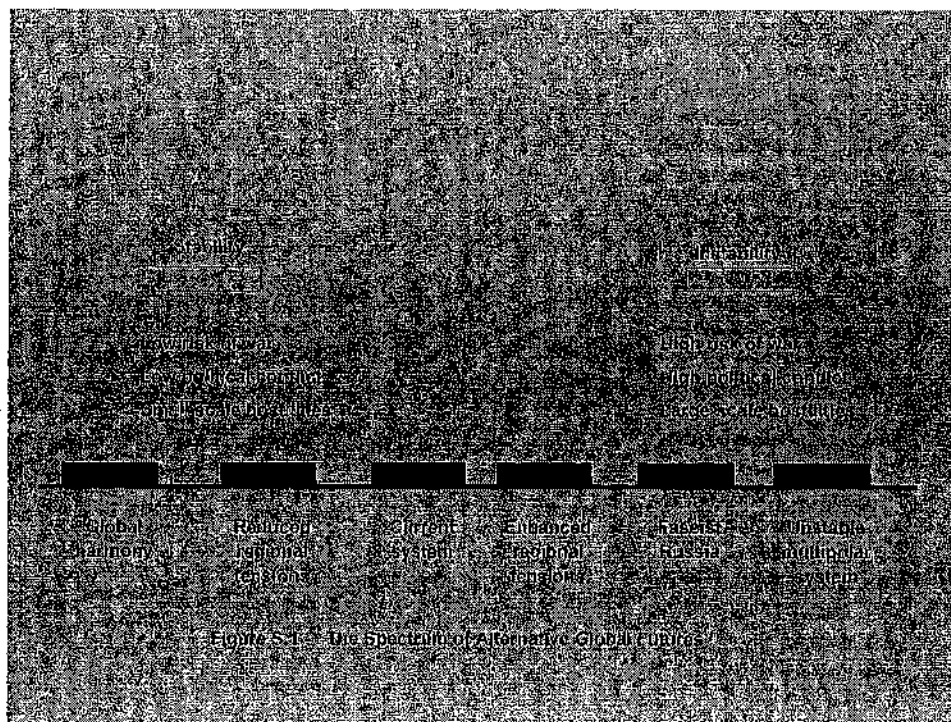
Κινδύνευε το ελεύθερο εμπόριο και οι ανοικτές αγορές από την οικονομική αστάθεια. Επίσης, σημειώνονταν η άνοδος των Ασιατικών χωρών ως ανταγωνιστικών οικονομικών δυνάμεων, η οποία άλλαζε την παγκόσμια οικονομική τάξη πραγμάτων.

Τέλος, σημειώνονταν η ανησυχία της Αμερικής για το γεγονός της διάχυσης της στρατιωτικής τεχνολογίας, παρά του ότι ο ανατολικός στρατιωτικός συνασπισμός έπαυσε να υπάρχει. Το γεγονός αυτό θα συνέβαλε αποφασιστικά στη δημιουργία περιφερειακών ασταθειών.

Μέσα σ' αυτό το πλέγμα της αβεβαιότητας, η μελέτη κατέληγε στις πιθανότητες που φαίνονται στον Πίνακα 2, πάνω στις οποίες και θα στηρίζονταν η εκπόνηση της ΕΣΣ.

⁸¹ R. Kugler, US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements, National Defense Institute/RAND, 1994.

Πίνακας 2

Εξ' αυτών των πιθανοτήτων, κατέληγε στους εξής σκοπούς της ΕΣΣ σε παγκόσμια κλίμακα:

Διαχείριση περιφερειακών εντάσεων.

Ποδηγέτηση των παγκοσμίων θεμάτων ασφαλείας ώστε να προκύψει ένας ασφαλέστερος κόσμος που θα συνεργάζεται αρμονικότερα.

Υιοθέτηση ασφαλιστικών δικλείδων ώστε να αποφευχθούν μεγαλύτερες αναταραχές.

Η μελέτη ήθελε να εμπλέξει τη στρατιωτική αμερικανική μηχανή όχι μόνο στη διαφύλαξη της ασφαλείας του Διεθνούς Συστήματος, αλλά και στην εσωτερική οικονομική ατζέντα. Ο Πίνακας 3, απεικονίζει αυτή ακριβώς τη διασύνδεση. Η προτεινόμενη ΕΣΣ είχε ως βάση τη συλλογική στρατιωτική ασφάλεια, η οποία θα αποτελούσε το θεμέλιο για πολιτική και οικονομική σύμπραξη μέσω συμμαχιών και συνεργασιών ακόμη και με κράτη που μέχρι εκείνη την εποχή ήταν στο αντίπαλο στρατόπεδο⁸². Αυτή η πλουραλιστική προσέγγιση θα βοηθούσε στην επίτευξη τριών σκοπών ασφαλείας:

Στην αποτροπή περιφερειακών απειλών.

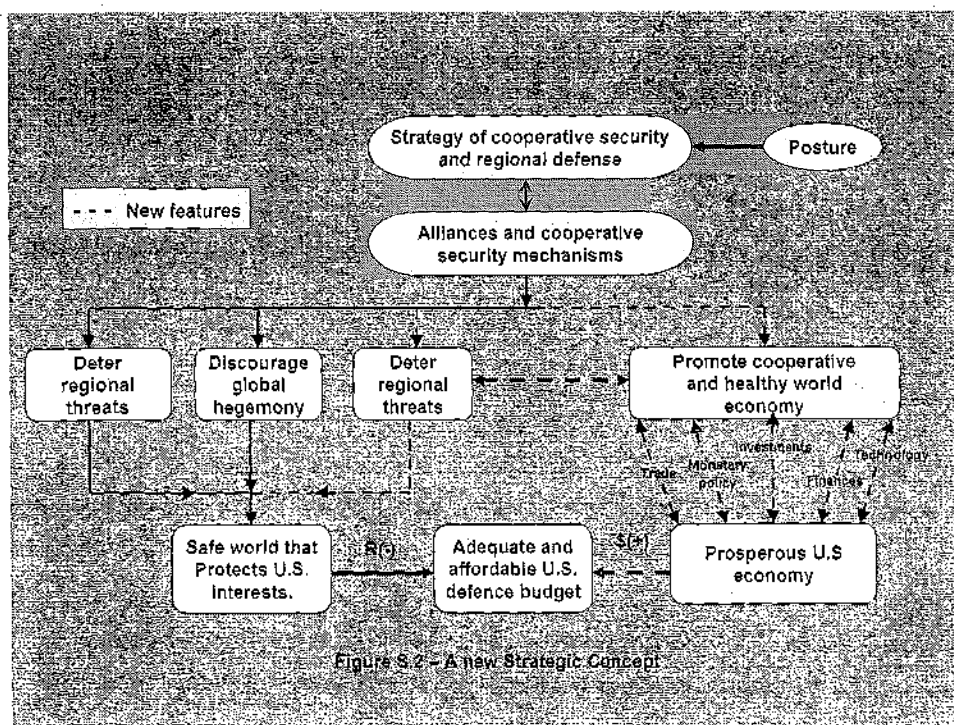
Στην αποθάρρυνση εμφανίσεως ενός ηγεμόνα με παγκόσμια ισχύ.

⁸² R. Kugler, US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements, National Defense Institute/RAND, 1994, Summary, page XXII.

Στην πρόληψη εμφάνισης πολυπολικών αντιπαλοτήτων.

Η αμερικανική στρατιωτική ισχύς θα βοηθούσε στην εσωτερική οικονομική ατζέντα καθώς, από μια οικονομική συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο, θα προέρχονταν ένα αρμονικότερο Διεθνές Σύστημα, θα αναπτύσσονταν περισσότερο το διεθνές εμπόριο, οι επενδύσεις, οι διακινήσεις κεφαλαίων και οι ανταλλαγές τεχνολογικών επιτευγμάτων. Όλα αυτά θα συνέβαλαν στην ανανέωση της αμερικανικής οικονομίας.

Πίνακας 3

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μελέτη θεμελιώνει τη σύμπραξη οικονομικής πολιτικής και αμυντικής στρατηγικής προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ασφαλές και σταθερό Διεθνές Σύστημα το οποίο με τη σειρά του θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας.

Συμπεράσματικά η μελέτη προτείνει να ακολουθεί η παρακάτω κατά περιοχή αμυντική στρατηγική για την εικοσαετία 1993-2013:

Στην Ευρώπη, η ΕΣΣ θα πρέπει να υπερασπιστεί τους συμμάχους της στο NATO, να δώσει αίσθημα ασφαλείας στα πρώην ανατολικά κράτη και να αποθαρρύνει τη Ρωσία από κάθε επιθετική ενέργεια.

Στην Ασία, η ΕΣΣ θα έπρεπε να υπερασπιστεί την Ιαπωνία και τη Νότιο Κορέα, να αποτρέψει επιθετικές ενέργειες της Βορείου Κορέας και κακή συμπεριφορά από την Κίνα και Ρωσία. Επίσης να δημιουργήσει αίσθημα ασφαλείας στους φίλους της Αμερικής, στη Νότιο Ασία.

Στη Μέση Ανατολή και τον Περσικό Κόλπο η ΕΣΣ θα έπρεπε επίσης να δημιουργήσει αίσθημα ασφαλείας σε φίλους και συμμάχους, αποτρέποντας παράλληλα ριζοσπαστικές Αραβικές ενέργειες.

Τα μέσα για την εκπλήρωση των σκοπών αυτής της στρατηγικής θα ήταν κατά βάση συμβατικά, πράγμα που οδηγούσε στη αύξηση της σημασίας των διακλαδικών επιχειρήσεων, ενώ τα πυρηνικά όπλα θα είχαν επικουρικό ρόλο. Η πρόσφατη εμπειρία των αμερικανικών δυνάμεων σε μια πλειάδα αποστολών όπως η ανατροπή δικτατορικών καθεστώτων στη Λατινική Αμερική, στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου, στην απαγόρευση πτήσεων σε ζώνη του Ιράκ, η προστασία των Κούρδων στο Βόρειο Ιράκ, η ανθρωπιστική βοήθεια στη Σομαλία κλπ, ανέδειξε την ανάγκη οι αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις να αποκτήσουν πλέον, συγκεκριμένες στρατιωτικές δυνατότητες και όχι απλώς αριθμητική υπεροχή έναντι των πιθανών αντιπάλων τους. Αυτή η σκέψη έφερε στο προσκήνιο το Στρατό του συγκροτείται με βάση τις στρατιωτικές δυνατότητες που πρέπει να έχει για την εκτέλεση της αποστολής του, (mission-based capability analysis), κάτι που αποτέλεσε τεράστια καινοτομία για την εποχή. Έτσι οι αποστολές που κατεγράφησαν για εκτέλεση από τις αμερικανικές δυνάμεις, ήταν:

Δυνατότητα για ταχεία ανάπτυξη μιας διακλαδικής ενεργούς δύναμης σ' ένα Θέατρο Επιχειρήσεων (ΘΕ) (Πρώτη MRC).

Δυνατότητα για γρήγορη ανάπτυξη μιας μικρότερης δύναμης αποτελούμενης κυρίως από ενεργές μονάδες, σ' ένα δεύτερο ΘΕ (Δεύτερη MRC).

Διατήρηση μιας μικρότερης στρατηγικής δύναμης με ενεργές αλλά εφεδρικές δυνάμεις, για προωθημένη παρουσία σε ΘΕ που δεν αντιμετωπίζει απειλή, αλλά και για τη δυνατότητα επεμβάσεως σε άλλα σημεία του πλανήτη.

Δυνατότητα εναλλαγής των δυνάμεων από εφεδρικές δυνάμεις, σε ΘΕ που διεξάγονται παρατεταμένες επιχειρήσεις.

Διατήρηση ικανότητας αποστολής ενισχύσεων σε όποιο ΘΕ παραστεί ανάγκη με εφεδρικές δυνάμεις.

Για τον υπολογισμό των απαιτούμενων δυνάμεων, αριθμητικά, καίτοι σ' ένα κόσμο αβεβαιότητας δεν μπορεί να γίνει ακριβής ανάλυση των δυνάμεων του αντιπάλου, ελήφθη υπόψη η ανάγκη για επιχειρήσεις σε τρία πλέον MRCs, (Ευρώπη, Περσικός Κόλπος και Κορέα), εναντίον 20 έως 30 εχθρικών Μεραρχιών, κάποιων εκατοντάδων αεροσκαφών και αναλόγων ναυτικών δυνάμεων. Η αναλογία δυνάμεων που έγινε αποδεκτή, λαμβανομένων υπόψη της τεχνολογικής υπεροχής και της υπέρτερης αεροπορικής δύναμης των αμερικανικών δυνάμεων, ήταν 1,5:1. Στο κέντρο της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε, mission-based capability analysis, βρέθηκε ότι η ελάχιστη διακλαδική δύναμη που θα διετίθετο σ' ένα ΘΕ, θα αποτελούνταν από 7-10 Μεραρχίες του Στρατού Ξηράς, με ανάλογες ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις.

Η μελέτη αναφέρει σαφώς ότι η ΕΣΣ θα πρέπει να μην αντιδρά σε γεγονότα του σήμερα, αλλά να προβλέπει και να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις του αύριο⁸³. Επίσης αναφέρει ότι δεν πρέπει να αντιμετωπίζει υπάρχουσες απειλές, αλλά να συμβάλλει στη διαμόρφωση των εξελίξεων ώστε να προλαμβάνεται η εκδήλωση προβλημάτων. Με αυτό τον τρόπο, δεν θα εκδηλώνονται νέες απειλές.

ΤΜΗΜΑ 3 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 1995 ΚΑΙ 1997

Τα δυο αυτά κείμενα, συντάχθηκαν από τον Chairman of the Joint Chiefs of Staff, τον αμερικανό Α/ΓΕΕΘΑ, J. Shalikashvili, με βάση την ΕΣΑ που εκείνη την εποχή είχε ως κύριους άξονες την εμπλοκή των ΗΠΑ στις διεθνείς υποθέσεις και τη διεύρυνση της κοινότητας των κρατών με δημοκρατικό πολίτευμα και ανοικτή την εσωτερική αγορά τους στο διεθνές εμπόριο. Θα αναφερθώ περισσότερο στην ΕΣΣ του 1995, η οποία ήταν πιο περιεκτική από αυτήν του 1997. Η ΕΣΣ του 1995, προχωρά ένα βήμα περισσότερο από την ΕΣΑ και ονομάζει την εμπλοκή, από απλό "engagement", σε ευλύγιστη και επιλεκτική εμπλοκή "flexible and selective engagement" για τη διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος, αφού αναφέρει σαφώς ότι οι ΗΠΑ δεν αντιμετωπίζουν άμεση απειλή για την επιβίωση τους. Εδώ βλέπουμε ότι καίτοι το ΓΕΕΘΑ γράφει για το πώς θα χρησιμοποιηθεί η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ για την εκπλήρωση των στόχων της υψηλής στρατηγικής τους και θα περίμενε κανείς μια πιο "τζακσονική" προσέγγιση στη χρήση δύναμης, εν τούτοις υπερισχύει η "χαμιλτονική" λογική που δίνει έμφαση στην παγκοσμιοποίηση ως παράγοντα εδραίωσης της αμερικανικής επιρροής. Όπως γίνεται σαφές, η αμερικανική Υψηλή Στρατηγική έχει συνοχή, αφού στρατιωτική και οικονομική ισχύς συνδυάζονται αρμονικά.

Η ΕΣΣ εντοπίζει τέσσερις κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπισθούν με χρήση στρατιωτικής δύναμης:

Την περιφερειακή αστάθεια.

Τη διάδοση των Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ).

Τους διεθνικούς κινδύνους και,

Τον κίνδυνο να ανατραπεί η πορεία εκδημοκρατισμού της πρώην ΕΣΣΔ, των πρώην ανατολικών και άλλων χωρών.

Ως στόχοι της ΕΣΣ ορίζονται, η προώθηση της σταθερότητας και η καταστολή επιθετικών συμπεριφορών. Για την εκτέλεση της στρατηγικής θα εκτελεστούν τρία είδη αποστολών:

Εμπλοκή των ΗΠΑ από τον καιρό της ειρήνης

Αποτροπή και πρόληψη συγκρούσεων.

⁸³ R. Kugler, US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements, National Defense Institute/RAND, 1994, Introduction, page 9.

Διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων,

με βάση δυο στρατηγικά δόγματα: την παρουσία δυνάμεων πέραν της χώρας και την προβολή δυνάμεως.

Η παρουσία δυνάμεων πέραν της χώρας θα πραγματοποιηθεί είτε μέσω δυνάμεων που θα σταθμεύουν σταθερά σε βάσεις εκτός Αμερικής, είτε με προσωρινή ανάπτυξη δυνάμεων. Οι δυνάμεις αυτές σύμφωνα με τη στρατηγική αποδεικνύουν την προσήλωση των ΗΠΑ στην υπεράσπιση των συμφερόντων των ιδίων αλλά και των συμμάχων τους, όπου και αν αυτά κινδυνεύουν, καθώς και στη διατήρηση εγκαταστάσεων οι οποίες θα μπορούν να δεχθούν μεγαλύτερο αριθμό δυνάμεων σε περίπτωση κρίσεως. Η προβολή δυνάμεως, είναι μέρος αυτής της προωθημένης παρουσίας και δίδει τη δυνατότητα στον Αμερικανό Πρόεδρο να έχει στη διάθεση του έτοιμες δυνάμεις για χρήση, οπουδήποτε στον κόσμο.

Σε ότι αφορά στα τρία είδη αποστολών:

Η εμπλοκή των ΗΠΑ από τον καιρό της ειρήνης σε διεθνείς υποθέσεις έχει ως στόχο την προώθηση των δημοκρατικών ιδεωδών, την ανάπτυξη συλλογικών στρατιωτικών ικανοτήτων με άλλα κράτη και την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας. Αυτή η αποστολή περιλαμβάνει καθαρά διμερείς ή πολυμερείς στρατιωτικές συνεργασίες, παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις συγκροτήσεως κρατών, διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, αγώνα κατά της τρομοκρατίας και των ναρκωτικών και επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης⁸⁴.

Η ανάπτυξη αυτών των στρατιωτικών ικανοτήτων βοηθούν στην αποτροπή και πρόληψη συγκρούσεων, αφού κάθε δρών που έχει πρόθεση να εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και την αποφασιστικότητα της αμερικανικής στρατιωτικής μηχανής. Στην εκπλήρωση της αποστολής βοηθούν, η δημιουργία συμμαχιών, η πυρηνική αποτροπή, η δυνατότητα και ύπαρξη μηχανισμού διαχείρισης κρίσεων, η επιβολή κυρώσεων, η ανάπτυξη Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και οι επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης. Η πρόληψη των συγκρούσεων χρειάζεται γιατί όπως αναφέρει η στρατηγική, υπάρχουν πολλά ιστορικά παραδείγματα που περιφερειακές αστάθειες στο στρατιωτικό, οικονομικό ή πολιτικό τομέα, μετεξελίχθηκαν σε μείζονες συγκρούσεις.

Σε ότι αφορά στην τρίτη αποστολή, στη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων, αναφέρεται ότι αυτή αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα για το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ. Η διατήρηση αυτής της ικανότητας αποτελεί τη βασική εγγύηση για την υπεράσπιση των ζωτικών αμερικανικών συμφερόντων. Εδώ παρατηρούμε τη "τζακσονική" εκδοχή της στρατηγικής, για αποφασιστική χρήση στρατιωτικής ισχύος, μόνο όταν διακυβεύονται ζωτικά αμερικανικά συμφέροντα και για διεξαγωγή αποφασιστικού πολέμου, μέχρι την ολοκληρωτική νίκη⁸⁵.

⁸⁴ National Military Strategy of the US of America, 1995, Executive Summary, page ii.

⁸⁵ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008, σελ. 121.

Την εποχή που συντάχθηκε η παρούσα ΕΣΣ, ο αμερικανικός στρατός βρίσκονταν στον όγδοο χρόνο από τότε που είχε αρχίσει η σταδιακή αριθμητική του μείωση. Το τι θα έπρεπε να είναι ικανές να φέρουν σε πέρας οι ΕΔ, περιγράφονταν στην Bottom Up Review, την οποία αναλύω στο Κεφάλαιο Ζ. Η μειωμένη αριθμητικά δύναμη, απαιτούσε την αναβάθμιση των στρατιωτικών της ικανοτήτων οι οποίες εκινούντο σε πέντε βασικούς άξονες:

Την ποιότητα του προσωπικού των ΕΔ.

Την επιχειρησιακή ετοιμότητα, δηλαδή τη δυνατότητα μιας διακλαδικής δυνάμεως με κατάλληλη εκπαίδευση και εξοπλισμό, να επέμβει σε μικρό χρονικό διάστημα σε κάποια εστία συγκρούσεως.

Την ύπαρξη πολλαπλασιαστών ισχύος, όπως δυνατότητα στρατηγικών αεροπορικών μεταφορών, προαποθήκευση υλικών σε διάφορες φιλικές χώρες, προηγμένα συστήματα ISTAR⁸⁶ και C4I και, τη δυνατότητα χρήσεως όπλων ακριβείας.

Τη συνεχή μετεξέλιξη των ΕΔ, ώστε αυτές να παραμένουν πάντοτε στην κορυφή χωρίς αντίπαλο.

Την ισορροπία μεταξύ μαχίμων δυνάμεων και δυνάμεων που απαιτούνται για την υποστήριξη τους, καθώς και ενεργών και εφεδρικών δυνάμεων.

Η επιλεκτική και ευλύγιστη εμπλοκή που αναφέρθηκε στην αρχή, έχει να κάνει με την επιλεκτική επιλογή ορισμένων από μια γκάμα των στρατιωτικών δυνατοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι ΕΔ των ΗΠΑ, αναλόγως της αποστολής που έχουν κάθε φορά να εκπληρώσουν.

Από την ΕΣΣ του 1997, η οποία πραγματεύτηκε ακριβώς τα ίδια θέματα με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, ξεχωρίζει η αναφορά στην υποχρέωση των ΕΔ για τη διαμόρφωση του διεθνούς περιβάλλοντος υπέρ των αμερικανικών συμφερόντων μέσω, αποτροπής, εμπλοκής σε διάφορες military-to-military δραστηριότητες από τον καιρό της ειρήνης, της προώθησης της σταθερότητας και της ειρήνης και τέλος με τη διεξαγωγή νικηφόρων πολεμικών επιχειρήσεων, όποτε χρειαστεί. Στο κείμενο γίνεται πλέον λόγος για την τεχνολογική υπεροχή που πρέπει να διακρίνει τις αμερικανικές ΕΔ έναντι των ΕΔ πιθανών αντιπάλων, καθώς και για τη δυνατότητα συγκροτήσεως δυνάμεων με χαρακτηριστικά "Full Spectrum Force"⁸⁷. Μια δύναμη με τέτοια χαρακτηριστικά είναι ικανή για εκτέλεση μεγάλης γκάμας αποστολών, έχει τη δυνατότητα να είναι διαλειτουργική με άλλους κλάδους και υπηρεσίες των αμερικανικών ΕΔ, καθώς και άλλες ΕΔ προηγμένων στρατιωτικά ξένων χωρών και τέλος, να έχει τη δυνατότητα να συνεργάζεται με πολιτικές υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται σε περιοχές συγκρούσεων.

⁸⁶ Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance, Συστήματα για συλλογή πληροφοριών μάχης που διευκολύνουν τη στοχοποίηση.

⁸⁷ National Military Strategy of the US of America, 1997, The Joint Force, page 17.

Από την ΕΣΣ βλέπουμε καθαρά το ρόλο που παίζει η στρατιωτική ισχύς στη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας των ΗΠΑ στον κόσμο, σε καθημερινή βάση, τόσο σε επιχειρήσεις ειρήνης, όσο και σε περίοδο πολέμου⁸⁸.

ΤΜΗΜΑ 4 - ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ 2004

Η στρατηγική αυτή συντάχθηκε μετά τις επιθέσεις στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης και συνεπώς έχει σημαντικές διαφορές από αυτές των προηγούμενων ετών. Η ΕΣΑ, που αναλύεται στο Κεφάλαιο Δ, είχε ήδη καθορίσει ως πρώτη προτεραιότητα του έθνους, την εσωτερική ασφάλεια των ΗΠΑ (Homeland Security). Ο ρόλος της ΕΣΣ καθορίστηκε ως εξής:

Προστασία (Protect) των ΗΠΑ, με πρώτη γραμμή αμύνης έξω από τις ΗΠΑ, με αντιμετώπιση των απειλών στις εστίες τους, σε συνεργασία με τους συμμάχους τους. Εδώ βλέπουμε ότι οι ΗΠΑ πλέον του ηγετικού ρόλου που διατηρούν στον κόσμο, καθορίζουν σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους τι συνιστά απειλή για τις ΗΠΑ και που θα προσβληθεί. Με τον τρόπο αυτό, ανάγονται θέματα καθαρά ασφαλείας, σε θέματα πολιτικής, το λεγόμενο "Securitization". Αξίζει να σημειωθεί, ότι για πρώτη φορά, αφού επιθέσεις εντός των ΗΠΑ από τρομοκράτες έχουν σκοπό την πρόκληση μαζικών απωλειών, αναφέρεται η υποχρέωση για διαχείριση των συνεπειών μιας επίθεσης. Εδώ φαίνεται η "τζεφερσονική" λογική της στρατηγικής, για την καθησύχαση του φόβου μέρους της αμερικανικής κοινωνίας, περί υπονόμευσης της αμερικανικής δημοκρατίας και του τρόπου ζωής εντός συνόρων, λόγω των στρατιωτικών εμπλοκών των ΗΠΑ εκτός συνόρων. Άρα το κράτος θα έπρεπε να δείξει ότι εντός, καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διατήρηση του αμερικανικού τρόπου ζωής. Ο φόβος αυτός είχε ενταθεί μετά τα μέτρα που είχε πάρει η κυβέρνηση Μπούς Junior, συνεπεία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.

Πρόληψη (Prevent) συγκρούσεων, αλλά και ξαφνικής επιθέσεως. Αυτό θα επιτευχθεί και πάλι με την επέμβαση των ΗΠΑ για τη διαμόρφωση του διεθνούς περιβάλλοντος ασφαλείας.

Νίκη (Prevail) κατά οποιουδήποτε αντιπάλου σε περίπτωση καθαρά στρατιωτικών επιχειρήσεων. Εδώ αναφέρεται και πάλι η δυνατότητα που πρέπει να έχουν οι ΕΔ να αναλαμβάνουν μια μεγάλη γκάμα αποστολών σε συνεργασία με άλλους φορείς των ΗΠΑ.

Οι στόχοι για Protect, Prevent, Prevail, χρειάζονται καλά εκπαιδευμένες διακλαδικές δυνάμεις, οι οποίες να υποστηρίζονται από εξελιγμένα δόγματα Διοικητικής Μέριμνας, Γνώσεως της Επιχειρησιακής εικόνας του συγχρόνου πεδίου της μάχης και Διοικήσεως και Ελέγχου⁸⁹ και οι οποίες θα πρέπει να ικανές να διεξάγουν επιχειρήσεις εντός κατοικημένων τόπων, σε ερήμους, σε ορεινά εδάφη κλπ. Έτσι εκδόθηκε το "Joint Vision", για το οποίο αναφέρω στοιχεία στο Κεφάλαιο Ζ, το οποίο περιγράφει τον τρόπο διεξαγωγής των διακλαδικών επιχειρήσεων.

⁸⁸ National Military Strategy of the US of America, 1995, Conclusion, page 20.

⁸⁹ National Military Strategy of the US of America, 2004, The Role of the Military Strategy, page 3.

Το περιβάλλον ασφαλείας εντός του οποίου θα εκινείτο η ΕΣΣ, χαρακτηρίζονταν από μια σειρά προκλήσεων από μια μεγάλη ποικιλία αντιπάλων, όπως:

Παραδοσιακά κράτη με δυνατότητες προσβολής των ΗΠΑ με βαλλιστικούς πυραύλους (Κίνα, Ρωσία), τα οποία πιθανόν να επεδίωκαν να ελέγξουν σημαντικές περιοχές του πλανήτη.

Δύστροπα (Rogue) κράτη τα οποία διοικούνται από αυταρχικά καθεστώτα και τα οποία είναι ικανά να διαδώσουν ΟΜΚ. Εδώ βλέπουμε τη και πάλι την ουίλσονική λογική της αμερικανικής στρατηγικής που θεωρεί τις δημοκρατίες πιο φιλειρηνικές. Έτσι διαχωρίζονται τα κράτη σε "καλά" και "κακά", με βάση ιδεολογικές (δημοκρατία) και ηθικές (ανθρώπινα δικαιώματα) αρχές, προκειμένου να δικαιολογείται η προσβολή τους με πολεμικά μέσα και με όρους εθνικού συμφέροντος.

Μη κρατικοί δρώντες όπως τρομοκράτες, το οργανωμένο έγκλημα, παραστρατιωτικοί, οι οποίοι μπορούν να απειλήσουν τη διεθνή τάξη και σταθερότητα. Αυτοί οι αντίπαλοι θεωρούνται επικίνδυνοι λόγω της δυνατότητας που έχουν για διεξαγωγή ασύμμετρων προσβολών εναντίον απλών πολιτών

Το μελλοντικό πεδίο της μάχης θεωρείται ως εξαιρετικά πολύπλοκο και εντοπίζεται σ' ένα **"Τόξο Ασταθείας"** που εκτείνεται από το δυτικό ημισφαίριο, διέρχεται από την Αφρική, τη Μέση Ανατολή και καταλήγει στην Ασία. Αυτό το Τόξο είναι επικίνδυνο για τα αμερικανικά συμφέροντα διότι χρησιμοποιείται για την εκπαίδευση και τον ανεφοδιασμό τρομοκρατών και, διότι εντός αυτού υπάρχουν κράτη τα οποία παρέχουν καταφύγιο σε τρομοκράτες. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρω ορισμένα στοιχεία για το πώς βλέπει αυτό το "τόξο ασταθείας" ο Thomas Barnett, ο οποίος υπήρξε εξωτερικός σύμβουλος του ΥΠΑΜ τη δεκαετία του 90, ενώ από το 2001 έως και το 2003, υπηρέτησε στο Τμήμα Μελλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Άμυνας επηρεάζοντας με τις εισηγήσεις και τον ίδιο του ΥΠΑΜ⁹⁰.

Ο Barnett θεωρεί ότι ο κόσμος έχει διαιρεθεί σε δυο τμήματα: Το ένα περιλαμβάνει τα κράτη που συμμετέχουν στην παγκοσμιοποίηση και συνεπώς ακολουθούν τους κανόνες που κατά βάση προωθούν οι ΗΠΑ. Το τμήμα αυτό ονομάζει **Core**. Το άλλο τμήμα περιλαμβάνει τα κράτη που δεν έχουν ενταχθεί στην παγκοσμιοποίηση και συνεπώς δεν υπακούουν σε κοινούς κανόνες. Το τμήμα αυτό ονομάζει **Gap**, δηλαδή το "Τόξο της Αστάθειας".

Το Gap, παράγει αστάθεια και πολέμους εξ' αιτίας της ανυπαρξίας κανόνων και ενός Leviathan, γιατί σ' αυτό η Αμερική δεν έχει πρόσβαση και δεν λειτουργεί το διεθνές εμπόριο. Για την "elite" των κρατών του Gap, σημαίνει ανεξαρτησία και αντίσταση στην παγκόσμια "αλληλεξάρτηση".

⁹⁰ Barnett Thomas, *"The Pentagon's New Map: War and Peace in the 21st Century"*, Penguin Group, New York, 2004, page 25-70 και 161-175.

(Connectivity αγγλικά). Κατά τον Barnett, μόνο οι ΗΠΑ μπορούν να κάνουν το Leviathan, δηλαδή να βάλλουν κανόνες στις χώρες του Gap.

Η δυνατότητα της Αμερικής να ηγείται της παγκοσμιοποίησης και να επιβάλλει οικονομικούς κανόνες, είναι το "δώρο της Ιστορίας", στο αμερικανικό έθνος.

Το μόνο αληθινό παγκόσμιο μέλλον, είναι η εξάλειψη του Gap, με την ενσωμάτωση του με το Core. Η ενέργεια αυτή θα αυξήσει και την ασφάλεια της Αμερικής.

Μέσα σ' αυτό το Τόξο, οι ΗΠΑ θα πρέπει να εκτελέσουν επιχειρήσεις όποτε χρειαστεί, με δυνάμεις που είτε σταθμεύουν εκτός Αμερικής, είτε θα προωθηθούν από την Αμερική.

Ως εθνικοί στρατιωτικοί αντικειμενικοί σκοποί, καθορίζονται:

Θωράκιση της Αμερικής από άμεση επίθεση.

Εξασφάλιση της ελευθερίας των κινήσεων των αμερικανικών στρατευμάτων σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου.

Εγκαθίδρυση παγκοσμίων συνθηκών ασφαλείας ώστε να διατηρηθεί η παγκόσμια τάξη.

Ενίσχυση συμμαχιών και συμπράξεων για την αντιμετώπιση κοινών απειλών.

Από την ιεράρχηση των στόχων της ΕΣΣ, φαίνεται καθαρά ότι οι ΗΠΑ είναι αποφασισμένες να ενεργήσουν μονομερώς για την προάσπιση των εθνικών τους συμφερόντων, μη λαμβάνοντας υπόψη το διεθνές δίκαιο. Αυτό γίνεται γιατί δεν υπάρχει άλλη δύναμη στο διεθνές σύστημα που να διαθέτει τις στρατιωτικές δυνατότητες της αμερικανικής στρατιωτικής μηχανής, με αποτέλεσμα οι ΗΠΑ να μην δέχονται τις ίδιες πιέσεις από το σύστημα που δέχονται άλλα κράτη. Έτσι έχουν την πολυτέλεια να δρουν μονομερώς και να συμπεριφέρονται ηγεμονικά όπως γράφει ο Krasner⁹¹. Βλέπουμε δηλαδή ότι αντίθετα με τις προβλέψεις της ρεαλιστικής θεωρίας ότι την εξωτερική πολιτική των κρατών διαμορφώνουν κυρίως οι πιέσεις του διεθνούς συστήματος και όχι οι εσωτερικοί παράγοντες, όπως τα καθεστώτα οι ιδεολογίες, στην Αμερική δεν συμβαίνει αυτό. Οι επεμβάσεις των ΗΠΑ σε διάφορα κράτη εντός του "Τόξου Ασταθείας", παραβιάζουν την εσωτερική κυριαρχία αυτών των κρατών, κάτι που επίσης ο Krasner, χαρακτηρίζει ως "οργανωμένη υποκρισία"⁹².

Για την εκπλήρωση των αντικειμενικών σκοπών, οι διακλαδικές δυνάμεις θα έπρεπε να έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά, προκειμένου να επιτευχθεί η

⁹¹ Krasner, *Defending the National Interest: Raw Materials, Investments and US Foreign Policy*, Princeton, 1978.

⁹² Krasner, *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, Princeton, 1999.

περίφημη **"Full Spectrum Dominance"**⁹³. Αυτό το Concept, θα έπρεπε να χαρακτηρίζει τις διακλαδικές ΕΔ του μέλλοντος και θα επιτυγχάνονταν με:

Αυξημένες δυνατότητες συλλογής πληροφοριών.

Προστασία όλων των αμερικανικών βάσεων από τις οποίες θα ενεργούσαν δυνάμεις.

Εξασφάλιση ελευθερίας δράσεως από τα διεθνή ύδατα, το διάστημα, το διεθνή εναέριο χώρο και τον κυβερνοχώρο.

Απαγόρευση της δυνατότητας τρομοκρατών να καταφεύγουν σε καταφύγια ανά τον κόσμο.

Ανάπτυξη των δυνατοτήτων διεξαγωγής ασύμμετρου πολέμου.

Προβολή και προστασία δυνάμεως, σε μακρινές αποστάσεις.

---

⁹³ National Military Strategy of the US of America, 2004, page 20.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

ΤΜΗΜΑ 1- ΓΕΝΙΚΑ

Ένα από τα βασικά αυτά θεσμικά κείμενα είναι και η Quadrennial Defense Review (QDR), η οποία συντάσσεται από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης (ΥΠΕΘΑ). Η παρούσα εργασία εξετάζει το πώς θεσπίστηκε η QDR, το περιεχόμενο της, τι σκοπό εξυπηρετεί και το ρόλο της στη διαμόρφωση της δομής των ΕΔ των ΗΠΑ, με βάση και τις αποστολές που ανατίθενται στις ΕΔ προκειμένου να προωθηθούν οι πολιτικοί στόχοι που θέτει η εκτελεστική εξουσία.

ΤΜΗΜΑ 2 - BOTTOM UP REVIEW (BUR)

Ο προάγγελος της QDR, ήταν η "Bottom Up Review" (BUR), η οποία ξεκίνησε το 1993 από τον τότε ΥΠΑΜ Les Aspin, η οποία στην ουσία ήταν εκτίμηση του κατά πόσο η δομή των ΕΔ εξυπηρετούσε την ανάγκη για την αντιμετώπιση των χειροπιαστών απειλών για την αμερικανική ασφάλεια. Μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ, στην Αμερική διεξήχθησαν δυο μεγάλες εκτιμήσεις επί της δομής των ΕΔ προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι αμυντικές απαιτήσεις της χώρας:

Η εκτίμηση που έκανε η κυβέρνηση Μπούς η οποία είναι γνωστή ως "Base Force Assessment" και,

Αυτή της κυβερνήσεως Κλίντον που έμεινε γνωστή ως "Bottom Up Review".

Και οι δυο αυτές εκτιμήσεις είχαν ως σκοπό να προσδιορίσουν τη δομή των ΕΔ υπό το πρίσμα της συνθηκών που είχαν διαμορφωθεί μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου.

Η BUR δέχθηκε πολλές επικρίσεις για πολλούς λόγους οι σοβαρότεροι των οποίων ήταν:

Είχε ως επίκεντρο τη δομή των δυνάμεων σε σχέση πάντοτε με αυτή των πιθανών αντιπάλων εκ του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή δεν έβλεπε τις απειλές σε παγκόσμια κλίμακα.

Η δομή ρυθμιζονταν με βάση τη σκέψη ότι οι ΗΠΑ θα αντιμετώπιζαν ταυτόχρονα, το πολύ δυο μεγάλους περιφερειακούς πολέμους [Major Regional Conflicts (MRC)]

Ο προϋπολογισμός των ΕΔ ήταν εγκλωβισμένος στη λογική των δυο MRC.

Η BUR που είχε υποβληθεί από τους Κλίντον/Άσπεν, είχε διαμορφώσει τέσσερις γενικές περιπτώσεις⁹⁴ στις οποίες θα μπορούσαν οι Αμερικανικές ΕΔ να εμπλακούν σε πόλεμο:

Περίπτωση απειλής από πυρηνικά ή άλλα Όπλα Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ)

Περίπτωση κινδύνων για τα αμερικανικά συμφέροντα από μεγάλες περιφερειακές δυνάμεις ή κινδύνων που θα προέρχονταν από συγκρούσεις που μπορεί να προκαλούνταν από μικρότερες δυνάμεις λόγω θρησκευτικών αντιπαλοτήτων, τρομοκρατίας ή ανατροπής συμμαχικών καθεστώτων.

Περίπτωση κινδύνων για την ανατροπή της διαδικασίας εκδημοκρατικοποίησης των πρώην ανατολικών κρατών.

Περίπτωση οικονομικών κινδύνων για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ. Η ανασκόπηση αυτή δεν προέβλεπε σύγκρουση με τη Ρωσία, περιγράφοντας όμως τα δυο ΜΡC, είχε κατά νουν, ένα ΘΕ στην Ασία με τη Βόρειο Κορέα και ένα ΘΕ στον Περσικό Κόλπο.

Η BUR προέβλεπε ότι οι ΕΔ θα έπρεπε να είναι ικανές να αντιμετωπίσουν περιφερειακούς αντιπάλους ικανούς να παρατάξουν χερσαίες δυνάμεις 400.000-700.000 ανδρών, 2.000-4.000 τάνκς, 3.000-5.000 ΤΟΜΑ, 2.000-3.000 πυροβόλα όλων των διαμετρημάτων, 500-1.000 αεροσκάφη, 100-200 πολεμικά πλοία, 59 υποβρύχια και 100-1.000 βαλλιστικούς πυραύλους τύπου Scud.

Πάντως και η BUR του 1993, είχε αναγνωρίσει τις ραγδαίες αλλαγές στην παγκόσμια ασφάλεια και είχε προτείνει στο ΥΠΕΘΑ να ακολουθηθεί η στρατηγική της προλήψεως συγκρούσεων με διάδοση της δημοκρατίας, της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών και της αναπτύξεως σχέσεων μεταξύ του Αμερικανικού Στρατού και των Στρατών άλλων χωρών και ειδικότερα αυτών των πρώην «Λαϊκών» Δημοκρατιών που αποτελούσαν την ΕΣΣΔ. Εδώ φαίνεται η διαχρονικότητα της αμερικανικής αντιλήψεως για το "Open Door Policy", που δεν περιορίζεται στον υλικό χώρο, αλλά και στο χώρο των ιδεών. Η επαφή των πρώην ανατολικών στρατιωτικών, που είχαν σημαίνοντα ρόλο στη λήψη αποφάσεων των κρατών τους με τον αμερικανικό τρόπο ζωής, θα δημιουργούσε τις προϋποθέσεις μελλοντικών συνεργασιών με τις ΗΠΑ.

Η BUR είχε επίσης αναγνωρίσει την τάση για διεξαγωγή Επιχειρήσεων Διατήρησης και Επιβολής της Ειρήνης, αλλά πάντοτε κάτω από το σενάριο των δυο μεγάλων περιφερειακών πολέμων. Έτσι, η δομή δυνάμεων των ΕΔ των ΗΠΑ, ήταν προσαρμοσμένη στην απαίτηση για δυο πολέμους σε δυο διαφορετικά Θέατρα Επιχειρήσεων (ΘΕ).

⁹⁴ Anthony Gordesman, Center for Strategic and International Studies, "US Strategy and Force Plans", page 7, April 1998.

ΤΜΗΜΑ 3 - QUADRENNIAL DEFENSE REVIEW (QDR)

Η Quadrennial Defense Review (QDR), είναι μια μελέτη-ανασκόπηση που γίνεται από το ΥΠΕΘΑ των ΗΠΑ στο στρατηγικό επίπεδο, για την ανάλυση των πιθανών απειλών για την αμερικανική ασφάλεια και των στρατηγικών αντικειμενικών σκοπών εθνικής άμυνας. Η μελέτη υποβάλλεται στο Κογκρέσο και σ' αυτήν αναλύονται η εθνική αμυντική πολιτική σε συσχετισμό με την εθνική πολιτική ασφαλείας, περιγράφεται η νέα δομή δυνάμεων, γίνεται επικαιροποίηση των σχεδίων και συνυποβάλλεται ένα σχέδιο στρατιωτικού προϋπολογισμού, απαραίτητου προκειμένου οι Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ) να είναι ικανές να εκτελέσουν την αποστολή τους.

QDR ζητήθηκε για πρώτη φορά από το Κογκρέσο⁹⁵, το 1996, μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ, κατόπιν σχετικής εισήγησης της Επιτροπής για τους Ρόλους και Αποστολές των ΕΔ της Βουλής των Αντιπροσώπων (Commission on Roles and Missions of the Armed Forces⁹⁶). Η εντολή ήταν όπως ο Υπουργός Άμυνας διεξάγει κάθε τέσσερα χρόνια, σε συνεργασία με τον Α/ΓΕΕΘΑ, μια μελέτη-ανασκόπηση του αμυντικού προγράμματος των ΗΠΑ, στην αρχή κάθε νέας Προεδρικής θητείας. Η μελέτη θα πρέπει να έχει ορίζοντα 20 ετών. Ο τότε Υπουργός Άμυνας αποδέχτηκε την εισήγηση και δεσμεύτηκε για την υποβολή της πρώτης QDR το 1997.

Η μελέτη-ανασκόπηση αυτή του αμυντικού προγράμματος των ΗΠΑ, θα έπρεπε να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

Λεπτομερή ανάλυση της Αμυντικής Πολιτικής.

Τις απειλές και τα πιθανά σενάρια που πιθανόν να κληθούν να αντιμετωπίσουν αυτές οι δυνάμεις.

Τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες συντάχθηκε η QDR, σχετικά με ανάπτυξη πιθανόν συμμαχιών και ανάθεση-ανάληψη κοινών αποστολών, χρόνο στρατηγικής προειδοποίησης, ένταση και διάρκεια πιθανών συγκρούσεων.

Την επίδραση που θα έχει επί των δυνάμεων η συμμετοχή των ΗΠΑ σε επιχειρήσεις άλλες, πλην πολέμου.

Την επίδραση επί της δομής των δυνάμεων, της τεχνολογίας που υπολογίζεται ότι θα έχει στη διάθεση της η Αμερική μέχρι το 2005.

Πρόταση για δομή των ενεργών δυνάμεων, της Εθνικής Φρουράς καθώς και της Εφεδρείας για την εφαρμογή της Αμυντικής Πολιτικής.

⁹⁵ National Defense Authorization Act for Fiscal Year 1997, September 23, 1996, P.L 104-201, para 923.

⁹⁶ Public Law 103-160, November 30, 1994.

Την ανάγκη για προωθημένη παρουσία αμερικανικών δυνάμεων για πρόληψη συγκρούσεων και για άμεση απάντηση σε περίπτωση ενάρξεως συγκρούσεων.

Πρόταση για την αναλογία δυνάμεων μάχης, δυνάμεων υποστηρίξεως μάχης.

Κάθε άλλο θέμα κατά την κρίση του ΥΠΕΘΑ.

Η QDR θα έπρεπε να υποβάλλεται με αναφορά, με τις προσωπικές εκτιμήσεις του Υπουργού Εθνικής Άμυνας καθώς και του αρχηγού των ΕΔ επί των στρατιωτικών ικανοτήτων των ΕΔ για εκτέλεση της αποστολής με βάση τους οικονομικούς περιορισμούς που θέτει ο προϋπολογισμός. Η εκτίμηση τους επίσης θα έπρεπε να περιλαμβάνει και τον κίνδυνο που θα συνεπάγονταν οι οικονομικοί αυτοί περιορισμοί.

Ο ίδιος νόμος, στο τμήμα 924, θέσπιζε την ίδρυση του National Defense Panel (NDP), το οποίο θα έπρεπε μέχρι την 14 Μαρτίου 1997, να υποβάλλει στο ΥΠΕΘΑ όχι μόνο την εκτίμηση του για την QDR, αλλά και προτάσεις για τη βελτίωση του περιεχομένου της, συμπεριλαμβανομένων και εναλλακτικών προτάσεων για τη δομή δυνάμεων. Το NDP θα αποτελείτο από έναν Πρόεδρο και οκτώ μέλη που θα ορίζονταν μεν από τον ΥΠΑΜ, αλλά θα ετύγγαναν και της εγκρίσεως των δυο επιτροπών του Κογκρέσου που είναι επιφορτισμένες με την Εθνική Αμυντική Πολιτική, την Committee of National Security της Γερουσίας και την Commission on Roles and Missions of the Armed Forces της Βουλής των Αντιπροσώπων. Τα οκτώ μέλη θα έπρεπε να προέρχονταν από καταξιωμένους επιστήμονες επί θεμάτων εθνικής ασφαλείας, του ιδιωτικού τομέα. Τελικώς από τα εννέα μέλη του NDP, τα πέντε ήταν αξιωματικοί εν αποστρατεία και τέσσερις πολίτες, τρεις εκ των οποίων είχαν υπηρετήσει σε θέσεις υψηλής ευθύνης του ΥΠΕΘΑ.

Ο Υπουργός Άμυνας, Cohen, είχε την υποχρέωση να υποβάλλει ολοκληρωμένη πλέον την QDR στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου, μέχρι 15 Μαΐου 1997. Αυτή ήταν και η πρώτη QDR που υπεβλήθη στο Κογκρέσο. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Κογκρέσο δεν εγκρίνει το περιεχόμενο της QDR, αλλά έχει βεβαίως κύριο λόγο κατά τη χρηματοδότηση των προτάσεων της.

Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί τρεις QDR, το 1997 με νόμο που την απαίτησε για τη συγκεκριμένη χρονιά και το 2001 και 2006, με τον ισχύοντα νόμο. Η επόμενη QDR θα διεξαχθεί το 2009, για να υποβληθεί στο Κογκρέσο στις αρχές Φεβρουαρίου 2010.

ΤΜΗΜΑ 4 - QDR 1997

Υπεβλήθη από τον τότε ΥΠΑΜ, William Cohen. Η μελέτη στο επικαλυπτικό έγγραφο του Υπουργού⁹⁷ Άμυνας, κάνει μια ανασκόπηση της καταστάσεως

⁹⁷ Quadrennial Defense Review 1997, The Secretary's Message, page 2.

από το 1985 και μετά και, στη συνέχεια περιγράφει ποιος είναι ο στόχος του υπουργείου μέσα από την QDR για τα επόμενα χρόνια.

Η μελέτη στηρίχθηκε στην Εθνική Αμυντική Στρατηγική, η οποία καθόριζε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να συνεχίσουν να διαμορφώνουν το στρατηγικό περιβάλλον προκειμένου να προωθούνται τα αμερικανικά συμφέροντα, να διατηρούν την ικανότητα απαντήσεως σε όλο το φάσμα των απειλών και να προετοιμάζονται από τώρα για τις απειλές του μέλλοντος. Έτσι, οι ΗΠΑ θα έπρεπε να παραμείνουν εμπεπλεγμένες διπλωματικά, στρατιωτικά και οικονομικά, σε παγκόσμια κλίμακα. Στο σημείο αυτό και πάλι καθορίζεται σαφώς ότι οι ΗΠΑ πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ολόκληρο τον πλανήτη, προκειμένου να προωθούν τα οικονομικά κυρίως συμφέροντα τους.

Η μελέτη έδιδε μεγάλη βαρύτητα στην επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις εκείνης της εποχής (Revolution in Military Affairs), με την εκμετάλλευση της ανωτερότητας που θα προσέφεραν τα τεχνολογικά επιτεύγματα στους τομείς των πληροφοριών μάχης και της πληροφορικής. Το όχημα για την απόκτηση αυτού του πλεονεκτήματος, ήταν το Joint Vision 2010⁹⁸ που είχε εκπονήσει ο Αρχηγός των ΕΔ, που περιέγραφε πως θα έπρεπε οι Αμερικανικές ΕΔ να διεξάγουν μικτές επιχειρήσεις στο μέλλον. Το Joint Vision 2010, προέβλεπε την περίφημη "Full Spectrum Dominance" μέσω της κυριαρχίας στον τομέα των πληροφοριών, δηλαδή την απρόσκοπτη ροή εκμεταλλεύσιμων πληροφοριών για την αμερικανική πλευρά, με παράλληλη απαγόρευση αποκτήσεως πληροφοριών από τον εχθρό. Η κυριαρχία αυτή των αμερικανικών ΕΔ σε οποιοδήποτε πεδίο μάχης θα κατορθώνονταν με την εφαρμογή τεσσάρων νέων επιχειρησιακών δογμάτων:

Κυριαρχία στον Ελιγμό

Αυτό θα ήταν κατορθωτό έχοντας μια πλήρη εικόνα του πεδίου της μάχης, ώστε οι αμερικανικές δυνάμεις να μπορούν να επιτίθενται στα ασθενή σημεία της εχθρικής διατάξεως. Εδώ βλέπουμε μια στρατηγική έμμεσης προσέγγισης προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική φθορά των ΕΔ και συνεπώς να περιοριστούν οι απώλειες μάχης.

Εμπλοκή Ακριβείας

Αυτό θα γίνονταν μέσω πληροφοριών πραγματικού χρόνου για τους στόχους, ώστε οι δυνάμεις να εμπλέκονται στο σωστό χρόνο, στο σωστό χώρο, αποφεύγοντας τη δημιουργία παράπλευρων απωλειών.

Πλήρη Προστασία των Δυνάμεων

Αυτό θα γινόταν με την ανάπτυξη προστασίας στις αμερικανικές δυνάμεις πολλών επιπέδων προκειμένου οι μάχιμες δυνάμεις να διατηρούν την ελευθερία κινήσεως τους.

⁹⁸ George Shalikashvili, Chairman of the Joint Chiefs of Staff, "Joint Vision 2010", page 18.

Στοχευμένη Υποστήριξη ΔΜ

Και πάλι λόγω της υπεροχής στις πληροφορίες, οι δυνάμεις υποστηρίξεως μάχης θα μπορούσαν να παρέχουν υποστήριξη στο σωστό χώρο και χρόνο, με τα απαιτούμενα ακριβώς εφόδια, σε στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο.

Το κλειδί στην επίτευξη αυτής της συντριπτικής υπεροχής σε πληροφορίες θα ήταν, ένα ολοκληρωμένο δίκτυο, που θα περιλάμβανε συλλογή και εκτίμηση πληροφοριών, διοίκηση και έλεγχο, διοίκηση των οπλικών συστημάτων καθώς και τμημάτων υποστηρίξεως μάχης.

Η μελέτη έδινε επίσης μεγάλη σημασία στην εκπόνηση προτάσεων οι οποίες θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από τον προϋπολογισμό, αλλιώς όλη η στρατηγική θα ήταν απλώς ένα κείμενο.

Οι κυριότερες αποφάσεις της μελέτης ήταν:

Ο Στρατός Ξηράς θα διατηρούσε 10 ενεργές, πλήρως επανδρωμένες Μεραρχίες. Παράλληλα, θα μειώνονταν το ενεργό προσωπικό, κατά 15.000 άνδρες.

Οι δυνάμεις εφεδρείας του Στρατού Ξηράς θα μείωναν τη δύναμη τους κατά 45.000 άτομα.

Το πολεμικό ναυτικό θα διατηρούσε 12 γκρούπ αεροπλανοφόρων και 12 αμφίβια γκρούπ. Παράλληλα, θα μείωνε τα πλοία επιφανείας από 128, στα 116 και τα επιθετικά υποβρύχια από 73, στα 50.

Η πολεμική αεροπορία θα διατηρούσε 12 ενεργές και 8 εφεδρικές πολεμικές πτέρυγες αεροσκαφών, ενώ θα μείωνε το ενεργό προσωπικό της κατά 27.000 άτομα.

Ο συνολικός αριθμός του ενεργού προσωπικού θα μειώνονταν στο 1.360.000 άνδρες (μείωση κατά 36% από το 1989), με 835.000 στην Εφεδρεία (μείωση κατά 29% από το 1989). Το πολιτικό προσωπικό θα ανέρχονταν στις 640.000, μειωμένο κατά 42% σε σχέση με αυτό του 1989.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από την πρώτη μελέτη του 1997, καθορίζονταν σαφώς ότι οι ΗΠΑ θα χρησιμοποιούσαν τη στρατιωτική τους ισχύ για να προστατεύσουν τα συμφέροντα τους εάν απειλούνταν, ακόμα και αν αυτό έπρεπε να γίνει μονομερώς⁹⁹. Βλέπουμε δηλαδή μια παγκόσμιας εμβέλειας στρατηγική, η οποία στηρίζει και την μονομερή ενέργεια των ΗΠΑ, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη πιθανή διαφορετική γνώμη της διεθνούς κοινότητας.

Τέλος, η μελέτη τόνιζε τους κινδύνους για την Αμερική από ασύμμετρες απειλές όπως, πυρηνικές, βιολογικές ή χημικές επιθέσεις, καθώς και τρομοκρατικά κτυπήματα.

⁹⁹ QDR 1997, Section 3, page 2.

ΤΜΗΜΑ 5 - QDR 2001

Η QDR του 2001, υπεβλήθη στο Κογκρέσο από τον Donald H. Rumsfeld την 30 Σεπτεμβρίου 2001, λίγες ημέρες μετά την τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης. Κεντρική ιδέα της μελέτης ήταν ότι εγκαταλείπεται το μοντέλο των ΕΔ των οποίων η οργάνωση ήταν βασισμένη σε συγκεκριμένες απειλές και υιοθετείται το μοντέλο των ΕΔ με συγκεκριμένες στρατιωτικές δυνατότητες. Δηλαδή η σκέψη των ειδικών φεύγει πλέον από το ποιος μπορεί να ήταν ο αντίπαλος σε μια μελλοντική σύγκρουση και προσπαθεί να εντοπίσει πώς ένας αντίπαλος θα προβεί σε επιθετικές ή άλλες ενέργειες κατά των ΗΠΑ.

Η μελέτη αναγνωρίζει την ανάγκη για διατήρηση από τις ΕΔ βασικών στρατιωτικών ικανοτήτων, πλην όμως τονίζει και την ανάγκη για απόκτηση ικανοτήτων κατά ασυμμέτρων απειλών. Παράλληλα, θα πρέπει η ικανότητα για ασύμμετρες ενέργειες να αποστερηθεί από πιθανούς αντιπάλους.

Το μεγαλύτερο μέρος της μελέτης είχε ολοκληρωθεί πριν το τρομοκρατικό κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Το κτύπημα όπως αναφέρεται στον πρόλογο, απλώς επιβεβαίωσε την προσοχή που έδιδε η μελέτη στον αιφνιδιασμό και σε μη αναμενόμενες ενέργειες, στις ασύμμετρες απειλές, στην ασφάλεια στο εσωτερικό των ΗΠΑ και στην ταχεία μετεξέλιξη των ΕΔ.

Η μελέτη περιγράφει το ρόλο των ΗΠΑ στον κόσμο ως εξής:

Πρωώθηση της παγκόσμιας ειρήνης.

Διατήρηση της ελευθερίας.

Πρωώθηση της ευημερίας.

Στα θέματα ασφαλείας η Αμερική παράγει ασφάλεια και εμπιστοσύνη, ενώ είναι το κομβικό σημείο σε συμμαχίες και φιλικές σχέσεις μεταξύ κρατών. Στο σημείο αυτό φαίνεται καθαρά, η συνέχεια και η συνέπεια της αμερικανικής πολιτικής ασφαλείας, αφού και το δόγμα Τρούμαν, το ίδιο έλεγε, ότι δηλαδή οι ΗΠΑ θα βοηθούσαν όποια χώρα το ζητούσε.

Ο ρόλος των ΕΔ, είναι να προωθούν τα συμφέροντα των ΗΠΑ μέσω της αποτροπής. Εάν η αποτροπή αποτύχει, τότε να συγκρουστούν με όσους απειλούν αυτά τα συμφέροντα.

Ως συμφέροντα και αντικειμενικοί σκοποί των ΗΠΑ, αναφέρονται:

Εξασφάλιση της ελευθερίας και εδαφικής ακεραιότητας των ΗΠΑ και η ασφάλεια των Αμερικανών πολιτών στο εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας.

Η προσήλωση στις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει οι ΗΠΑ μέσα από συμφωνίες και συμμαχίες για την πρωώθηση της ευημερίας των συμμάχων τους.

Η συμβολή στην παγκόσμια ευημερία με την εξασφάλιση προσβάσεων σε μεγάλες αγορές και σε στρατηγικές πόρους. Και σε αυτό το σημείο φαίνεται η συνέχεια στην αμερικανική στρατηγική με τη διαιώνιση του Open Door Policy.

Η μελέτη αναγνωρίζει ότι, ναι μεν οι ΗΠΑ δεν θα αντιμετωπίσουν ένα ανταγωνιστή στο μέγεθος και την ισχύ τους στο άμεσο μέλλον, πλην όμως η γεωγραφική θέση των ΗΠΑ δεν τις εξασφαλίζει πλέον από άμεση επίθεση στο έδαφος τους. Η πιθανότητα να αναπτυχθεί ένας τέτοιος ανταγωνιστής εντοπίζεται μόνο στο χώρο της Ασίας.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για το γεγονός ότι τόσο οι ΗΠΑ, όσο και οι σύμμαχοι τους, θα συνεχίσουν να εξαρτώνται στο άμεσο μέλλον από τις ενεργειακές πηγές της Μέσης Ανατολής, μιας περιοχής της οποίας ορισμένα κράτη όχι μόνο διάκινται εχθρικά προς τις ΗΠΑ, αλλά προσπαθούν να αναπτύξουν και ΟΜΚ.

Πιθανές απειλές μπορεί να προκύψουν από περιοχές όπου δεν υπάρχουν σταθερές κυβερνήσεις που να μπορούν να ελέγξουν αποτελεσματικά τις κοινωνίες τους, οπότε μη κυβερνητικοί δρώντες μπορούν να αναπτύξουν παράνομες δραστηριότητες. Τέτοιες περιοχές είναι η Ασία, η Αφρική και το Δυτικό Ημισφαίριο.

Το διάστημα και οι πληροφοριακές επιχειρήσεις¹⁰⁰ θεωρούνται ως η σπονδυλική στήλη για δικτυακές δυνατότητες, δυνατότητες που μπορούν να αποκτήσουν και μη κρατικοί δρώντες μέσω του ελεύθερου εμπορίου. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί κάποιος πολιτικός ή άλλος φορέας να προσπαθήσει να ελέγξει το διάστημα για στρατιωτικούς σκοπούς.

Η εμπλοκή των ΗΠΑ σε πολλές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια, δημιούργησε την ανάγκη για άντληση προσωπικού από την Εφεδρεία, προκειμένου να ανταποκριθούν στον αυξημένο επιχειρησιακό ρυθμό (OPTEMPO). Παράλληλα όμως, μειώθηκε η προθυμία νέων ανθρώπων να καταταγούν στον ενεργό στρατό των ΗΠΑ.

Σε ότι αφορά στους δυο μεγάλους πολέμους που προέβλεπε η BUR του 1996, αυτοί επανέρχονται στο προσκήνιο όχι ως Major Regional Conflicts, αλλά ως Major Combat Operations με τη διαφορά ότι οι ΕΔ θα πρέπει να είναι έτοιμες και για μικρότερης κλίμακας επιχειρήσεις (Μικρότερης διάρκειας και έντασης και, με εμπλοκή μικροτέρου αριθμού δυνάμεων.)¹⁰¹

Έτσι, ο αριθμός των δυνάμεων κατά κλάδο, διαμορφώνεται όπως παρακάτω:

¹⁰⁰ Information Operations, γνωστές και ως INFOPS: Ενέργειες που αναλαμβάνονται σε οποιαδήποτε περίοδο στο στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο, για την υπονόμηση της θέλησης και συνοχής του αντιπάλου και επηρεασμού της διαδικασίας λήψης αποφάσεων του, με την προσβολή του συστήματος διοικήσεως και ελέγχου του, ενώ παράλληλα προστατεύονται τα φίλια συστήματα διοικήσεως και ελέγχου.

¹⁰¹ QDR 2001, Section 3, Paradigm Shift in Force Planning, page 21

Στρατός Ξηράς

Μεραρχίες (Ενεργές/Εθνικής Φρουράς)	10/8
Ενεργές Τεθωρακισμένες/Ελαφρά ΤΘ Συντάγματα	1/1
Ανεξάρτητες Ταξιαρχίες (Εθνικής Φρουράς)	15

Ναυτικό

Αεροπλανοφόρα	12
Πτέρυγες Μάχης (Ενεργές /Εφεδρείας)	10/1
Αμφίβια Γκρούπ	12
Επιθετικά Υποβρύχια	55
Πλοία Επιφανείας (Ενεργά /Εφεδρείας)	108/8

Αεροπορία

Ενεργές Πολεμικές Μοίρες	46
Πολεμικές Μοίρες Εφεδρείας	38
Μοίρες Αεράμυνας Εφεδρείας	4
Βομβαρδιστικά	112

Πεζοναύτες (3 Marine Expeditionary Forces)

Μεραρχίες (Ενεργές/ Εφεδρείας)	3/1
Πολεμικές Μοίρες (Ενεργές/ Εφεδρείας)	3/1
Μονάδες Υποστηρίξεως Μάχης (Ενεργές/ Εφεδρείας)	3/1

Τέλος η μελέτη κατέληγε στο ότι η προωθημένη παρουσία Αμερικανικών δυνάμεων σε όλες τις ηπείρους θα έπρεπε όχι μόνο να συνεχιστεί, αλλά και να ενισχυθεί και, ότι θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στις διακλαδικές επιχειρήσεις και στη συγκρότηση διακλαδικών στρατηγείων.

ΤΜΗΜΑ 6 - QDR 2006

Η QDR του 2006, υπεβλήθη στο Κογκρέσο από τον Υπουργό Άμυνας την 6 Φεβρουαρίου 2006. Η μελέτη θεωρεί ότι από 11 Σεπτεμβρίου 2001, οι ΗΠΑ βρίσκονται σε πόλεμο με σκληρούς εξτρεμιστές οι οποίοι μέσω της τρομοκρατίας, έχουν ως στόχο να καταστρέψουν τον ελεύθερο τρόπο ζωής των Αμερικανών. Ο πόλεμος ναι μεν έχει προς το παρόν επίκεντρο το Ιράκ και το Αφγανιστάν, οι ΗΠΑ όμως θα πρέπει να είναι προετοιμασμένες να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους σε κάθε γωνιά του κόσμου στα επόμενα έτη. Και πάλι φαίνεται η διαχρονικότητα των θέσεων των ΗΠΑ για μια στρατηγική παγκόσμιας εμβελείας για επέμβαση σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη.

Η ανασκόπηση αυτή θεωρεί επίσης ότι όταν ο Πρόεδρος Μπους ανέλαβε την εξουσία το 2001, οι ΗΠΑ απολάμβαναν τη νίκη κατά τον Ψυχρό Πόλεμο. Η διοίκηση Μπους όμως, κατάλαβε πολύ γρήγορα ότι ο κόσμος εισήλθε σε μια νέα εποχή, αυτήν των μη αναμενομένων γεγονότων και διέταξε την

αναμόρφωση του ΥΠΕΘΑ καθώς και των ΕΔ, ώστε να είναι έτοιμες γι' αυτή τη νέα εποχή.

Η έμφαση λοιπόν που η QDR του 2006 δίδει από το πέρασμα από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα, περιλαμβάνει αλλαγές που επιβάλλονται:

Από την εποχή μιας σχετικής άνεσης στις προβλέψεις και εκτιμήσεις, στην εποχή της αβεβαιότητας και της εκπλήξεως.

Από τις μεμονωμένες απειλές, σε πολυεπίπεδες προκλήσεις.

Από την οργανωμένη απάντηση στη συνέχεια μιας κρίσεως, στην πραγματοποίηση προληπτικών ενεργειών ώστε προβλήματα να μην εξελίσσονται σε κρίσεις.

Από τη σχεδίαση με βάση τον πόλεμο σ' ένα συγκεκριμένο ΘΕ, στη σχεδίαση με βάση τι στρατιωτικές δυνατότητες θέλουμε να έχουν οι ΕΔ.

Για την ύπαρξη δυνάμεων κατάλληλων όχι για αποστολές άμυνας που μπορούν να στρατωνίζονται σε συγκεκριμένες περιοχές, αλλά για ευκίνητες δυνάμεις που θα μπορούν να αναπτύσσονται γρήγορα.

Για ύπαρξη όχι επιστρατευομένων δυνάμεων, αλλά δυνάμεων πλήρως εξοπλισμένων και επανδρωμένων.

ζ. Για υπεροχή όχι πλέον στους αριθμούς των πλοίων, όπλων, τανκς και αεροπλάνων, αλλά υπεροχής σε ακριβείς χρονικά και τοπικά πληροφορίες μάχης.

Από την εποχή των μεγάλων αριθμητικά δυνάμεων, στην πραγματικότητα των σοβαρών αποτελεσμάτων από τη χρήση των δυνάμεων αυτών.

Για δημιουργία δυναμικών συμπράξεων, αντί στατικών συμμαχιών.

Από την εποχή που λύσεις έδιδε μόνο του το ΥΠΕΘΑ, στην εποχή που οι λύσεις μπορούν να προέλθουν μόνο από τη συνεργασία των διάφορων φορέων των ΗΠΑ.

Γενικώς το περιεχόμενο της QDR, εν μέσω της μετεξέλιξης του ΥΠΕΘΑ και εν μέσω του πολέμου κατά της τρομοκρατίας περιλαμβάνει:

Αναδιοργάνωση των επιχειρησιακών δυνάμεων προκειμένου να δημιουργηθεί η Διοίκηση του Βορρά με αποστολή την ασφάλεια του εσωτερικού (Homeland Security) και τη συγχώνευση της Στρατηγικής Διοικήσεως καθώς και της Διοικήσεως του Διαστήματος σε μια Διοίκηση, τη Στρατηγική (SATCOM).

Ενίσχυση των Ειδικών Δυνάμεων με νέο προσωπικό, υλικό και πρόσκτηση νέων τεχνολογιών. Επίσης, εισαγωγή των Πεζοναυτών στις Ειδικές Δυνάμεις.

Αναδιοργάνωση των δυνάμεων του Στρατού Ξηράς, με συγχώνευση ενεργών δυνάμεων, δυνάμεων εφεδρείας και εθνικής φρουράς, σε νέο τύπο μάχιμης Ταξιαρχίας.

Επενδύσεις σε νέο εξοπλισμό για απόκτηση προωθημένων ικανοτήτων από τις δυνάμεις με δημιουργία Stryker Brigades, απόκτηση πλοίων για μάχη κοντά στην ακτογραμμή, μη επανδρωμένων αεροσκαφών καθώς και τακτικών μαχητικών αεροσκαφών, νέας γενεάς.

Μετεξέλιξη του NATO περιλαμβανομένης και της διευρύνσεως του με νέα μέλη και εμπλοκή του στο Αφγανιστάν και το Ιράκ. Στο σημείο αυτό φαίνεται ότι το NATO είναι ένα εργαλείο στα χέρια των ΗΠΑ, μέσω του οποίου νομιμοποιείται η παρουσία της Αμερικής σε διάφορες επιχειρήσεις για το καλό των αμερικανικών συμφερόντων, ενώ παράλληλα ανατίθενται βάρη για την παγκόσμια ασφάλεια και στις χώρες μέλη του.

Επανεξέταση και εξορθολογισμό του αριθμού των στρατιωτικών βάσεων που ΗΠΑ διατηρούν ανά τον κόσμο.

Η παρούσα μελέτη αναγνωρίζει ότι το δόγμα της συγκροτήσεως δυνάμεων μόνο από "εθελοντές" όπως ίσχυε, πρέπει να αλλάξει στην παρούσα φάση προκειμένου να γίνει η καλύτερη δυνατή μίξη ενεργού στρατού και πολιτικών υπαλλήλων, δυναμικού της εφεδρείας καθώς και μισθωμένου με συμβάσεις πολιτικού προσωπικού.

Το στρατηγικό υπόβαθρο επάνω στο οποίο στηρίχτηκε η QDR, ήταν η Εθνική Αμυντική Στρατηγική (ΕΑΣ) που εκδόθηκε το Μάρτιο του 2005¹⁰² και η οποία ανεγνώριζε ότι η υπεροχή των ΗΠΑ στις συμβατικές μορφές πολέμου δεν θα ήταν αρκετή για την ασφάλεια των ΗΠΑ καθόσον, αναμενόταν η αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών, όπως η τρομοκρατία, ο ανταρτοπόλεμος και η απόκτηση ΟΜΚ από κρατικούς και μη δρώντες.

Για να μετατραπεί επιχειρησιακά εκτελέσιμη η ΕΑΣ, η ηγεσία του ΥΠΕΘΑ, προσδιόρισε τέσσερις βασικές προτεραιότητες:

Εξάρθρωση τρομοκρατικών δικτύων.

Εξασφάλιση όλης της αμερικανικής ενδοχώρας (Homeland Security).

Καθοδήγηση των επιλογών χωρών που βρίσκονται σε στρατηγικά σταυροδρόμια. Εδώ και πάλι βλέπουμε τη διαχρονικότητα στην αμερικανική στρατηγική σκέψη που ήθελε στρατηγικής σημασίας περιοχές να είναι κάτω από αμερικανικό έλεγχο, αλλά και τη σύγχρονη στρατηγική για διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος σύμφωνα με τα αμερικανικά συμφέροντα.

¹⁰² QDR 2006, Introduction, page 3.

Απαγόρευση σε εχθρικά κράτη και μη κρατικούς δρώντες να αποκτήσουν ή χρησιμοποιήσουν ΟΜΚ.

Γενικότερα με την QDR του 2006, το ΥΠΕΘΑ είχε ως σκοπό να προσφέρει μια μεγαλύτερη γκάμα στρατιωτικών επιλογών στον Πρόεδρο και στους στρατιωτικούς διοικητές των μάχιμων διοικήσεων των ΗΠΑ, προκειμένου να αντιμετωπίσουν ασύμμετρες απειλές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερις είναι οι κύριοι αντικειμενικοί σκοποί που καθοδηγούν τη δραστηριότητα του ΥΠΕΘΑ στον τομέα της ασφαλείας, όπως περιγράφονται στην Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική¹⁰³ του 2004:

Εξασφάλιση των ΗΠΑ από άμεση επίθεση.

Εξασφάλιση στρατηγικών προσβάσεων και διατήρηση ελευθερίας κινήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εξασφάλιση συνθηκών ασφαλείας ευνοϊκών για τη διεθνή τάξη.

Ενδυνάμωση συμμαχιών και συμπράξεων για πάλη κατά κοινών προκλήσεων.

---

¹⁰³ Richard B. Mayers, Chairman of the Joint Chiefs of Staff, "National Military Strategy of the USA 2004", Introduction, page 1.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από ιδρύσεως του αμερικανικού κράτους, οι Founding Fathers, θεμελίωσαν τη σκέψη ότι η Αμερική είναι ένα **ιδιαίτερο** έθνος που έχει αποστολή από το Θεό όχι μόνο να σώσει τον κόσμο, αλλά και να διαδώσει την ελευθερία και τη δημοκρατία σε ολόκληρο τον κόσμο.

Οι επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, έδωσαν νέα ώθηση στην ιδέα ότι η Αμερική είναι μόνη υπεύθυνη για την ασφάλεια όλου του κόσμου, αντιμετωπίζοντας την παγκόσμια τρομοκρατία, όπως έκανε πριν μερικά χρόνια με τον κομμουνισμό. Το δόγμα του μονομερούς "Προληπτικού Πολέμου" του Προέδρου Μπους του νεότερου, στηρίχθηκε στον αμερικανικό **"exceptionalism"**, στην ακραία του μορφή.

Η οικονομική διάσταση της αμερικανικής Υψηλής Στρατηγικής διαπερνάται από την ιδέα του **"Open Door Policy** και του **Frontier Thesis"**, δηλαδή ότι οι παγκόσμιες αγορές θα πρέπει να είναι ανοικτές στα αμερικανικά προϊόντα και ότι δεν θα πρέπει να υπάρχουν κλειστά εμπορικά συστήματα για το αμερικανικό εμπόριο.

Για την Αμερική, όσο αναγκαία είναι η διατήρηση της οικονομικής της δύναμης ώστε να είναι σε θέση να διεξάγει την εξωτερική πολιτική που επιθυμεί, άλλο τόσο είναι αναγκαίο να διατηρείται σταθερό το Διεθνές Σύστημα ώστε να υπάρχει διεθνής οικονομική συνεργασία και τα αμερικανικά προϊόντα να διακινούνται ελεύθερα σε ξένες αγορές. Το διεθνές εμπόριο αποφέρει πόρους στην αμερικανική οικονομία μέσω των οποίων επιλύονται οι εσωτερικές οικονομικές δυσκολίες και αγοράζονται και συντηρούνται υπερσύγχρονα οπτικά συστήματα, προκειμένου οι ΕΔ της να παραμείνουν στην κορυφή της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας.

Οι ΗΠΑ προωθώντας το ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα, αξιοποίησαν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, δηλαδή την οικονομική τους υπεροχή και το ισχυρό ναυτικό τους, για να προσδέσουν όσο το δυνατόν περισσότερα κράτη στο άρμα τους. Παράλληλα επεδίωξαν την εξάπλωση της φιλελεύθερης ιδεολογίας που συμβάλλει στη διεθνή νομιμοποίηση της αμερικανικής ηγεμονίας. Με τη χαμιλτονική αυτή στρατηγική, κατόρθωσαν να εδραιώσουν διεθνώς την επιρροή τους στον πλανήτη, χωρίς να χρειαστεί να προσφύγουν σε έντονη χρήση στρατιωτικής ισχύος, εκμεταλλευόμενες την απουσία ισχυρών πιέσεων από το διεθνές σύστημα λόγω της υπέρτερης στρατιωτικής τους ισχύος. Λόγω της απουσίας ακριβώς αυτών των πιέσεων, έχουν την πολυτέλεια να καθορίζουν τους άξονες της εξωτερικής τους πολιτικής ακολουθώντας και εσωτερικούς παράγοντες, παρά τις προβλέψεις της ρεαλιστικής θεωρίας.

Η αμερικανική Εκτελεστική Εξουσία, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, έχοντας υπόψη της τον κίνδυνο που θα συνεπάγονταν για την ασφάλεια των ΗΠΑ η εμφάνιση ενός ανταγωνιστή με φιλοδοξίες για παγκόσμια κυριαρχία, έχει θέσει ως στόχο της, τη διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος και όχι την παθητική παρακολούθηση των γεγονότων. Ο στόχος της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, εμφανέστερα μετά το Β' ΠΠ, ήταν και παραμένει η

πρωτοκαθεδρία στον κόσμο¹⁰⁴. Κάθε άλλος στόχος με μικρότερες φιλοδοξίες, θεωρείται ότι θα οδηγήσει τις ΗΠΑ σε ήττα. Μόνο με αυτό το στόχο κατά νου θα επιτύχουν να μην εμφανιστεί ισάξιος ανταγωνιστής στο διεθνές σύστημα με φιλοδοξίες για παγκόσμια επικράτηση¹⁰⁵.

Με ουίλσονική λογική ότι οι δημοκρατίες είναι φιλειρηνικές, ενώ άλλα καθεστώτα δεν είναι και για να είναι εύπεπτοι στην αμερικανική κοινή γνώμη οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής, τη δεκαετία του 70 η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει τον ανατολικό συνασπισμό, τον άλλο πόλο του διπολικού συστήματος, ο οποίος περιείχε τις χώρες της "Αυτοκρατορίας του Κακού (**Evil Empire**)". Μετά το 1980, η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ προσανατολίστηκε στην αντιμετώπιση κρίσεων εξ' αιτίας διακρατικών συγκρούσεων στο τόξο που το Πεντάγωνο αποκαλεί Νοτιοδυτική Ασία: εισβολή ΕΣΣΔ στο Αφγανιστάν, πτώση του Σάχη στο Ιράν, Πόλεμος Ιράν-Ιράκ κλπ. Τα κράτη αυτά ονομάστηκαν "κακά κράτη (**Evil States**)". Τη δεκαετία του 90, ο άξονας του κακού μετατοπίστηκε σε ατομικό επίπεδο με την εμφάνιση κακών ηγετών (**Evil Leaders**), όπως ο Μιλόσεβιτς, ο Σαντάμ Χουσεΐν κλπ. Με τα τρομοκρατικά κτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, απεδείχθη ότι η Αμερική παρότι ήταν δύσκολο να ηττηθεί σε συστημικό ή κρατικό επίπεδο, εν τούτοις ταπεινώθηκε από άτομα που προκάλεσαν απώλειες στο έδαφος της.

Ο νόμος Goldwater-Nichols του 1986, έδωσε τεράστια ώθηση στη διακλαδικότητα των δυνάμεων των ΗΠΑ με τη δημιουργία του διακλαδικού επιτελείου (ΓΕΕΘΑ). Σκοπός του ήταν η αναδιοργάνωση των ΈΔ, ώστε να μπορούν να επεμβαίνουν αποτελεσματικότερα σε περίπτωση που απειλούντο αμερικανικά συμφέροντα. Η καθιέρωση της περιοδικής μελέτης της αποτελεσματικότητας της δομής των αμερικανικών δυνάμεων για την εκτέλεση της αποστολής τους (QDR), αναγκάζει το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ όχι μόνο να προσαρμόζεται στις νέες απαιτήσεις ασφαλείας που εμφανίζονται στο διεθνές περιβάλλον υιοθετώντας κάθε φορά την καταλληλότερη δομή, αλλά και να εκμεταλλεύεται όλα τα επιτεύγματα της τεχνολογίας προκειμένου να έχει πάντοτε το στρατιωτικό πλεονέκτημα.

Η αμερικανική στρατιωτική στρατηγική εξελίχθηκε από το στατικό πόλεμο μεταξύ σχηματισμών του Στρατού Ξηράς στο έδαφος από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, με τη δημιουργία διαδοχικά:

Διακλαδικών δυνάμεων με συγκεκριμένες στρατιωτικές δυνατότητες προκειμένου να αντιμετωπισθούν αντίπαλοι των οποίων οι δυνατότητες δεν μπορούσαν να εκτιμηθούν πλέον με ασφάλεια.

Δυνάμεων ικανών για "**Full Spectrum Dominance**", μέσω της υπεροχής στη συλλογή και εκμετάλλευση πληροφοριών μάχης ώστε να προηγούνται στον κύκλο λήψεως αποφάσεων (**Decision Superiority**).

¹⁰⁴ Αυτό έλεγε ο Paul Nitze στους επιτελείς του Τμήματος Σχεδιάσεως Στρατηγικής του ΥΠΕΞ, το 1952.

¹⁰⁵ Leffler Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press, page 447.

Δυνάμεων που μπορούν να ενεργήσουν από τα ονομαζόμενα διεθνή τμήματα της γης "**Commons**", εναέριο χώρο, ύδατα και διάστημα κατά οιοδήποτε αντιπάλου, έχοντας προφανώς ως στόχο την **Απόλυτη Ασφάλεια** για την αμερικανική ήπειρο, κάτι που δεν τους επιτρέπει η τρομοκρατία προς το παρόν. Επιτυγχάνοντας την απόλυτη ασφάλεια, θα καταρρεύσει η αποτροπή όλων των άλλων ανταγωνιστών των ΗΠΑ.

Η Αμερική μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου ταύτισε το εθνικά της συμφέροντα με την ασφάλεια της ακολουθώντας τη ρήση του Λόρδου Palmerston¹⁰⁶ που είπε: "Οι φίλοι και οι εχθροί έρχονται και παρέρχονται, τα συμφέροντα όμως είναι μόνιμα". Η δε μονιμότης παρέχει ασφάλεια σε μια εποχή αβεβαιότητας. Από τη μελέτη των QDR, φαίνεται καθαρά η συνέχεια και η διαχρονικότητα των θέσεων της αμερικανικής μακροστρατηγικής για μια παγκόσμιας εμβέλειας στρατηγική, για επέμβαση των ΗΠΑ όπου απειλούνται αμερικανικά συμφέροντα, ακόμα και με προληπτικά κτυπήματα. Φαίνεται δηλαδή η ισχύς του δόγματος Ρούσβελτ, όπως διαμορφώθηκε με το δόγμα Τρούμαν και βελτιώθηκε με τα δόγματα Μπους πρεσβύτερου και νεότερου.

Μακροπρόθεσμος στόχος της χαμιλτονικής επίδρασης στη στρατηγική των ΗΠΑ, είναι η συρρίκνωση της "ζώνης της ασταθείας" (**Gap**), με την ενσωμάτωση των χωρών της μέσω της παγκοσμιοποίησης στο ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα, όπως έχει ήδη συμβεί με σημαντικά τμήματα του Τρίτου Κόσμου και χώρες των Βαλκανίων κατά τη δεκαετία του 90. Οι χώρες της "ζώνης της ασταθείας" παράγουν τρομοκρατία και μέσα σ' αυτή τη ζώνη χρειάζεται ένας Leviathan για να μπουν κανόνες. Αυτό το ρόλο, μόνο η Αμερική μπορεί να παίξει.

Μετά από την ανάλυση των διαφόρων εγγράφων της εκτελεστικής εξουσίας που περιγράφουν τη στρατηγική ασφαλείας των ΗΠΑ από την επιτυχή εκπλήρωση των στόχων της οποίας εξαρτάται όχι μόνο η επιβίωση του αμερικανικού έθνους, αλλά και η διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας του στον κόσμο, εκτιμώ ότι η βασική υπόθεση εργασίας του Walter Russell Mead στο βιβλίο του "*Special Providence*", αποδίδει πλήρως τα έπιτεύγματα αυτής της στρατηγικής: "The endless, unplanned struggle among the schools and lobbies to shape American foreign policy ended up producing over the long run a foreign policy that more closely approximated the true needs and interests of American society than could any conscious design."

¹⁰⁶ Λόρδος Palmerston, 1784 – 1865, Βρετανός πολιτικός, που διετέλεσε δύο φορές πρωθυπουργός της Αγγλίας, από το 1859 έως και το θάνατο του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ ΒΙΒΛΙΑ

Barnett Thomas, *The Pentagon's New Map: War and Peace in the 21st Century*, Penguin Group, New York, 2004.

Clausewitz Carl von, *On War*, επιμέλεια και μετάφραση Michael Howard and Peter Paret, Princeton University Press, 1989.

Kennedy Paul, *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, New York, Random House, 1987

Keohane Robert, *'After Hegemony: Cooperation and discord in the world political economy'*, Princeton, Princeton University Press, 1984.

Krasner Stephen, *Defending the National Interest: Raw Materials, Investments and US Foreign Policy*, Princeton U.P, 1978.

Krasner Stephen, *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, Princeton U.P, 1999.

Kugler Richard, *US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements*, Santa Monica, National Defence Institute/Rand, 1994.

Leffler Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Stanford University Press.

Mead Walter Russell, *Special Providence: 'American Foreign Policy and how it Changed the World'*, New York, Alfred Knopf, 2001.

McKINDER, *Round World and the Winning of Peace*.

Morgenthau Hans, *Politics among Nations*, 1973.

General Sir Smith Rupert, *'The Utility of Force: The Art of War in the Modern World'*, Penguin, 2005.

Waltz Kenneth, *Theory of International Politics*, 1979.

Watson Adam, *The Evolution of International Society*, London, Routledge, 1992.

B. ΒΙΒΛΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Bull Hedley, *Η Αναρχή Κοινωνία*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2001.

Gilpin Robert, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004.

Jackson Robert-Sorensen Georg, "Θεωρία και Μεθοδολογία Διεθνών Σχέσεων: Η Σύγχρονη Συζήτηση, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2005.

Liddell Hart Basil, "Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως", μετάφραση Κ. Γεωργαντάς, Θεσσαλονίκη, Βάνιας, 1995.

Mearsheimer John, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2007.

Γ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κόλιας Χρήστος, "Ελλάδα-Τουρκία, Άμυνα, Οικονομία και Εθνική Στρατηγική", Εκδόσεις Λαζάκη, 2000.

Κώνστας Δημήτριος-Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, *Διεθνείς Σχέσεις και Μεταβολή*, Τόμος Α', Εκδόσεις Σιδέρης, 2002

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, 1945-2002*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2002.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής πολιτική στον 21^ο Αιώνα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008.

Πλατιάς Αθανάσιος, *Εκτός Συνόρων*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997.

Δ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.nato.int/issues/partnership_evolution/index.html>26 Απρ 2009

Ε. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Principal Deputy Under Secretary of Defense, Defense Planning Guidance, 18 February 1992.

A National Security Strategy for the New Century, October 1998.

The National Security Strategy of the USA, September 2002.

The National Security Strategy of the USA, 16 March 2006.

The National Defense Strategy of the USA, March 2005.

The National Defense Strategy of the USA, June 2008.

National Military Strategy of the US of America, 1995.

National Military Strategy of the US of America, 1997.

National Military Strategy of the US of America, 2004.

The Secretary of Defense, *"Quadrennial Defense Review 1997"*.

The Secretary of Defense, *"Quadrennial Defense Review"*, 30 September 2001.

The Secretary of Defense, *"Quadrennial Defense Review"*, 6 Φεβρουαρίου 2006.

JFSC, Publication 1, Draft, April 2009. (Το έγγραφο δεν έχει εγκριθεί ακόμα από το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ).

Dale Catherine, CRS Report for Congress, National Security Strategy: *"Legislative Mandates, Execution to Date, and Considerations for Congress"*, May 28, 2008.

Mayers B.Richard, Chairman of the Joint Chiefs of Staff, *"National Military Strategy of the USA 2004"*.

Shalikashvili George, Chairman of the Joint Chiefs of Staff, *"Joint Vision 2010"*.

ΣΤ. ΑΡΘΡΑ

Ευρυβιάδης Μάριος, *"Οι Νεοσυντηρητικοί των ΗΠΑ και ο Πόλεμος στο Ιράκ"*, Περιοδικό *"Γεωστρατηγική"*, Τεύχος 4, 2004.

Garrett Garet, *"The American Empire"*.

Judis John, *"The Chosen Nation: The Influence of Religion on US Foreign Policy"*, March 2005.

Ignatieff Michael: *"Who are the Americans to Think that Freedom is theirs to Spread?"*, The New York Times, June 26, 2005.

Wilson James, *"American Exceptionalism"*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, The American Spectator Magazine, September 2006.

Wivel A., *"Balancing Against Threats or Bandwagoning with Power? Europe and the Transatlantic Relationship After the Cold War"*, University of Copenhagen, 1 Sep 2008.

Zinn Howard, *"The Power and the Glory: Myths of American Exceptionalism"*, Information Clearing House.

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ

002000093487

